

ESMINIAI ES KONKURENCIJOS TEISĖS ASPEKTAI: NUOTOLINIS SEMINARAS LIETUVOS TEISMŲ SISTEMAI



221DV138e

Nuotolinis seminaras vyks 2021 m. gegužės 17-19 d.



**LIETUVOS
TEISMAI**

Finansuoja Europos Sąjunga

Paslaugų teikimo sutartis DG COMP/2017/015 - SI2.778715

Šis dokumentas parengtas Europos Komisijai. Tačiau jis atspindi tik autorių požiūrį ir Komisija negali būti laikoma atsakinga už bet kokią jame esančios informacijos naudojimą.

Turinys / Table of Contents

ESMINIAI ES KONKURENCIJOS TEISĖS ASPEKTAI: NUOTOLINIS SEMINARAS LIETUVOS TEISMŲ SISTEMAI

ESSENTIAL EU COMPETITION LAW: WEBINAR FOR LITHUANIAN JUDICIARY

Nuotolinis seminaras vyks 2021 m. gegužės 17-19 d. (rytais)

Webinar, 17-19 May 2021 (mornings)* time indications in EET (UTC+2)

Turinys / Table of contents

I. Bendroji informacija / General Information

kalbėtojų sąrašas / List of speakers

Pranešėjų indėlis / Speakers' Contributions

- Šarūnas Keserauskas	
	<ul style="list-style-type: none">• PPT Konkurencijos politikos tikslai. SESV 101-109 straipsnių apžvalga / Rinkos apibrėžimas ir rinkos galia
- Mantas Stanevicius	
	<ul style="list-style-type: none">• PPT Susitarimai, sprendimai ir suderinti veiksmai
- Gabriele Venskaityte	
	<ul style="list-style-type: none">• PPT Piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi pagal SESV 102 str.
- Vilenas Vadapalas	
	<ul style="list-style-type: none">• PPT ECN+ Direktyva ir jos įgyvendinimas Lietuvoje• PPT ES sistema
- Lauras Butkevičius	
	<ul style="list-style-type: none">• PPT Nacionaliniai teisės aktai, kuriais perkeliama Žalos direktyva• PPT Praktiniai mokymai apie internetines duomenų bazines• PPT Praktiniai mokymai apie SESV 101 ir 102 straipsnius
- Rasa Zaščiurinskaitė	
	<ul style="list-style-type: none">• PPT Įvadas į ES valstybės pagalbos teisę• PPT Valstybės pagalbos atvejų analizė
- Daiwa Zukowska	
	<ul style="list-style-type: none">• PPT Nacionalinių teismų vaidmuo vykdamas valstybės pagalbos taisykles ir sprendimus• PPT Bendradarbiavimas su Europos Komisija

Viktorinos sesija 2021 m. gegužės 17 d.

Viktorinos sesija 2021 m. gegužės 19 d.

II. **Dokumentacija / Background Documentation**

Bendra informacija / General Information

ESSENTIAL EU COMPETITION LAW : WEBINAR FOR LITHUANIAN JUDICIARY

**ESMINIAI ES KONKURENCIJOS TEISĖS ASPEKTAI: NUOTOLINIS SEMINARAS LIETUVOS
TEISMŲ SISTEMAI**

17. - 19.5.2021, Online Format

221DV138e

Kalbėtojų sąrašas / List of speakers

Lauras Butkevičius
Partneris, Europos Sąjungos, konkurencijos ir
reguliacinės teisės specializacijos grupės
vadovas,
Partner, Head of EU, Competition &
Regulatory specialization group
TGS Baltic
Konstitucijos ave. 21A
LT-08130 VILNIUS

Šarūnas Keserauskas
Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos
pirmininkas, Vilniaus universiteto partnerystės
profesorius
Chairman
Competition Council of the Republic of
Lithuania
Jogailos 14
LT-01116 VILNIUS

Mantas Stanevičius
Teisės referentas Europos Sąjungos Teisingumo
Teisme
Référéndaire
Court of Justice of the European Union
Rue du Fort Niedergrünewald
LU-2925 LUXEMBOURG

Vilenas Vadapalas
EUROLEX Partneris, Vilnius;
Buvęs Europos Sąjungos Bendrojo teismo
teisėjas
Partner,
Former Judge at the General Court of the
European Union
EUROLEX law offices
K. Kalinausko gatvė 24 - 402
Lithuania-03107 VILNIUS

Gabriele Venskaityte
Bylų tyrėja, E.1 skyrius. Antimonopolija:
farmacijos ir sveikatos tarnybos
Konkurencijos generalinis direktoratas
Europos Komisija
Case Handler
Unit E.1, Antitrust: Pharma and Health
Services
DG Competition
European Commission
Place Madou 1
BE-1210 BRUSSELS

Rasa Zaščirinskaitė
COBALT Lietuva partnerė, Konkurencijos teisės
praktikos grupės vadovė
Partner
Head of Competition Law Practice Group
COBALT
Subaciaus 7
LT-01302 VILNIUS

Daiwa Zukowska
Bylų tyrėja, B.2 skyrius. Rinkos ir tyrimai I:
Energetika ir aplinka, Konkurencijos
generalinis direktoratas
Europos Komisija
Case Handler
Unit B.2, State aid: Energy and Environment
DG Competition
European Commission
Place Madou 1
BE-1210 BRUSSELS

**Pranešėjų indėlis /
Speakers' Contributions**

Šarūnas Keserauskas

KONKURENCIJOS POLITIKOS TIKSLAI

Dr. Šarūnas Keserauskas, Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos pirmininkas, Vilniaus
Universiteto partnerystės profesorius

1



Finansuoja Europos Sąjunga

**Paslaugų teikimo sutartis DG COMP/2017/015 -
SI2.778715**

Šis dokumentas parengtas Europos Komisijai. Tačiau jis atspindi tik autorių požiūrį ir Komisija negali būti laikoma atsakinga už bet kokį jame esančios informacijos naudojimą.

2

2

Kodėl konkurencija?

3

Šiek tiek istorijos

Iki 1890 m.

- Aristotelis ir *monopolijas*
- Scholastai ir *teisingos kainos*
- Merkantilistai ir *laisva prekyba*
- Montesquieu ir *concurrence*
- Adam Smith ir *nematoma ranka*

1890 m. ir toliau

- 1890 JAV Shermano įstatymas
- 1917-1945 totalitariniai režimai
- 1957 Romos Sutartis
- Ordoliberalai ir neoliberalai
- XXI a. finansų, COVID-19 ir klimato krizės

4

Dilema

- Ko mes bijome labiau – privačios galios ar viešosios galios?
- Abi kelia grėsmę konkurencijai – kaip ją apsaugoti?

5

Ko mes tikimės iš konkurencijos? (paprastai)

- Žemesnių kainų
- Didesnio efektyvumo
- Geresnės kokybės
- Didesnio pasirinkimo
- Inovacijų

6

Ką sako ekonomikos mokslas? (sudėtingiau)

Tobula konkurencija

- Paskirstymo efektyvumas – vartotojų ir gamintojų gerovė maksimali
- Gamybos efektyvumas
- Dinaminis efektyvumas (?)

Monopolija

- Neefektyvus paskirstymas
- Neefektyvi gamyba
- Pajamų perskirstymas tarp vartotojų ir monopolisto
- Nėra paskatų inovuoti (?)

7

Konkurencijos ribos

- Tobula konkurencija – tik modelis, neegzistuojantis realybėje
- Konkurencija nesprendžia visų problemų? (Albany byla C-67/96)
- Natūralios monopolijos
- Tinklo efektas (Facebook, Google, kitų platformų pavyzdžiai)
- Konkurencija krizių laikotarpiu
- Veiksminga konkurencija

8

Konkurencijos politikos tikslai

9

ES trejybė

- Vartotojų gerovė (perviršis)
- Konkurencinga rinkos struktūra
 - T-Mobile byla C-8/08, 38 p.
 - GlaxoSmithKline sujungtos bylos C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P ir C 519/06 P, 63 p.
- Vieningos rinkos apsauga
 - GlaxoSmithKline sujungtos bylos C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P ir C 519/06 P, 59-61 p.

10

Kiti tikslai?

- Sąžiningumas
- Ekonominė laisvė
- Mažųjų įmonių apsauga
- Aplinkos apsauga
- Nacionalinių čempionų apsauga
- [sąrašą galima tęsti]

11

Probleminiai klausimai

- Vienas tikslas ar tikslų daugetas?
- Tik ekonominiai ar ir neekonominiai tikslai?
- Kaip suderinti tikslus, jeigu jų yra daugiau nei vienas?

12

O kaip Lietuvoje?

Konstitucijos 46 straipsnis

Lietuvos ūkis grindžiamas privačios nuosavybės teise, asmens ūkinės veiklos laisve ir iniciatyva.

Valstybė remia visuomenei naudingas ūkines pastangas ir iniciatyvą.

Valstybė reguliuoja ūkinę veiklą taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei.

Įstatymas draudžia monopolizuoti gamybą ir rinką, saugo sąžiningos konkurencijos laisvę.

Valstybė gina vartotojo interesus.

ES konkurencijos taisyklės

Problemos ir teisiniai įrankiai jas spręsti

Problema

- Rinkos galia

Teisinis įrankis

- Konkurenciją ribojančių susitarimų draudimas (SESV 101 str.)
- Piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi draudimas (SESV 102 str.)
- Koncentracijų kontrolė (ES Susijungimų reglamentas)

15

Problemos ir teisiniai įrankiai jas spręsti

Problema

- Valstybės vykdomi konkurencijos iškreipimai

Teisinis įrankis

- Taisyklės, taikomos subjektams, kuriems yra suteiktos specialios ar išimtinės teisės, ar kuriems patikėtos teikti bendros ekonominės svarbos paslaugos (SESV 106 str.)
- Valstybės pagalbos taisyklės (SESV 107-109 str.)

16

RINKOS APIBRĖŽIMAS IR RINKOS GALIA

Dr. Šarūnas Keserauskas, Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos pirmininkas, Vilniaus
Universiteto partnerystės profesorius

17

Įžanginės pastabos

- Rinkos galia – pagrindinis konkurencijos teisės iššūkis
- Rinkos galia – galimybė pelningai pakelti ir išlaikyti kainas aukščiau to lygio, kuris nusistovėtų konkurencingoje rinkoje
- Rinkos apibrėžimas – pirmas žingsnis siekiant įvertinti, ar ūkio subjektas turi rinkos galią
- Rinkos apibrėžimas yra privalomas siekiant nustatyti dominavimą (Continental Can byla C-6/72, 32 p.)

18

Naudingi dokumentai

- Europos Komisijos Pranešimas dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo (1997)
- Europos Komisijos Gairės dėl 102 straipsnio įgyvendinimo prioritetų (2009)
- LR Konkurencijos tarybos paaiškinimai dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo (2019)
- LR Konkurencijos tarybos paaiškinimai dėl dominuojančios padėties nustatymo (2020)

19

Rinkos apibrėžimas

20

Rinkos apibrėžimo tikslas

- Rinkos apibrėžimas – konkurencijos ribų tarp ūkio subjektų nustatymo analitinis įrankis, kurio tikslas yra nustatyti nagrinėjamų ūkio subjektų konkurentus, galinčius varžyti jų laisvę elgtis nepriklausomai nuo veiksmingo konkurencinio spaudimo
- Apibrėžiant „atitinkamą rinką“ vertinami tiek prekės, tiek geografinis rinkos aspektai
- Rinkos apibrėžimas leidžia įvertinti esamą, bet ne potencialią konkurenciją

21

Kada reikia apibrėžti atitinkamą rinką?

- Vertinant, ar susitarimas riboja konkurenciją (SESV 101 str.)
- Vertinant, ar ūkio subjektas užima dominuojančią padėtį (SESV 102 str.)
- Nustatant, ar koncentracija reikšmingai suvaržytų veiksmingą konkurenciją (ES Susijungimų Reglamentas)

22

Atitinkama prekės rinka

23

Teisinis testas

- Pagrindinis klausimas: ar prekės gali būti laikomos pakeičiamomis? (Continental Can byla C-6/72)
- Pakeičiamumas nėra vertinamas tik atsižvelgiant į objektyvias prekių savybes – taip pat reikia vertinti konkurencijos sąlygas ir pasiūlos bei paklausos struktūrą (Generics v CMA byla C-307/18, 129 p.)
- „Komisija turi ekonominių ir techninių klausimų vertinimo laisvę“, bet „teismas turi patikrinti ne tik pateikiamų įrodymų faktinį teisingumą, jų patikimumą ir nuoseklumą, bet ir tai, ar šie įrodymai apima visus esminius duomenis, į kuriuos reikėjo atsižvelgti vertinant kompleksinę situaciją, ir ar jie gali pagrįsti jais remiantis padarytas išvadas“ (AstraZeneca AB v Komisiją byla T-321/05, 33 p.)

24

Paklausos pakeičiamumas

- SSNIP arba hipotetinio monopolisto testas: kaip pirkėjai reaguotų į nagrinėjamų prekių mažą bet reikšmingą (5 - 10 proc.) ilgalaikį kainų padidėjimą – analitinė struktūra, o ne griežtas testas
- „Celofano klaida“ – kai pakeičiamumas nustatomas (rinka išplečiama) taikant SSNIP testą jau monopolizuotoms prekėms
- „Bedančių klaida“ – kai pakeičiamumas nenustatomas (rinka susiaurinama) dėl to, kad ne visi pirkėjai gali pakeisti nagrinėjamą prekę į kitą (kilmė – United Brands byla C-27/76)

25

Pasiūlos pakeičiamumas

- Paprastai pakeičiamumas vertinamas iš pirkėjo (paklausos) perspektyvos
- Pasiūlos pakeičiamumas turėtų būti vertinamas, jeigu:
 - ES teismai: „[...] gamintojai turi galimybę per trumpą laiką patekti į atitinkamą rinką ir yra pakankamai pajėgūs sudaryti rimtą atsvarą rinkoje jau esančiam [...] gamintojui“ (Generics v CMA byla C-307/18, 133 p., remiantis Continental Can byla C-6/72, 34 p.)
 - ES Komisija: „[...] tiekėjai per trumpą laiką ir nepatirdami didesnių papildomų sąnaudų ar rizikos gali pakeisti atitinkamų prekių gamybą ir jas pardavinėti“ (Komisijos Pranešimas dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo, 20 p.)
 - Konkurencijos taryba: „[...] jis pagrįstai tikėtinas ir jo grėsmė šiuo metu turi poveikį, varžantį nagrinėjamos prekės tiekėjus“ (KT paaiškinimai dėl rinkos apibrėžimo, 25 p.)

26

Pasiūlos pakeičiamumas ar potenciali konkurencija?

Pasiūlos pakeičiamumas

- Greitas (paprastai iki 1 metų)
- Nereikalaujantis didesnių išlaidų ar rizikos
- Atsižvelgiama apibrėžiant atitinkamą rinką
- Reikšminga, nes gali lemti platesnę rinką, mažesnes rinkos dalis

Potenciali konkurencija

- Ilgiau trunkantis (>1 m.)
- Reikalaujantis reikšmingo turto pertvarkymo, didelių investicijų
- Atsižvelgiama vertinant rinkos galią
- Reikšminga, nes gali lemti siauresnę rinką, didesnes rinkos dalis

27

Pakeičiamumo įrodymai

- Pakeičiamumas netolimoje praeityje
- Kiekybiniai testai
- Pirkėjų ir konkurentų požiūris
- Vartotojų teikiamos pirmenybės
- Kliūtys ir išlaidos norint pakeisti vieną prekę kita
- Skirtingos pirkėjų kategorijos ir joms taikomos skirtingos kainos

28

Tam tikros problemos

- Pirminės ir antrinės prekės
- Daugiapusės rinkos
- Nemokamos prekės
- Prekių platinimo lygiai
- Laiko dimensija

29

Atitinkama geografinė rinka

30

Teisinis testas

- Pagrindinis klausimas – tas pats: ar prekės vienoje teritorijoje gali būti laikomos pakeičiamomis prekėmis kitoje teritorijoje?
- „Konkurencijos galimybės turi būti nagrinėjamos aiškiai apibrėžtoje geografinėje teritorijoje, kurioje [prekė] yra parduodama ir konkurencijos sąlygos yra pakankamai homogeniškos, kad būtų galima įvertinti nagrinėjamo ūkio subjekto ekonominės galios poveikį“ (United Brands byla C-27/76, 11 p.)
- Komisija taiko tą patį analitinį metodą kaip ir nagrinėdama prekės rinką – hipotetinio monopolisto testą arba SSNIP

31

Pakeičiamumo įrodymai

- Įrodymai apie netolimoje praeityje vykusį užsakymų nukreipimą į kitas teritorijas
- Pagrindinės paklausos savybės
- Pirkėjų ir konkurentų požiūris
- Dabartinė pirkimų geografija
- Kliūtys ir kaštai, susiję su užsakymų nukreipimu subjektams, esantiems kitoje teritorijoje
- Kainodaros, pardavimo ir rinkodaros strategijų skirtumai skirtingose teritorijose

32

Ar rinkos apibrėžimas turi precedentinę vertę?

- Neturi – kiekvienoje byloje Komisija privalo atlikti analizę ir vertinimą iš naujo (Coca-Cola v Komisiją byla T-125/97 82 p.)
- Nepaisant to, egzistuoja daugybė praeityje padarytų rinkos apibrėžimų, kurie gali būti naudingi

33

Rinkos galia

34

Rinkos galios sąvoka

- Rinkos galia – galimybė pelningai pakelti ir išlaikyti kainas aukščiau to lygio, kuris nusistovėtų konkurencingoje rinkoje
- Rinkos galią gali turėti tiek pardavėjas, tiek pirkėjas

35

Rinkos galios įvertinimas: trys klausimai

- Kaip nagrinėjamą ūkio subjektą varžo **esami konkurentai**?
- Kaip nagrinėjamą ūkio subjektą varžo reali esamų konkurentų **plėtros** arba potencialių konkurentų **įėjimo** grėsmė?
- Kaip nagrinėjamą ūkio subjektą varžo jo klientų/pirkėjų derybinė galia?
 - Europos Komisijos gairės dėl 102 straipsnio įgyvendinimo prioritetų, 12 p.
 - Europos Komisijos gairės dėl 101(3) straipsnio taikymo, 27 p.
 - Konkurencijos tarybos paaiškinimai dėl dominuojančios padėties nustatymo, 12 p.

36

Esami konkurentai ir rinkos dalys

- Rinkos dalis – naudingas pirminis indikatorius, bet svarbu ir:
 - Rinkos dalių pasiskirstymas
 - Rinkos dalių tendencijos
 - Rinkos brandumas
- Ko neparodo rinkos dalys?
 - Diferencijuotoje rinkoje – realaus rinkoje veikiančių subjektų konkurencinio spaudimo
 - Potencialios konkurencijos
 - Pirkėjų galios

37

Rinkos dalių reikšmė – keletas pavyzdžių

100 proc.	Monopolija
70 proc.	Kolektyvinio dominavimo prezumpcija pagal Konkurencijos įstatymo 3(2) str.
50 proc.	Dominavimo prezumpcija ES bylų praktikoje (AKZO C-62/86, 60 p.)
40 proc.	Dominavimo prezumpcija pagal Konkurencijos įstatymo 3(2) str.
<40 proc.	Komisija vertina dominavimą kaip mažai tikėtiną
30 proc.	Vertikaliųjų susitarimų šalys, viršijančios šią rinkos dalį, negali pasinaudoti Bendrąja išimtimi
10 proc.	Virš šios ribos Komisija nebelaiko susitarimų su konkurentais de minimis

38

Plėtos ar įėjimo galimybė (potenciali konkurencija)

- Rinkos galia negali būti vertinama tik remiantis esama situacija rinkoje
- Potenciali konkurencija varžys esamus rinkos dalyvius, jeigu plėtra ar įėjimas bus:
 - tikėtinas
 - savalaikis
 - pakankamas
 - Komisijos gairės dėl 102 straipsnio įgyvendinimo prioritetų, 16 p.
- Plėtos ar įėjimo kliūtys:
 - Teisinės – pavyzdžiui, licencijos ar kvotos
 - Struktūrinės – pavyzdžiui, ribota paklausa
 - Strateginės – pavyzdžiui, rinkos senbuvių elgesys, vertikali integracija

39

Kompensuojanti pirkėjų galia

- Esamus rinkos dalyvius gali varžyti stiprūs pirkėjai
- Kompensuojanti pirkėjų galia vertinama atsižvelgiant į:
 - pirkėjų absoliutų ir santykinį (lyginant su tiekėju) dydį, jų komercinę svarbą
 - pirkėjų galimybę nukreipti užsakymus kitiems tiekėjams, paskatinti naują įėjimą į rinką ar patiems vertikalčiai integruotis
 - Komisijos gairės dėl 102 straipsnio įgyvendinimo prioritetų, 18 p.
- Pirkėjų galia nebūtų laikoma pakankamai varžančia, jei ji užtikrina tik tam tikros ribotos klientų dalies apsaugą nuo tiekėjo rinkos galios

40

Mantas Stanevicius

Susitarimai, sprendimai ir suderinti veiksmai

(Pagrindiniai SESV 101 str. aspektai; Horizontalieji ir vertikalieji susitarimai; Išimtys)

Mantas Stanevičius (Teisės referentas, ES Teisingumo Teismas)



Finansuoja Europos Sąjunga

Paslaugų teikimo sutartis DG COMP/2017/015 - SI2.778715

Šis dokumentas parengtas Europos Komisijai. Tačiau jis atspindi tik autorių požiūrį ir Komisija negali būti laikoma atsakinga už bet kokį jame esančios informacijos naudojimą.

1

1

SESV 101 straipsnis

- **101 straipsnio 1 dalis: draudimas riboti konkurenciją**
- **101 straipsnio 2 dalis: pasekmės (susitarimai laikomi negaliojančiais, nebent jiems taikoma išimtis pagal 101 straipsnio 3 dalį)**
- **101 straipsnio 3 dalis: leidžia netaikyti 1 dalyje nustatyto draudimo, jei sukuriama nauda nusveria neigiamą antikonkurencinį poveikį**

2

2

SESV 101 straipsnio 1 dalis

« Kaip nesuderinami su vidaus rinka yra draudžiami: visi **įmonių susitarimai**, įmonių asociacijų sprendimai ir **suderinti veiksmai**, kurie gali paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą ir kurių **tikslas ar poveikis** yra **konkurencijos** trukdymas, **ribojimas** arba iškreipymas vidaus rinkoje [...] »

3

3

Kas gali pažeisti ES konkurencijos taisykles?

- **Įmonė:** bet koks ekonominę veiklą vykdomasis subjektas, nesvarbu, koks jo teisinis statusas ar finansavimo būdas (*Höfner ir Elser, C-41/90*)
 - **Ekonominė veikla:** bet kokia prekių ar paslaugų siūlymo atitinkamoje rinkoje veikla (*Ambulanz Glöckner, C-475/99*)
 - **Nėra ekonominė veikla:** veikla, kuri priskirtina prie viešosios valdžios funkcijų vykdymo, nėra ekonominė veikla, pateisinanti SESV numatytų konkurencijos taisyklių taikymą (*Compass-Datenbank, C-138/11*)
- **Ekonominio vieneto sąvoka** (*Vantaan kaupunki, C-724/17*; GA išvada Sumal, C-882/19)
- **Įmonių asociacijos:** asociacija susideda iš to paties bendro tipo įmonių ir yra atsakinga už jų bendrų interesų atstovavimą ir gynimą kitų ūkio subjektų, vyriausybės įstaigų ir visuomenės atžvilgiu

4

4

Kaip SESV 101 straipsnis gali būti pažeistas?

- **Susitarimai:** bendra įmonių valia ar ketinimas elgtis rinkoje tam tikru būdu; susitarimo forma nėra svarbi (raštu ar žodžiu)
- **Suderinti veiksmai:** derinimo tarp įmonių forma, kai dar nesudaromas susitarimas tikrąja šio žodžio prasme, tačiau konkurencijos keliama rizika sąmoningai pakeičiama praktiniu įmonių tarpusavio bendradarbiavimu (*Komisija / Anic Partecipazioni, C-49/92 P*); iš esmės draudžiamas bet koks tiesioginis ar netiesioginis ūkio subjektų kontaktas (koordinavimas, bendradarbiavimas), kuris gali turėti įtakos esamo ar galimo konkurento veiklai rinkoje arba atskleisti tokiam konkurentui elgesį, kurio atitinkamas subjektas nusprendė ar numatė imtis toje rinkoje; *tačiau* ūkio subjektai gali protingai prisiderinti prie konstatuoto ar numanomo konkurentų elgesio
- **Asociacijų sprendimai:** institucinės bendradarbiavimo formos (asociacijos, susivienijimai, konsorciumai), t. y. situacijos, kai ūkio subjektai veikia per kolektyvinę struktūrą ar bendrą organą; sprendimų forma nesvarbi [privalomo ir neprivalomo pobūdžio (rekomendacijos)]

5

5

Ribojimai pagal tikslą (pobūdį)

- Esminis teisinis kriterijus nustatant, ar susitarimas apima konkurencijos ribojimą pagal tikslą, yra išvada, jog toks susitarimas **savaime yra pakankamai kenksmingas konkurencijai** (*Maxima Latvija, C-345/14*)
- Jei įrodytas susitarimo antikonkurencinis tikslas, **nereikia aiškintis, kokį poveikį jis daro konkurencijai**; žala konkurencijai yra preziumuojama
- tokio susitarimo **pats sudarymas yra draudžiamas**, net jei susitarimo faktiškai nesilaikoma, jis neįgyvendinamas arba jo tikslai nepasiekiami
- **Subjektyvus susitarimo šalių ketinimas riboti konkurenciją nėra būtina sąlyga** nustatant, kad susitarimas yra ribojantis konkurenciją pagal savo tikslą
- Tam tikros įmonių veiksmų derinimo formos dėl paties jų pobūdžio laikomos kenkiančiomis tinkamam konkurencijos veikimui (**susitarimai dėl kainų, rinkų pasidalijimas, gamybos ar pardavimų kiekio ribojimas**)

6

6

Ribojimai pagal pasekmes (poveikį)

- Turi būtų įrodyta žala, t.y. žala konkurencijai nėra preziumuojama
 - riboja konkurencijos rinkoje kriterijus, bet
 - gali padidinti efektyvumą
 - reikia įvertinti, ar pažeidžiama konkurencija ir nukenčia vartotojai
 - Neigiamos pasekmės turi būti reikšmingos (nemažareikšmės)
- Vertinant ribojamąjį poveikį lyginamos faktinės teisinės ir ekonominės aplinkybės, kuriomis būtų konkuruojama, jei nebūtų susitarimo (hipotetinis poveikio prognozavimas)
- **Faktinės pasekmės:** jau materializavosi rinkoje (pvz., konkurentai paliko rinką)
- **Potencialios pasekmės:** dar neįgyvendintos, bet neišvengiamos; t.y. draudžiama potenciali galimybė riboti konkurenciją, tačiau galimybė turi būti ne vien tik teorinė hipotezė, o reali, konkreti galimybė

7

7

Horizontalieji ir vertikalieji susitarimai

Horizontalieji susitarimai: susitarimai tarp konkurentų

Vertikalieji susitarimai: susitarimai tarp ne konkurentų (tarp įmonių, veikiančių skirtinguose gamybos ar tiekimo grandinės lygmenyje; pvz. gamintojai ir didmenininkai)

8

8

I. Horizontalieji susitarimai

- Konkurentų susitarimai gali labai apriboti konkurenciją, pvz.:
 - Sumažina konkurenciją tarp konkurentų
 - Tikėtinos neigiamos pasekmės konkurencijai
- Tipiniai ribojimai pagal tikslą, vadinamieji sunkūs (*hardcore*) ribojimai, dažniausiai yra horizontalūs susitarimai: kainų fiksavimas, pirkimo ir pardavimo sąlygų fiksavimas, rinkų ir klientų pasidalijimas, karteliai
- Tokiems susitarimams iš esmės netaikomos išimtys

9

9

II. Horizontalieji susitarimai

- Susitarimai tarp konkurentų taip pat gali būti naudingi, pvz.:
 - Kaštų sumažinimas (bendradarbiavimas mokslinių tiriamųjų darbų srityje, licencijos)
 - Įgūdžių pasidalijimas (pagerinti kokybę, sukurti naują produktą)
- Konkrečių susitarimų atveju reikia įvertinti antikonkurencinį ir prokonkurencinį susitarimo poveikį
- Bendrosios išimtys dėl mokslinių tyrimų ir plėtros, bei dėl specializacijos (2 reglamentai; šiuo metu peržiūrimi)
- *2011 m. Komisijos komunikatas – SESV 101 straipsnio taikymo horizontaliesiems bendradarbiavimo susitarimams gairės (OL C 11, 2011 1 14, p. 1-72)*

10

10

Keitimasis informacija

- Keitimasis informacija yra horizontaliųjų susitarimų pilkoji zona:
 - Naudingas įmonėms ir vartotojams (konkurentų kaštų žinojimas gali padėti racionalizuoti gamybą, sutaupomi kaštai; pasikeitimas vieša informacija)
 - Ribojama konkurencija (atskleidžiama konkurentų rinkos strategija)
- Konkurentų keitimasis informacija taip pat gali būti laikomas susitarimu, suderintais veiksmais ar sprendimu, kuriais siekiama nustatyti kainas ar kieki (kartelis)
- Keitimasis informacija laikomas konkurencijos **ribojimu** tik tuo atveju, kai konkurentai keičiasi individualaus pobūdžio informacija apie numatomas **būsimas kainas ar kieki**. Keičiantis kitų rūšių informacija, įskaitant apie galiojančias kainas, reikia vertinti ribojamąjį poveikį konkurencijai (gali būti kaip priemonė naudojama kartelio monitoringui)

11

11

I. Vertikalieji susitarimai

- Vertikalieji susitarimai taip pat gali riboti konkurenciją
 - Kitų tiekėjų ribojimas, kai pirkėjas turi išimtinai prekiauti vieno tiekėjo produktais – platintojai negali prekiauti konkuruojančiomis prekėmis (*inter brand*: konkurencija tarp įmonių)
 - Vidinės konkurencijos ribojimas, pvz., per išimtinės teritorijos platinimo susitarimus (*intra brand*: vidinė konkurencija)
 - Kliūtys rinkos integracijai
- Tipiški vertikalieji ribojimai pagal tikslą: perpardavimo kainų fiksavimas (minimalios/„rekomenduojamos“ kainos), susitarimai, ribojantys pardavimą tam tikrose teritorijose arba tam tikroms klientų grupėms

12

12

II. Vertikalieji susitarimai

- Vertikalūs susitarimai taip pat gali būti naudingi:
 - Prekių ar paslaugų kokybės gerinimas
 - Tiekimo grandinės racionalizavimas
- Tipinių vertikaliųjų susitarimų vertinimas:
 - 2010 m. balandžio 22 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 330/2010 dėl SESV 101 straipsnio 3 dalies taikymo vertikaliųjų susitarimų ir suderintų veiksmų rūšims (*OL L 102, 2010 4 23, p. 1–7*) (nustoją galioti 2022 05 31; šiuo metu peržiūrimas)
 - Vertikaliųjų apribojimų gairės (*OL C 130, 2010 5 19, p. 1–46*)
- Vertikalieji susitarimai, kurie paprastai nepatenka į 101 straipsnio taikymo sritį:
 - *De minimis*
 - Atstovavimo susitarimai
 - Subrangos susitarimai

13

13

I. SESV 101 straipsnio 3 dalis

„3. Tačiau [101] straipsnio 1 dalies nuostatos gali būti paskelbtos netaikytinomis:

- įmonių susitarimams arba tokių susitarimų rūšims;
- įmonių asociacijų sprendimams arba tokių sprendimų rūšims;
- suderintiems veiksams arba tokių veiksmų rūšims,

kurie padeda tobulinti prekių gamybą ar paskirstymą arba skatinti technikos ar ekonomikos pažangą, kartu sudarydami sąlygas vartotojams sąžiningai dalytis gaunama nauda, ir kurie:

- a) atitinkamoms įmonėms nenustato jokių apribojimų, nebūtinų šiems tikslams pasiekti;
- b) nesuteikia tokioms įmonėms galimybės panaikinti konkurenciją didelei atitinkamų produktų daliai.“

14

14

II. SESV 101 straipsnio 3 dalis

- Keturios **kumuliacinės** sąlygos:
 - apribojimai t.b. ekonomiškai naudingi (prisidedama gerinant prekių gamybą ar paskirstymą arba skatinant techninę ar ekonominę pažangą)
 - papildoma nauda vartotojams
 - apribojimai turi būti būtini šiems tikslams pasiekti
 - Nedidelis konkurencijos apribojimas (susitarimu šalims negali būti suteikta galimybė panaikinti konkurenciją didelės atitinkamų produktų dalies atžvilgiu)
- Įrodymo pareiga tenka įmonei
- *Gairės dėl SESV 101 straipsnio 3 dalies (EB sutarties ex 81 straipsnio 3 dalies) taikymo (OL C 101, 2004 4 27, p. 81–96)*
- Bendrosios išimties reglamentai priimti SESV 101 straipsnio 3 dalies pagrindu

15

15

De minimis (Mažareikšmiai) susitarimai

- 2014 m. Komisijos komunikatas – Pranešimas dėl nedidelės svarbos susitarimų, kuriais nėra reikšmingai ribojama konkurencija pagal SESV 101 straipsnio 1 dalį (*de minimis* pranešimas) (OL C 291, 2014 8 30, p. 1-4)
- Netaikomas sunkiems apribojimams
- Susitarimai, kurie iš principo pažeidžia 101 straipsnio 1 dalį, tačiau toleruojami, jeigu patenkinamos tam tikros sąlygos (susitarimo šalių bendrai užimama rinkos dalis sudaro ne daugiau kaip 10 % susitarimu paveiktos atitinkamos rinkos horizontalių susitarimų atveju arba 15 % vertikalinių susitarimų atveju)
- Nesaisto nacionalinių teismų, skirtingai nuo SESV 101 straipsnio 3 dalies nuostatų

16

16

Poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai

- 101 straipsnio 1 dalis taip pat gali būti netaikoma susitarimams, jei jie negali **reikšmingai** paveikti valstybių narių tarpusavio prekybos
- Iš esmės susitarimai neturi galimybės reikšmingai paveikti ES šalių tarpusavio prekybos, jei tuo pačiu metu tenkinamos dvi sąlygos:
 - šalių bendra rinkos dalis atitinkamoje ES rinkoje neviršija 5 %
 - atitinkamų produktų bendra metinė apyvarta įmonėse neviršija 40 mln. eurų.
- Gairės dėl Sutarties 81 ir 82 straipsniuose vartojamos poveikio prekybai sąvokos (*OL C 101, 2004 4 27, p. 81—96*)

17

17

Ačiū už dėmesį!

18

18

Gabriele Venskaityte



FINANSUOJA EUROPOS SĄJUNGA

PASLAUGŲ TEIKIMO SUTARTIS DG COMP/2017/015 - SI2.778715

ŠIS DOKUMENTAS PARENGTA EUROPOS KOMISIJAI. TAČIAU JIS ATSPINDI TIK AUTORIŲ POŽIŪRĮ IR KOMISIJA NEGALI BŪTI LAIKOMA ATSAKINGA UŽ BET KOKĮ JAME ESANČIOS INFORMACIJOS NAUDOJIMĄ.

SESV 102 straipsnis: Piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi

2021 m. gegužės 17 d.
Gabrielė Venskaitytė
Konkurencijos GD, tyrėja

1

Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 102 straipsnis

(EB sutarties ex 82 straipsnis)

Kaip nesuderinamas su vidaus rinka draudžiamas bet koks vienos ar keleto įmonių piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi vidaus rinkoje arba didelėje jos dalyje, galintis paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą.

Toks piktnaudžiavimas konkrečiai gali būti:

- a) nesąžiningų pirkimo ar pardavimo kainų arba kokių nors kitų nesąžiningų prekybos sąlygų tiesioginis ar netiesioginis nustatymas;
- b) gamybos, rinkų arba technikos raidos ribojimas pažeidžiant vartotojų interesus;
- c) nevienodų sąlygų taikymas lygiaverčiams sandoriams su kitais prekybos partneriais, dėl ko jie patenka į konkurencijos atžvilgiu nepalankią padėtį;
- d) vertimas sudaryti sutartis kitoms šalims prisiimant papildomus įsipareigojimus, kurių pobūdis ir komercinė paskirtis neturi nieko bendra su tokių sutarčių dalyku.

2

Ižanga: taikymo sritis ir teisinės pasekmės

- Dominuojančių įmonių vykdomas išnaudojimas ir antikonkurencinis galimybių veiksmingai konkuruoti ribojimas
- Po rinkų liberalizavimo (energetikos, ryšių), istorinių monopolininkų veiklą perėmusių įmonių veiksmai
- Piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi intelektinės nuosavybės teisių įgyvendinimo srityje
- Skaitmeniniuose versluose dominuojančių įmonių veiksmai
- Teisinės pasekmės:
 - Komisija/NKT taikomos baudos/įpareigojimai
 - Civiliniai žalos atlyginimo ieškiniai

3

Draudimo tikslas: ką siekiama apsaugoti?

- Formalus vertinimas ir/ar konkretaus elgesio poveikio vertinimas?
- Ekonominė analizė v. teisinio saugumo principas
- Komisijos Komunikatas dėl SESV 102 straipsnio įgyvendinimo prioritetų
- Gairės, kaip Komisija atsirinks bylas

Taikydama 102 straipsnį dominuojančių įmonių antikonkurenciniam elgesiui, Komisija sutelks dėmesį į tokį elgesį, kuris labiausiai kenkia vartotojams.
- Gairės nenustato teisės, pagrindinis šaltinis: SESV, ESTT ir BT praktika

4

SESV 102 straipsnio pagrindai

Dalis I: Pažeidimo elementai:

- Įmonės dominuojanti padėtis rinkoje
- Piktnaudžiavimo sąvoka
- *Objektyvus pateisinimas/našumas*
- *Poveikis prekybai tarp valstybių narių*

Dalis II: Pagrindinės piktnaudžiavimo formos

5

Dominuojanti padėtis rinkoje

- Atitinkamos rinkos apibrėžimas (1) ir dominuojančios padėties nustatymas (2)
- Ekonominio pajėgumo pozicija, suteikianti galią veikti rinkoje pastebimai nepriklausomai (*United Brands, C-27/76; Hoffmann-Laroche, C-85/76*)
- Individualus/ kolektyvinis dominavimas
- Konkurencija rinkoje neabejotinai yra svarbus, bet ne lemiamas veiksnys (*France Télécom, T-340/03*)

6

Dominuojanti padėtis: esminiai veiksniai

- **Vertinama veiksmių visuma** (Hoffmann-Laroche, C-85/76)
- **Dominuojančios įmonės ir jos konkurentų padėtis rinkoje :**
 - Rinkos dalis nustatant įtaką rinkoje (pirmas požymis)/prezumpcija dėl dominavimo >50% (Akzo C-62/86)
 - Kiti veiksniai: Dėl rinkos dalies atotrūkis nuo konkurentų, Dėl pelningumas, ir kt.
- **Kliūtyms plėtimuisi ar patekimui į rinką:**
 - Teisinės ar reguliacinio pobūdžio kliūtyms (IN teisės, leidimai išleisti į rinką); masto ekonomija; privalumai (išvystytas prekybos tinklas, prekės ženklo reputacija, technologinis pranašumas ir pan.)
- **Kompensuojanti perkamoji galia:**
 - Kliento komercinė svarba; pirkėjų koncentracija, ir pan.

7

Piktnaudžiavimo sąvoka

- Nėra draudžiama dominuoti ar siekti įgyti dominuojančią padėtį (*Michelin C-322/81, Deutsche Telekom C-280/08*)
- Ypatinga Dėl pareiga savo elgesiu nepažeisti veiksmingos ir neiškraipytos konkurencijos vidaus rinkoje (*Akzo C-62/86, Intel C-413/14 P*)
- SESV 102 straipsnis: piktnaudžiavimo atvejų sąrašas nebaigtinis

8

Piktnaudžiavimo sąvoka

- Objektyvi sąvoka (Hoffmann-Laroche C-85/76, Deutsche Telekom C-208/08):
...susijusi su dominuojančią padėtį užimančios įmonės elgesiu, [kai] **pasitelkiant kitokias** nei lemiančias **normalią** ūkio subjektų prekių ar paslaugų **konkurenciją priemones**, sudaromos kliūtys rinkoje dar esančiai konkurencijai išlaikyti ar šios konkurencijos plėtrai (*Hoffmann-Laroche C-85/76, Deutsche Telekom C-208/08*)
- Kas yra „normali konkurencija“?
- Konkurencija „pagal nuopelnus“
konkurencija remiantis nuopelnais gali lemti rinkos išnykimą ar susilpninti konkurentus, kurie **mažiau produktyvūs**, todėl mažiau patrauklūs vartotojams, be kita ko, **kainų, pasirinkimo, kokybės ar naujovių atžvilgiu** (*Post Danmark C-209/10*)
- Subjektyvus ketinimas/kaltė nebūtina
- Nėra *de minimis* išlygos (*Post Danmark C-23/14*)
- Dominuojanti padėtis – Piktnaudžiavimas/Poveikis nebūtinai toje pat rinkoje (*Tetra Pak II C-333/94, TeliaSonera C-52/09*)

9

Objektyvus pateisinimas

- Dominuojanti įmonė gali pateisinti savo veiksmus → DĮ įrodinėjimo pareiga
- Veiksmai objektyviai reikalingi (apsaugoti komercinius interesus, užtikrinti saugumą, visuomenės sveikatą)
- Sukuriamas našumas, atsveriantis ar viršijantis neigiamą poveikį (*Post Danmark, C-209/10*)

10

Piktnaudžiavimo formos

Išnaudojimo praktikos

- Pvz., gamybos apimčių mažinimas ir pernelyg aukštų kainų nustatymas
- Tiesioginė žala vartotojams

Antikonkurencinis galimybių ribojimas

- Nukreipta prieš konkurentus: galimybių veiksmingai pasinaudoti ištekliais arba patekti į rinką ribojimas
- Netiesioginis ribojimas (pvz., išskirtinio pirkimo įsipareigojimas, sąlyginės nuolaidos, susiejimas dviejų produktų, agresyvi kainodara)
- Tiesioginis ribojimas (pvz., atsisakymas tiekti žaliavas, prieigą, ir pan.)

→ Kainomis pagrįstas piktnaudžiavimas/ ne kainomis pagrįstas piktnaudžiavimas

11

Išskirtinis prekiavimas

- Ribojamos galimybės konkuruojančioms įmonėms prekiauti su klientais
- Įpareigojimas klientams pirkti *vien tik* arba *daugiausia* iš dominuojančios įmonės
- *De iure* arba *de facto* išskirtinio pirkimo įpareigojimai (*Van den Bergh*, T-65/98)
- Objektivus pateisinimas?

12

Susiejimas

- Susiejimas: sutarties ar techniniu pagrindu, kai reikalaujama perkant vieną produktą kartu įsigyti ir kitą produktą
 - *Hilti T-30/89: sutarties pagrindu – vinių kasetės ir vinys, garantijos netaikymas, jei naudojama viniakalėse ne Hilti vinys*
 - *Microsoft T-201/04: techninis – Windows music player automatiškai instaliuotas Windows OS*
- *Microsoft testas:*
 - Du atskiri produktai: siejantysis (Windows OP) ir susietasis produktai (Wmp)
 - Dominavimas siejančiojo produkto rinkoje
 - Negalima pasirinkti įsigyti siejančiojo produkto atskirai
 - Konkurencijos galimybių ribojimas (galimas pašalinimo iš rinkos poveikis)
 - Nėra objektyvios būtinybės pateisinančios susiejimą

13

Atsisakymas tiekti

- Įmonės, taip pat ir dominuojančios, teisė pasirinkti verslo partnerius v. veiksmingos konkurencijos rinkoje apsauga
- Atsisakymas tiekti:
 - Tiekti gaminius esamiems/būsiamiems klientams (*Commercial solvents C-6/73 ir 7/73*)
 - Suteikti intelektinės nuosavybės teisių licenciją (*Magill, C-241/91 ir 242/91; Microsoft T-201/04*)
 - Leisti pasinaudoti esmine įranga/tinklu (*Sea Containers v Stena Sealink, COM 34689; Bronner C-9/97*)
- Sąlygos vertinant atsisakymą teikti kaip piktnaudžiavimą:
 - Prieiga prie žaliavos yra būtina (nepakanka, kad tai būtų patogiausia arba labiausiai tinkanti konkurentams)
 - Veiksmingos konkurencijos vartotojų rinkoje eliminavimas (nepakanka, kad tiesiog sunkiau konkuruoti)
 - Ribojamas naujų produktų išleidimas į rinką, kuriems yra paklausa (žala vartotojams)
 - Objektyvi būtinybė pateisinanti atsisakymą?

14

Pernelyg aukštos kainos

- Dominuojanti įmonė taiko pernelyg aukštą kainą lyginant su teikiamos prekės/paslaugos ekonomine verte
- Dviejų žingsnių testas (*United Brands C-27/76, AKKA/LAA C-177/16*):
 - „Ar kaina pernelyg didelė“:
 - pardavimo kaina/gamybos sąnaudos (pelningumo analizė)
 - Skirtumas tarp faktinės kainos ir lyginamosios kainos (pvz., referencinėse produktu/ geografinėse rinkose, skirtingais laikotarpiais)
 - Kelių metodų taikymas
 - „Ar kaina nesąžininga“: Kaina pati savaime nesąžininga *arba* nesąžininga palyginti su kitais konkuruojančiais produktais

15

Sąlyginės nuolaidos

- Turi tokį pat poveikį kaip ir išskirtinis prekiavimas
- Nuolaidos išimtinai susijusios su pirkimo apimtimi (nediskriminacinio pobūdžio; taikomos individualiam užsakymui, o ne grupuojant kelis užsakymus) leistos
- Išimtinumo (lojalumo) nuolaidos
 - *Savaime neteisėtos (Hoffman La Roche C-85/76)*
 - Intel C-413/14P → jei DĮ ginčija, ekonominio poveikio vertinimas; kainų/sąnaudų testas galimas, bet neprivalomas
- Apimties individualizuotos/standartizuotos, retrospektyvinės (Michelin 322/81, Tomra 549/10)/sujungimas (De Poste-La Poste, OJ 2002, L 61/32)
- Būtina visuminė aplinkybių analizė (įmonės padėtis; rinkos dalis paveikta nuolaidomis; teikimo sąlygos ir tvarka, trukmė ir dydis, ar egzistuoja strategija išstumti konkurentus iš rinkos, kt.)

16

Agresyvi kainodara

- **Pardavimai produktų ar paslaugų mažesnėmis nei sąnaudos kainomis**
 - DĮ atsisako pelno trumpuoju laikotarpiu tam, kad pašalintų konkurentą iš rinkos, siekdama sustiprinti/išlaikyti savo įtaką rinkoje
- AKZO testas (C-62/86)
 - **Kainos < vidutinės nebūtinos sąnaudos** → agresyvi kainodara preziumuojama
 - **Kainos > vidutinės nebūtinos sąnaudos, bet < vidutinės bendrosios sąnaudos** → reikia įrodyti, kad *vykdoma agresyvi strategija* pašalinti konkurentus iš rinkos (*Wanadoo T-340/03*)
- Nereikia įrodinėti, kad DĮ gali atgauti patirtus nuostolius

17

Kainų skirtumų mažinimas

- Dominuojanti tiekėjų rinkoje įmonė tiekia klientams žaliavą/prieigą ir konkuruoja su jais vartotojų rinkoje
 - Telekomunikacijų rinkos (*Deutsche Telekom C-280/08 P, TeliaSonera C-52/09 P*)
- Nesąžiningas skirtumas tarp didmeninės prieigos/žaliavos kainos ir mažmeninių kainų, kurių dalis yra žaliavos kaina:
 - DĮ taikomų mažmeninių kainų ir didmeninių kainų, kurias ji taiko konkurentams už panašias paslaugas, skirtumas yra nepakankamas DĮ specifinėms sąnaudoms mažmeninėje rinkoje padengti
 - Nėra reikalavimo, kad kainos abiejuose rinkos lygmenyse būtų nesąžiningos
- Kainų skirtumas gali turėti antikonkurencinį poveikį:
 - daro žalą vartotojams, apribojant jų pasirinkimo galimybes
 - ilginiui nemažinamos mažmeninės kainos

18

Šaltiniai

- SESV 102 straipsnis
- ES Teisingumo Teismo ir Bendrojo Teismo praktika
- Konkurencijos GD bylos
- Komisijos komunikatas - Įgyvendinimo prioritetų taikant EB sutarties 82 straipsnį dominuojančių įmonių piktnaudžiaujamam antikonkurenciniam elgesiui gairės (2009)
- Konkurencijos GD diskusijų dokumentas dėl EB sutarties 82 straipsnį dominuojančių įmonių piktnaudžiaujamam antikonkurenciniam elgesiui (ANG: Discussion paper on the application of Article 82)

19

AČIŪ!

20

Vilenas Vadapalas

Konkurencijos įstatymo normos įgyvendinant Direktyvą (ES) 2019/1

Prof. habil. dr. Vilenas Vadapalas
Advokatas, Advokatų profesinė bendrija EUROLEX



Finansuoja Europos Sąjunga
Paslaugų teikimo sutartis DG COMP/2017/015 - SI2.778715
Šis dokumentas parengtas Europos Komisijai. Tačiau jis atspindi tik autorių požiūrį ir
Komisija negali būti laikoma atsakinga už bet kokį jame esančios informacijos naudojimą.

1

Direktyva (ES) 2019/1 („Direktyva ECN+“)

2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/1 kuria siekiama įgalinti valstybių narių konkurencijos institucijas, kad jos būtų veiksmingesnės vykdymo užtikrintojos, ir kuria užtikrinamas tinkamas vidaus rinkos veikimas.

Direktyva skirta SESV 101 str. (karteliai) ir 102 str. (piktnaudžiavimas dominavimu) taikymui ES valstybėse narėse

2

Konkurencijos tarybos diskrecijos didinimas naujoje KĮ redakcijoje

Direktyva buvo rengiama glaudžiai bendradarbiaujant su Europos konkurencijos tinklu (ECN), todėl jos normos visų pirma skirtos nacionalinių konkurencijos įstaigų (NKĮ) veiklai, tam kad valstybės narės suteiktų joms platesnius įgaliojimus. Kyla klausimas, ar direktyvoje užtikrintas tinkamas balansas tarp NKĮ įgaliojimų ir įmonių teisių.

3

Konkurencijos tarybos nepriklausomumas, ištekliai, atlyginimai

Pagal Direktyvos 4 ir 5 straipsnius Įstatymo 17 straipsnyje nurodyta, kad Konkurencijos taryba sprendimus priima savarankiškai ir nepriklausomai **nuo politinės ir kitos išorinės įtakos, nesiekdama ir nepriimdama nurodymų iš valstybės institucijų ar bet kokio kito viešojo ar privataus subjekto.**

Įstatymo 17 str. papildytas: Konkurencijos tarybos veikla gali būti finansuojama ir **iš kitų teisėtai Konkurencijos tarybos gautų lėšų.**

Įtvirtintas reikalavimas, kad **Konkurencijos taryba savo funkcijoms atlikti ir įgaliojimams vykdyti disponuotų pakankamu skaičiumi kvalifikuotų darbuotojų ir funkcijoms bei įgaliojimams adekvačiais finansiniais, techniniais ir technologiniais ištekliais**

Valstybės politikų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatymo pakeitimais pakelti KT vadovų ir tarybos narių pareiginių algų koeficientai. KT Veiklos prioriteto įgyvendinimo principų aprašo 15.2 p.: **vertindama, ar tyrimas atitinka prioritetą, KT vertins būtinus bei turimus žmogiškuosius ir finansinius išteklius.**

4

NKĮ prioritetai pagal Direktyvą (Lietuvoje nustatyti dar 2012 m.)

Direktyvos preambulės 23 p.: nacionalinės administracinės konkurencijos institucijos turėtų galėti nustatyti savo procedūrų, susijusių su SESV 101 ir 102 straipsnių vykdymo užtikrinimu, prioritetus, kad galėtų veiksmingai naudotis savo ištekliais ir **daugiausia dėmesio skirti antikonkurencinio elgesio, kuriuo iškraipoma konkurencija [ES] vidaus rinkoje**, prevencijai ir nutraukimui. Šiuo tikslu jos turėtų galėti atmesti skundus remdamosi tuo, kad jie nėra prioritetas (...)

5

Direktyva ir Konkurencijos tarybos prioritetai?

Direktyvos 4 straipsnis Nepriklausomumas

<...>

5. Nacionalinės administracinės **konkurencijos institucijos turi įgaliojimus nustatyti savo su SESV 101 ir 102 straipsnių taikymu susijusių užduočių (...) vykdymo prioritetus**. Tiek, kiek nacionalinės administracinės konkurencijos institucijos privalo nagrinėti oficialius skundus, tos institucijos turi įgaliojimus **atmesti** tokius skundus remdamosi tuo, kad jos tokio skundo nelaiko prioritetu.

6

Prioritetai (tęsinys)

KĮ 24 straipsnis. Pareiškimo dėl tyrimo atlikimo pateikimas ir jo nagrinėjimas
<...>

4. Konkurencijos taryba priima nutarimą atsisakyti pradėti tyrimą,
jeigu: <...>

8) pareiškime nurodytų faktinių aplinkybių tyrimas neatitinka
Konkurencijos tarybos veiklos prioritetų.

28 straipsnis. Tyrimo papildymas, išskyrimas (sujungimas) ir pabaiga
<...>

3. Konkurencijos taryba priima nutarimą tyrimą nutraukti, jeigu: <...>

2) tyrimo metu paaiškėja arba atsiranda šio įstatymo 24 straipsnio 4
dalyje nurodytos aplinkybės. (2019 03 14 d. Konkurencijos įstatymo
pakeitimas)

Direktyvos preambulės 23 punktas: Oficialiai pateiktų skundų atvejais
tokiems atmetimams turėtų būti taikomos veiksmingos teisių gynimo
priemonės pagal nacionalinę teisę. Nors KT dar 2012 m. priėmė Aprašą dėl
prioriteto, jis nekonkretus ir nesuteikia Lietuvos teismams aiškių kriterijų.

7

KT prioritetų it teisė veiksmingą teisinę gynybą (EŽTK 13 str.)

Konkurencijos įstatymo 23 str. 1 d.

„1. Teisę reikalauti pradėti šio įstatymo
pažeidimo tyrimą turi:

1) ūkio subjektai, kurių interesai yra pažeisti dėl
šį įstatymą pažeidžiančių veiksmų; <...>.“

8

Ne verslo patalpų patikrinimai. Nuotolinis darbas

KĮ 25 str. 1 d. 2 p. leidžia Konkurencijos tarybai kitų patalpų, teritorijų ir transporto priemonių, įskaitant ūkio subjektų vadovų ir darbuotojų gyvenamąsias ir kitokias patalpas, patikrinimą tais atvejais, kai kyla pagrįstas įtarimas, kad tose vietose laikoma informacija, galinti turėti reikšmės įrodant Įstatymo 5 ar 7 arba SESV 101 ar 102 straipsnių pažeidimą. Konkurencijos taryba turi teisę peržiūrėti informaciją ne tik tikrinamose patalpose, bet **tęsti šią peržiūrą kitose patalpose nei atliekamas patikrinimas (KĮ 25 str. 1d. 3 p.).**

9

Ne verslo patalpų patikrinimai. Nuotolinis darbas (tęsinys) EŽTK 8 str. Teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą

1. Konkurencijos tarybos įgalioti pareigūnai, atlikdami tyrimą, turi teisę:

1) įeiti ir atlikti patikrinimą ūkio subjekto naudojamose patalpose, teritorijoje ir transporto priemonėse, užantspauduoti ūkio subjekto naudojamas patalpas tokiam laikotarpiui ir tokiu mastu, koks būtinas patikrinimui;

2) įeiti ir atlikti patikrinimą kitose patalpose, teritorijose ir transporto priemonėse, įskaitant ūkio subjekto vadovų ir darbuotojų gyvenamąsias ir kitokias patalpas, jeigu kyla pagrįstas įtarimas, kad tokiose patalpose, teritorijose ar transporto priemonėse yra laikomi dokumentai ar bet kokia kita informacija, galinti turėti reikšmės įrodant šio įstatymo 5 ar 7 straipsnio arba Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 ar 102 straipsnio pažeidimą;

3) peržiūrėti tyrimui reikalingus dokumentus (neatsižvelgiant į tai, kokioje laikmenoje jie saugomi), gauti jų kopijas ir išrašus <...>;

4) užantspauduoti dokumentus, darbuotojų užrašus ir informacijos laikmenas tokiam laikotarpiui ir tokiu mastu, koks būtinas patikrinimui; <...>

8) paimti dokumentus ir daiktus, kurie tiriant bylą gali turėti įrodomosios reikšmės; <...>

9) gauti informaciją apie elektroninių ryšių paslaugų abonentus ar registruotus elektroninių ryšių paslaugų naudotojus <...>

3. Tyrimo veiksmai, nurodyti šio straipsnio 1 dalies 1, 2 ir 9 punktuose, gali būti atliekami tik turint teismo leidimą.

10

Konkurencijos taryba nebeprivalo kreiptis į teismą dėl laikinųjų priemonių – įpareigojimo atlikti tam tikrus veiksmus

Panaikinta garantija, kad prieš Konkurencijos tarybai taikant vieną iš laikinųjų priemonių – įpareigojimą atlikti tam tikrus veiksmus – Konkurencijos taryba privalėjo kreiptis į teismą ir gauti šiam veiksmui leidimą. Tam pakeisti Įstatymo 26 ir 27 straipsniai. Bet kuriuo atveju, prieš taikydama laikinąsias priemones, **Konkurencijos taryba privalės tik išklausti ūkio subjektus ar viešojo administravimo subjektus, kuriems ketinama nustatyti laikinąsias priemones** (Įstatymo 26 straipsnio 3 dalis).

11

Laikinių priemonių taikymo terminai

Įstatymo 26 straipsnyje įtvirtinta, kad Konkurencijos taryba nutarimu laikinąsias priemones gali taikyti iki 1 metų laikotarpiui, kuris gali būti pratęstas Konkurencijos tarybos nutarimu, arba laikinąsias priemones taikyti iki galutinio Konkurencijos tarybos nutarimo. Direktyvos 11 straipsnio 1 dalyje vartojama „galutinio sprendimo“ sąvoka apibrėžta Direktyvos 2 straipsnio 1 dalies 22 punkte kaip **„sprendimas, kuris negali ar nebegali būti peržiūrėtas įprasta apeliacine tvarka.“** (kai KT nutarimas ar sprendimas neapskųstas teismui?).

12

Direktyvos (ES) 2019/1 11 str. 2 d. reikalauja, kad ES valstybės narės užtikrintų, kad „laikinių priemonių teisėtumas, įskaitant proporcingumą, galėtų būti peržiūrėtas, taikant pagreitintas apeliacines procedūras.“

KĮ 26 straipsnis. Laikinosios priemonės 5. Konkurencijos tarybos **nutarimas taikyti laikinąsias priemones** gali būti skundžiamas Vilniaus apygardos administraciniam teismui per ~~vieną mėnesį~~ **10 dienų** nuo jo priėmimo ~~įteikimo~~ **įteikimo** dienos. Skundo padavimas laikinių priemonių taikymo nesustabdo, **jeigu teismas nenusprendžia kitaip. Toks skundas turi būti išnagrinėtas ir sprendimas dėl jo priimtas per 45 dienas** nuo tokio skundo gavimo. **Vilniaus apygardos administracinio teismo sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui per 7 dienas** nuo sprendimo paskelbimo Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Trumpi apskundimo teismui 10 ir 7 kalendorinių dienų terminai apribos Europos žmogaus teisių konvencijos (EZTK) 6 str. 1 d. ir ES Pagrindinių teisių chartijos 47 str. garantuojamą teisę į teisingą bylos nagrinėjimą. Laikinių priemonių apskundimas turi užtikrinti įmonei galimybę pateikti teismui ekonominio pobūdžio įrodymus ir duomenis, būtinus teisingam bylos nagrinėjimui teisme. Be to, **Projekto 26 straipsnyje turi būti užtikrinta galimybė tiesiogiai suinteresuotai įmonei, atitinkamos rinkos dalyvei, apskųsti Konkurencijos tarybos sprendimą neskirti privalomų laikinių priemonių konkurentui. Lietuvoje susiformavo praktika, kai neleidžiama apskųsti teismui KT nutarimų neskirti laikinių priemonių.**

13

Baudos ir jų proporcingumas

Direktyvos 13 str. 1 ir 2 d.: SESV 101 ar 102 str. įmonėms ir asociacijoms pažeidėjoms skirti **veiksmingas, proporcingas ir atgrasomas** baudas

KĮ 35 str. 1 d. 5 p.:

1. Konkurencijos taryba, nustačiusi, kad ūkio subjektai ar viešojo administravimo subjektai atliko šio įstatymo draudžiamus veiksmus ar padarė kitus šio įstatymo pažeidimus, vadovaudamasi objektyvumo ir proporcingumo principais, turi teisę:

5) skirti ūkio subjektams ir viešojo administravimo subjektams **šio įstatymo 36 straipsnyje numatytas** šiame įstatyme nustatytas **veiksmingas ir atgrasomas** pinigines baudas, **apskaičiuotas pagal šio įstatymo 37 straipsnio nuostatas.**

14

Ar buvo galimas solidarios atsakomybės už baudų sumokėjimą taikymas nesant tam pagrindo Konkurencijos įstatyme?

Nuo 2016-06-16 iki 2019 07 16 d. KT priėmė 11 nutarimų, kuriuose taikė solidarias baudas. Konkurencijos įstatymas solidarių baudų nenumatė. ES mastu solidarios baudos buvo taikomos tik ESTT praktikoje vieno ekonominio vieneto įmonių dalyvavimo karteliuose bylose. SESV to nenumatė. Įmonė yra savarankiška kategorija ES konkurencijos teisėje, nesutampanti su „ūkio subjektu.“

15

ESTT praktika. Solidari atsakomybė ir vienas ekonominis vienetas. Patronuojanti įmonė kontroliuoja visą ar beveik visą patronuojamų įmonių kapitalą, kas jai suteikia lemiamą įtaką jų elgesiui rinkoje. Kontrolės prezumpcija gali būti paneigta.

Direktyvos preambulės 46 p. nurodyta, kad siekiant užtikrinti veiksmingą ir vienodą SESV 101 ir 102 straipsnių taikymą, **sąvoka „įmonė“**, kaip vartojama SESV 101 ir 102 straipsniuose, kuri turėtų būti taikoma laikantis Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktikos, **apima ekonominį vieneta, net jeigu jį sudaro keli fiziniai ar juridiniai asmenys.** (Žr. C-97/08 P, *Akzo Nobel*). Atitinkamai NKJ turėtų galėti taikyti įmonės sąvoką, kad nustatytų, kad patronuojančioji įmonė yra atsakinga už vienos iš jos patronuojamųjų įmonių elgesį, kai **patronuojančioji įmonė ir jos patronuojamoji įmonė sudaro vieną ekonominį vieneta**, ir skirti jai baudas.

16

„Ūkio subjektų junginio“ solidari atsakomybės sąlyga: kai „junginys veikia kaip vienas ūkio subjektas“?

KI 35 straipsnis. Ūkio subjektams ir viešojo administravimo subjektams taikomos sankcijos <...>

6. Tais atvejais, kai du ar daugiau fizinių ar juridinių asmenų, vykdančių ūkinę veiklą, **veikia kaip vienas ūkio subjektas, už šio įstatymo pažeidimus solidariai atsako patronuojančioji ir patronuojamoji įmonė, taip pat solidariai atsako kiti ūkio subjektą sudarantys ūkinę veiklą vykdančios asmenys.** Tokios atsakomybės sąlygos nustatomos vadovaujantis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 ir 102 straipsniuose nustatytais reikalavimais. **Sumokėti baudą gali būti reikalaujama tiek iš visų Konkurencijos tarybos nutarime nurodytų asmenų bendrai, tiek iš bet kurio iš jų skyrium.** Jeigu baudos visa apimtimi nesumoka vienas iš Konkurencijos tarybos nutarime nurodytų asmenų, tai reikalaujama, kad likusią baudos dalį sumokėtų kitas Konkurencijos tarybos nutarime nurodytas asmuo ar asmenys.

17

„Ūkio subjektų junginio“ solidari atsakomybė: 10 % bendrųjų metinių pasaulinių pajamų (pagal Direktyvą turėjo būti – apyvartos) praėjusiais ūkiniais metais

1. Už draudžiamus susitarimus, piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi, koncentracijos, apie kurią buvo privaloma pranešti, įgyvendinimą be Konkurencijos tarybos leidimo, koncentracijos tęsimą jos sustabdymo laikotarpiu, Konkurencijos tarybos nustatytų koncentracijos vykdymo sąlygų ar privalomų įpareigojimų pažeidimą, už šio įstatymo 35 straipsnio 1 dalies 1, 2 ir 3 punktuose nurodytų įpareigojimų nevykdymą, už laikinųjų priemonių, ūkinės veiklos apribojimų ar už šio įstatymo 28 straipsnio 4 dalyje prisiimtų įsipareigojimų nesilaikymą ūkio subjektams skiriama pinigine bausme iki 10 procentų bendrųjų metinių pasaulinių pajamų praėjusiais ūkiniais metais. Bendrosios pasaulinės pajamos – visos ūkio subjekto gautos pajamos visose pasaulio valstybėse.

2. Kai ūkio subjektų junginio padarytas šio įstatymo 5 ar 7 straipsnyje (**kur SESV 101 ir 102 str.? – proporcingumas dėl rinkos?**) nurodytas pažeidimas yra susijęs su tokiam ūkio subjektų junginiui priklausančių ūkio subjektų veikla, Konkurencijos taryba turi teisę pasirinkti skirti baudą pagal šio straipsnio 1 dalį, arba, procedūros dėl šio įstatymo pažeidimo tyrimo efektyvumo tikslais, skirti baudą pagal šią dalį. **Konkurencijos taryba už šio įstatymo 5 ar 7 straipsnio pažeidimą turi teisę skirti pinigine bausme ūkio subjektų junginiui iki 10 procentų sumos, kuri gaunama sudėjus kiekvieno ūkio subjektų junginiui priklausančio ūkio subjekto, vykdančio veiklą rinkoje, kuriai ūkio subjektų junginio padarytas pažeidimas daro poveikį, bendrąsias metines pasaulines pajamas praėjusiais ūkiniais metais.** Tokiu atveju kiekvieno ūkio subjektų junginiui priklausančio ūkio subjekto finansinė atsakomybė, susijusi su ūkio subjektų junginiui paskirtos baudos sumokėjimu, neturi viršyti **10 procentų ūkio subjektų junginiui priklausančio ūkio subjekto bendrųjų metinių pasaulinių pajamų praėjusiais ūkiniais metais.**

18

Solidarios baudos sumokėjimo tvarka pagal KĮ 39¹.
Tokios normos pagal Direktyvos 14 str. 4 d. yra skirtos
asociacijoms skirtų baudų sumokėjimui

„39¹ straipsnis. Ūkio subjektų junginiams **(įskaitant asociacijas???)**
paskirtų baudų sumokėjimo ypatumai

1. Jeigu **ūkio subjektų junginys**, kuriam Konkurencijos taryba baudą skyrė pagal šio įstatymo 36 straipsnio 2 dalį, negali sumokėti paskirtos baudos, ūkio subjektų junginys privalo pareikalauti iš ūkio subjektų junginiui priklausančių ūkio subjektų įnašų baudos dydžiui padengti. Įnašus ūkio subjektų junginiui priklausančios ūkio subjektai sumoka per Konkurencijos tarybos nustatytą terminą.

2. Jeigu ūkio subjektų junginiui priklausančios ūkio subjektai per Konkurencijos tarybos nustatytą terminą nesumoka įnašų baudos dydžiui padengti pagal šio straipsnio 1 dalį, Konkurencijos taryba turi teisę reikalauti, kad ūkio subjektų junginiui paskirtą baudą sumokėtų bet kuris iš ūkio subjektų junginiui priklausančių ūkio subjektų, kurio atstovai buvo ūkio subjektų junginio sprendimus priimančių organų nariai.

19

Asociacijoms paskirtos solidarios baudos sumokėjimas pagal Direktyvą

14 straipsnis

3. Valstybės narės užtikrina, kad, kai bauda už SESV 101 ar 102 straipsnio pažeidimą yra skiriama įmonių asociacijai atsižvelgiant į jos narių apyvartą **ir asociacija yra nemoki, asociacija privalo pareikalauti iš savo narių įnašų baudos dydžiui padengti.**

4. Valstybės narės užtikrina, kad, **kai per nacionalinių konkurencijos institucijų apibrėžtą laikotarpį įmonių asociacijai nesumokami visi 3 dalyje nurodyti įnašai, nacionalinės konkurencijos institucijos galėtų reikalauti, kad baudą sumokėtų tiesiogiai bet kuri iš įmonių, kurios atstovai buvo tos asociacijos sprendimus priimančių organų nariai.** Kai būtina užtikrinti visos baudos sumos sumokėjimą, nacionalinės konkurencijos institucijos, pareikalavusios, kad tokios įmonės sumokėtų, taip pat gali reikalauti, kad nesumokėtą baudos sumą sumokėtų bet kuris iš asociacijos narių, vykdžiusių veiklą rinkoje, kurioje buvo padarytas pažeidimas. Tačiau pagal šią dalį sumokėti nereikalaujama iš įmonių, kurios įrodo, kad jos nevykdė reikalavimus pažeidžiančio asociacijos sprendimo ir arba apie jį nežinojo, arba aktyviai nuo jo atsiribojo, prieš pradėdant vykdyti tyrimą.

20

Patronuojančios įmonės vykdoma kontrolė. Teisių perėmėjo atsakomybė

ES Bendrasis Teismas 2018 m. liepos 12 d. sprendime byloje *T-419/14, Prysmian SpA ir Prysmian Cavi e Sistemi Srl prieš Europos Komisiją* (50-52 p.) pažymėjo, kad **jei patronuojančiajai bendrovei priklauso labai didelė kapitalo dalis ir dėl to - visos balsavimo teisės, susietos su jos dukterinės bendrovės akcijomis, šios patronuojančiosios bendrovės situacija yra analogiška vienintelio tos dukterinės bendrovės savininko situacijai, todėl patronuojančioji bendrovė gali lemti ekonominę ir komercinę dukterinės bendrovės strategiją. Patronuojančios įmonės akcijų dalis buvo 84.4%, tačiau ji turėjo 100% balsavimo teisių.** Faktinės lemiamos įtakos prezumpcija grindžiama prielaida, jog tai, kad patronuojančioji bendrovė turi visą ar beveik visą savo dukterinės bendrovės kapitalą, galima be papildomų įrodymų daryti išvadą, jog ši patronuojančioji bendrovė, neturėdama reikalo atsižvelgti į kitų akcininkų interesus, turi galią daryti lemiamą įtaką minėtai dukterinei bendrovei priimant strateginius ar kasdieninio valdymo sprendimus, o ši dėl savo elgesio rinkoje sprendžia ne savarankiškai, bet atsižvelgdama į šios patronuojančiosios bendrovės norus.

C-601/18P, Prysmian 86 (...) **Iš tikrųjų, jeigu įmonės galėtų išvengti sankcijų paprasčiausiai pakeitusios savo tapatybę dėl restruktūrizacijos, perdavimo arba kitų teisinių arba organizacinių reformų, taip būtų pakenkta tikslui persekioti už Sąjungos konkurencijos teisei prieštaraujančius veiksmus ir, taikant atgrasančias sankcijas, užkirsti kelią jų pasikartojimui**

87 Taigi Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad tuo atveju, kai du subjektai sudaro tą patį ekonominį vienetą, tai, kad pažeidimą padaręs subjektas vis dar egzistuoja, savaime netrukdo skirti sankcijų subjektui, kuriam jis perdavė savo ekonominę veiklą, ypač kai šiuos subjektus kontroliavo tas pats asmuo ir jie, atsižvelgiant į juos siejančius glaudžius ekonominius ir organizacinius ryšius, iš esmės laikėsi tos pačios komercinės politikos.

21

„Ūkio subjekto teisių ir ūkinės veiklos perėmėjo“ solidari atsakomybė: 2 sąlygos

KĮ 35 straipsnis. Ūkio subjektams ir viešojo administravimo subjektams taikomos sankcijos
<...>

7. Už šio įstatymo pažeidimus atsakomybė taikoma pažeidimą padariusio ūkio subjekto teisių ir ūkinės veiklos perėmėjams ta apimtimi, kuria Konkurencijos tarybos paskirta sankcija nėra įvykdyta.

22

Naujodara „sesėriųjų įmonių“ - tarpusavyje nepriklausomų įmonių, kurių kapitalas ar jo dalis priklauso tai pačiai patronuojančiai įmonei, solidari atsakomybė.

KT atsiliepimas į Lietuvos advokatūros pastabas:

Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktikoje numatyta galimybė taikyti solidarią atsakomybę ne tik patronuojančiajai ir patronuojamajai bendrovei. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas yra išaiškinęs, kad solidari atsakomybė gali būti taikoma ir kitiems vienam ekonominiam vienetui priklausantiems asmenims, ypač tais atvejais, kai vieno ekonominio vieneto struktūra yra tokia, kad joks juridinis asmuo nevadovauja ūkio subjektui ir tarp vienetą sudarančių įmonių yra tik horizontalūs ryšiai (sesėrinės bendrovės). „*Sister company*“ yra literatūrinis išradimas, ESTT praktika jo nežino

23

Sesėrinės įmonės solidarios atsakomybės sąlyga: turi būti abiejų vieningas dalyvavimas pažeidime, o ne kad „pažeidimas yra susijęs su tokiam ūkio subjektų junginiui priklausančių ūkio subjektų veikla“.

Nauja KĮ 36 str. 2 d. Kai ūkio subjektų junginio padarytas šio įstatymo 5 ar 7 straipsnyje nurodytas pažeidimas yra susijęs su tokiam ūkio subjektų junginiui priklausančių ūkio subjektų veikla, Konkurencijos taryba turi teisę pasirinkti skirti baudą pagal šio straipsnio 1 dalį, arba, procedūros dėl šio įstatymo pažeidimo tyrimo efektyvumo tikslais, skirti baudą pagal šią dalį. Konkurencijos taryba už šio įstatymo 5 ar 7 straipsnio pažeidimą turi teisę skirti pinigine bauda ūkio subjektų junginiui iki 10 procentų sumos, kuri gaunama sudėjus kiekvieno ūkio subjektų junginiui priklausančio ūkio subjekto, vykdančio veiklą rinkoje, kuriai ūkio subjektų junginio padarytas pažeidimas daro poveikį, bendrąsias metines pasaulines pajamas praėjusiais ūkiniais metais. Tokiu atveju kiekvieno ūkio subjektų junginiui priklausančio ūkio subjekto finansinė atsakomybė, susijusi su ūkio subjektų junginiui paskirtos baudos sumokėjimu, neturi viršyti 10 procentų ūkio subjektų junginiui priklausančio ūkio subjekto bendrųjų metinių pasaulinių pajamų praėjusiais ūkiniais metais.

Jei pažeidimą padaro keli vieningai rinkoje veikiantys subjektai, t. y. ekonominis vienetas, jis kaip visas vienetas ir turi atsakyti už pažeidimą. - Prof. Christian Kersting.

Liability of sister companies and subsidiaries in European competition law
https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3355816

24

Solidari atsakomybė už piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi (Įstatymo 35 str. 6 d., 36 str. 2 d., 39-1 str.)

Šiuo metu ESTT praktikoje susiformavo jurisprudencija tik dėl solidarios atsakomybės už kartelius (už ESTT 101 str. pažeidimus). Tačiau pagal Direktyvą (ES) 2019/1 tokia atsakomybė turėtų būti nustatyta ir už piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi (ESTT 102 str.), nors kol kas aiškios praktikos šiuo aspektu Europos Sąjungos institucijose ir Lietuvoje nėra.

25

Hipotetiška solidari atsakomybė už piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi

Hipotetiškai dominuojanti rinkoje patronuojančioji įmonė kartu su patronuojamąja įmone gali atsakyti už bendrą piktnaudžiavimą kolektyvine padėtimi. Tačiau tai situacija, kai abi įmonės veikia toje pačioje rinkoje tarpusavyje suderintu būdu. Tokius suderintus veiksmus vis dėlto pakaktų reguliuoti antikonkurencinių susitarimų ar suderinto antikonkurencinio elgesio draudimo (Įstatymo 5 str. ir SESV 101 str.) pagalba. Priešingu atveju Konkurencijos tarybai tektų atlikti sudėtingus rinkos tyrimus, nes tokios „patronuojanti“ ir „dukterinė“ įmonės dažnai veikia keliose skirtingose rinkose. Be to, piktnaudžiavimo dominavimu situacijose netaikomos pažeidimo prezumpcijos, todėl Konkurencijos taryba turės įrodyti, kad kolektyvinis piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi galėjo iškreipti konkurenciją konkrečioje rinkoje, ar tokią konkurenciją jau iškreipė.

26

Maksimalus baudos dydis: 10 % įmonės bendros pasaulinės apyvartos (Įstatymo 36 str. 2 d.)

Direktyvos preambulės (49) baudų atgrasomasis poveikis Sąjungoje yra labai skirtingas ir kai kuriose valstybėse narėse didžiausias baudos, kuri gali būti skirta, dydis yra labai mažas. Siekiant užtikrinti, kad NKI galėtų skirti atgrasomas baudas, didžiausias baudos, kurią galima skirti už kiekvieną SESV 101 ar 102 straipsnio pažeidimą, dydis turėtų būti ne mažesnis nei 10 % atitinkamos įmonės bendros pasaulinės apyvartos. Tai neturėtų užkirsti kelio valstybėms narėms palikti ar nustatyti didesnę didžiausią baudos, kuri gali būti skirta, dydį;

27

Sunkinančių ir lengvinančių aplinkybių patikslinimas

Lengvinančios ir sunkinančios aplinkybės taikomos ir viešojo administravimo subjektams (37 str. 2 d.).

Naujos sunkinančios aplinkybės (37 str. 3 d.):

5) ūkio subjektai tęsė Europos Komisijos ar kitos Europos Sąjungos valstybės narės konkurencijos institucijos nustatytą Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 ar 102 straipsnio pažeidimą;

6) ūkio subjektai per septynerius metus padarė pažeidimą, panašų į Europos Komisijos ar kitos Europos Sąjungos valstybės narės konkurencijos institucijos nustatytą Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 ar 102 straipsnių pažeidimą.

28

Atleidimas nuo baudų ir jų sumažinimas

38 str. *inter alia* įtvirtintos papildomos sąlygos, kada ūkio subjektas kartelio dalyvis atleidžiamas nuo baudos, kai (1 d. 2 p.) 2) ūkio subjektas yra **pirmasis iš draudžiamo susitarimo dalyvių, Konkurencijos tarybos vertinimu, pateikęs pakankamus įrodymus, leidžiančius atlikti [tikslinį] patikrinimą (...), arba konstatuoti pažeidimą**, tačiau tik tuo atveju, jeigu iki ūkio subjekto prašymo atleisti nuo baudos pateikimo momento Konkurencijos taryba neturėjo pakankamų įrodymų tiksliniam patikrinimui atlikti (arba jo dar nebuvo atlikusi) arba pažeidimui konstatuoti;

3) ūkio subjektas nutraukė savo dalyvavimą draudžiamame susitarime, išskyrus atvejus, kai, Konkurencijos tarybos vertinimu, dalyvauti draudžiamame susitarime tikslinga siekiant išsaugoti tyrimo vientisumą

6) ūkio subjektas **nesiėmė veiksmų, kad priverstų kitus ūkio subjektus, panaudodamas spaudimą, prisijungti prie draudžiamo susitarimo arba tęsti dalyvavimą jame.**

2 dalyje numatyti pagrindai sumažinti baudą

Šios nuostatos taikomos įmonių vadovams pagal 40 str.

**Direktyva 2014/104/ES („Žalos direktyva“)
ESTT praktika bylose dėl žalos, padarytos
konkurencijos teisės pažeidimais, atlyginimo**

Prof. habil. dr. Vilenas Vadapalas
Advokatas, EUROLEX advokatų profesinė
bendrija



Finansuoja Europos Sąjunga
Paslaugų teikimo sutartis DG COMP/2017/015 - SI2.778715
Šis dokumentas parengtas Europos Komisijai. Tačiau jis atspindi tik autorių požiūrį ir
Komisija negali būti laikoma atsakinga už bet kokį jame esančios informacijos naudojimą.

1

Direktyva 2014/104/ES

2014 m. lapkričio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/104/ES dėl tam tikrų taisyklių, kuriomis reglamentuojami pagal nacionalinę teisę nagrinėjami ieškiniai dėl žalos, patirtos dėl valstybių narių ir Europos Sąjungos konkurencijos teisės nuostatų pažeidimo, atlyginimo

Perkėlimas į nacionalinę teisę. Direktyvos 21 str. 1 d. Valstybės narės užtikrina, kad įsigaliojusių įstatymai ir kiti teisės aktai, būtini, kad šios direktyvos būtų laikomasi ne vėliau kaip nuo 2016 m. gruodžio 27 d.

2017 m. sausio 12 d. Seimas priėmė atitinkamus Konkurencijos įstatymo pakeitimus. Įsigaliojo 2017-02-01

2

2019 m. kovo 28 d. ESTT sprendimas byloje C-637/17, Cogeco

46 <...> reikia atsižvelgti į konkurencijos bylų ypatumus ir ypač į aplinkybę, kad, norint pateikti ieškinį dėl žalos, padarytos dėl Sąjungos konkurencijos teisės pažeidimo, atlyginimo, reikia iš principo atlikti sudėtingą faktinę ir ekonominę analizę.

Kodėl nedaug tokių ieškinių? Reikėtų taip pat atsižvelgti į Europos Komisijos praktiką dėl pažeidėjų įsipareigojimų bei įpareigojimų, ES valstybių narių teismų (pvz. Vokietijos) ir NKĮ praktiką (institucijų prioritetus, leidžiančius tyrimo nepradėti ar jį nutraukti).

3

Žalos direktyvos taikymo sritis: žala padaryta karteliais ir piktnaudžiavimu dominuojančia padėtimi

2 straipsnis

Šioje direktyvoje vartojamų terminų apibrėžtys:

- 1) konkurencijos teisės pažeidimas – SESV 101 arba 102 straipsnio arba nacionalinės konkurencijos teisės pažeidimas;
- 2) pažeidėjas – įmonė arba įmonių asociacija, įvykdžiusi konkurencijos teisės pažeidimą;
- 3) nacionalinė konkurencijos teisė – nacionalinių teisės aktų nuostatos, kurių tikslas iš esmės sutampa su SESV 101 ir 102 straipsnių tikslu ir kurios yra taikomos tuo pačiu atveju ir lygiagrečiai Sąjungos konkurencijos teisei <...>

4

Nukentėjęs nuo konkurencijos teisės pažeidimo asmuo

Direktyvos 2 straipsnis <...>

23) tiesioginis pirkėjas – fizinis arba juridinis asmuo, kuris tiesiai iš pažeidėjo įsigijo gaminių arba paslaugų, kurie buvo konkurencijos teisės pažeidimo objektas;

24) netiesioginis pirkėjas – fizinis arba juridinis asmuo, kuris iš tiesioginio pirkėjo arba tolesnio pirkėjo, bet ne iš pažeidėjo, įsigijo gaminių arba paslaugų, kurie buvo konkurencijos teisės pažeidimo objektas, ar gaminių arba paslaugų, gautų iš jų arba apimančių jas.

5

ESTT 2019-12-12 d. sprendimas byloje C-435/18, *Otis ir kt.* Liftų įrengimo ir priežiūros kainų kartelis. Viešos subsidijos teikėjas – nukentėjęs asmuo

Viešas subjektas Aukštutinės Austrijos žemė (ir 14 privačių subjektų) prašė priteisti iš Otis, Schindler, Kone ir ThyssenKrupp žalą. Aukštutinės Austrijos žemė tvirtino, kad ji patyrė žalą ne kaip tiesioginis ar netiesioginis produktų, dėl kurių sudarytas kainų kartelis, pirkėja, o kaip subsidijas teikianti įstaiga. ESTT: **asmenys, kurie neveikia kaip tiekėjai ar pirkėjai kartelio paveiktoje rinkoje, tačiau rinkoje šioje siūlomų produktų pirkėjams teikė subsidijas skatinamųjų paskolų forma, gali reikalauti priteisti iš šiame kartelyje dalyvavusių įmonių žalą, kurią jie patyrė dėl to, kad šių subsidijų suma buvo didesnė, nei būtų buvusi, jei nebūtų buvę šio kartelio, ir jie negalėjo šio skirtumo panaudoti kitais pelningesniais tikslais.**

6

2014 m. birželio 5 d. ESTT sprendimas byloje C-557/12, Kone ir kt. Remdamasi „apsauginių kainų efektu“ *ÖBB Infrastruktur* prašė įpareigoti atlyginti 1,8 mlrd. EUR įvertintą žalą, kurią ji patyrė nupirkusi iš trečiųjų įmonių, nedalyvavusių kartelyje, liftų ir eskalatorių už didesnę kainą nei ta, kuri būtų nustatyta nesant šio kartelio, nes šios trečiosios įmonės, pasinaudojusios šio kartelio egzistavimu, pakėlė savo kainas.

Negali būti „atmesta galimybė, jog karteliui priklausančios įmonės civiline tvarka atsakytų už žalą, atsiradusią dėl to, kad karteliui nepriklausanti įmonė, atsižvelgusi į šio kartelio veiksmus, nustato didesnes kainas nei tos, kurios būtų taikomos nesant kartelio.“ (sprendimo 37 p.) Tačiau reikia priminti, kad atleidimo nuo baudų ir baudų sumažinimo programa yra Komisijos programa, priimta Pranešimu dėl atleidimo nuo baudų ir baudų sumažinimo kartelių bylose <...>, kuris neturi įstatymo galios ir nėra privalomas valstybėms narėms <...>. Todėl ši atleidimo nuo baudų ir baudų sumažinimo programa neatima iš asmenų teisės nacionaliniuose teismuose siekti dėl SESV 101 straipsnio pažeidimo atsiradusios žalos atlyginimo.“

7

Žala, padaryta koncentracijos metu ar teikiant valstybės pagalbą yra už šios Direktyvos ribų

Direktyva nėra skirta ieškiniams dėl žalos padarytos neteisėtos koncentracijos veiksmais, teikiant neteisėtą valstybės pagalbą ir tiesioginiams ieškiniams prieš valstybę.

ESTT ir ESBT neturi kompetencijos nagrinėti fizinių ir juridinių asmenų ieškinių prieš ES valstybes nares ESTT prejudiciniai sprendimai, nors ir negausūs, suformavo žalos, padarytos karteliais ir piktnaudžiaujant dominavimu, atlyginimo principus. Taip pat taikytinos bendros deliktinės atsakomybės normos.

8

Direktyvos 3 str.: visiškos kompensacijos principas. Restitucija: nuostolių, negautų pajamų ir palūkanų atlyginimas. Kompensacijos permoka „nepageidautina“.

3 straipsnis Teisė į visą kompensaciją

1. Valstybės narės užtikrina, kad bet kuris fizinis ar juridinis asmuo, patyręs žalą dėl konkurencijos teisės pažeidimo, galėtų reikalauti visos kompensacijos už patirtą žalą ir ją gauti.

2. Gavęs visą kompensaciją žalą patyręs asmuo atsiduria padėtyje, kurioje jis būtų, jei konkurencijos teisės pažeidimas nebūtų buvęs padarytas. Todėl ji apima teisę į kompensaciją už faktinius nuostolius bei negautas pajamas ir teisę gauti palūkanas.

3. Dėl visos kompensacijos pagal šią direktyvą neturėtų susidaryti kompensacijos permoka, pavyzdžiui, dėl baudinių nuostolių, daugkartinės žalos ar kitų nuostolių.

9

Direktyvos 5 str.: teismas gali įpareigoti ieškovą, atsakovą ir trečiuosius asmenis atskleisti *prima facie* įrodymus. Įpareigojimas turi būti proporcingas. Negalima leisti konkurentui piktnaudžiauti nesusijusios su byla, nekonkrečios ir konfidencialios informacijos paieška teisme.

5 straipsnis Įrodymų atskleidimas

1. Valstybės narės užtikrina, kad <...> ieškovo, kuris pateikė pagrįstą paaiškinimą, kuriame nurodomi pagrįstai turimi faktai ir įrodymai, <...> prašymu nacionaliniai teismai galėtų nurodyti atsakovui arba trečiajam šaliai atskleisti jų turimus svarbius įrodymus <...>, [taip pat] atsakovo prašymu, galėtų nurodyti ieškovui arba trečiajam šaliai atskleisti svarbius įrodymus. <...>.

2. Valstybės narės užtikrina, kad nacionaliniai teismai galėtų nurodyti atskleisti tiksliai įvardintus įrodymus ar svarbių įrodymų kategorijas, apibrėžtus kuo tiksliau ir siauriau, remiantis pagrįstame paaiškinyje pateiktais pagrįstai turimais faktais.

3. Valstybės narės užtikrina, kad nacionaliniai teismai apribotų įrodymų atskleidimą, kad jis būtų proporcingas. <...> nacionaliniai teismai visu pirma atsižvelgia į: a) tai, kokių mastu reikalavimas arba gynyba yra grindžiami turimais faktais ir įrodymais, kurie pagrindžia prašymą atskleisti įrodymus; b) įrodymų atskleidimo mastą ir išlaidas, ypač tenkančias susijusioms trečiosioms šalims, be kita ko, siekiant užkirsti kelią nekonkrečiai informacijos paieškai, kuri proceso šalims greičiausiai nebūtų aktuali; c) tai, ar įrodymai, kuriuos siekiama atskleisti, apima konfidencialią informaciją (ypač susijusią su trečiosiomis šalimis), ir į tvarką, nustatytą tokiai konfidencialiai informacijai apsaugoti.

4. <...> nacionaliniai teismai [gali] nurodyti atskleisti įrodymus, apimančius konfidencialią informaciją, kai jie mano, kad ji yra svarbi ieškinių dėl žalos atlyginimo atveju. <...>

10

Direktyvos 6 str.: trys apsaugotos informacijos kategorijos žalos atlyginimo byloje

1. Visiškas atskleidimo draudimas (6 str. 6 d.). Teismai negali įpareigoti atskleisti informaciją iš pareiškimų, NKĮ gautų pagal baudų neskyrimo programą ar šalių susitarimuose dėl žalos atlyginimo pareiškimų.
2. Dalinis atskleidimo draudimas (6 str. 5 d.). Teismai gali įpareigoti atskleisti informaciją, kai NKĮ baigė tyrimą:
 - a) informaciją, kurią parengė fizinis arba juridinis asmuo specialiai konkurencijos institucijos nagrinėjamai bylai;
 - b) informaciją, kurią konkurencijos institucija parengė ir išsiuntė šalims nagrinėdama bylą, ir
 - c) informaciją iš atsiimtų susitarimo pareiškimų.
3. Visiškai neapsaugota informacija, kuri nepatenka į 6 str. 5 ir 6 dalyse apibrėžtas kategorijas (6 str. 9 d.)

11

Įrodymų atskleidimo išimtys pagal Direktyvos preambulę

Preambulės 26 p. Siekiant užtikrinti, kad įmonės toliau būtų pasirengusios savanoriškai kreiptis į konkurencijos institucijas pateikdamos pareiškimus pagal baudų neskyrimo programą arba susitarimo pareiškimus, atskleidžiant įrodymus tokiems dokumentams turėtų būti taikoma išimtis. Tokia išimtis turėtų būti taikoma pareiškimų pagal baudų neskyrimo programą ar susitarimo pareiškimų pažodinėms citatoms, kurios yra kituose dokumentuose. Siekiant užtikrinti, kad šia absoliučia įrodymų atskleidimo išimtimi nebūtų nederamai kliudoma nukentėjusių šalių teisei į kompensaciją, ji turėtų būti taikoma tik tiems savanoriškiems pareiškimams pagal baudų neskyrimo programą ir susitarimo pareiškimams, kuriais pateikiami įrodymai prieš save.

Santykis su tyrimo nutraukimu dėl NKĮ prioritetų nebuvimo?

12

Direktyvos 9 str. Nacionalinių sprendimų poveikis. Nacionalinis sprendimas dėl pažeidimo yra galutinis (pažeidimas neginčijamai nustatytas); galutinis sprendimas kitoje ES valstybėje narėje (tai *prima facie* įrodymas). Siekiama išvengti naujo bylinėjimosi dėl faktų

1. Valstybės narės užtikrina, kad nacionalinės konkurencijos institucijos arba apeliacinės instancijos teismo galutiniu sprendimu nustatytas konkurencijos teisės pažeidimas būtų laikomas neginčijamai nustatytu pagal SESV 101 ar 102 straipsnį arba pagal nacionalinę konkurencijos teisę jų nacionaliniams teismams pateiktų ieškinių dėl žalos atlyginimo tikslais.

2. Valstybės narės užtikrina, kad kitoje valstybėje narėje priimtas 1 dalyje nurodytas galutinis sprendimas galėtų pagal jų atitinkamą nacionalinę teisę būti pateiktas jų nacionaliniams teismams bent kaip *prima facie* įrodymas, kad buvo padarytas konkurencijos teisės pažeidimas, ir atitinkamais atvejais galėtų būti vertinamas kartu su bet kuriais kitais šalių pateiktais įrodymais.

Direktyvos 2 str. 12 p. - **galutinis sprendimas dėl pažeidimo – sprendimas dėl pažeidimo, kuris negali arba nebegali būti peržiūrėtas įprasta apeliacine tvarka.** Europos Komisija mano, kad pagal Direktyvą jos pačios sprendimas t.b. laikomas galutiniu (???)

13

Direktyvos 11 str. Solidarioji atsakomybė. Sudėtinga konstrukcija

„1. Valstybės narės užtikrina, kad bendrais veiksmais konkurencijos teisę pažeidusios įmonės būtų solidariai atsakingos už konkurencijos teisės pažeidimu padarytą žalą; kiekviena iš tų įmonių privalo visiškai kompensuoti žalą, o nukentėjusioji šalis turi teisę reikalauti visos kompensacijos iš bet kurios iš jų, kol jai bus sumokėta visa kompensacija.“

2 ir 3 dalys nustato specialias taisykles, kai pažeidėjas yra mažoji arba vidutinė įmonė (MV)), kad pažeidėjas būtų atsakingas tik savo pačios tiesioginiams ir netiesioginiams pirkėjams, ir *inter alia*, pažeidėjas nebūtų pastatytas į nemokumo pavojų ir kt.

„4. Nukrypdamos nuo 1 dalies, valstybės narės užtikrina, kad subjektas, kuriam neskiriamos baudos, būtų solidariai atsakingas: a) savo tiesioginiams arba netiesioginiams pirkėjams arba tiekėjams ir b) kitoms nukentėjusioms šalims tik tuo atveju, jei jos negali gauti visos kompensacijos iš kitų įmonių, kurios dalyvavo vykdant tą patį konkurencijos teisės pažeidimą. <...>.“

5. Valstybės narės užtikrina, kad pažeidėjas galėtų iš kito pažeidėjo atgauti įnašą, kuris nustatomas pagal jų santykinę atsakomybę už konkurencijos teisės pažeidimu padarytą žalą. <...>“ **5 d. - dalinė solidarioji atsakomybė???**

14

Direktyvos 12-15 straipsniai skirti antkainių perkėlimui, kai pažeidėjas perkėlė neteisėtai padidintą kainą tiesiogiai ar/ir netiesiogiai nukentėjusiam asmeniui

Direktyvos 2 str. 20 p. „antkainis – faktiškai sumokėtos kainos ir kainos, kuri būtų, jei nebūtų konkurencijos teisės pažeidimo, skirtumas;“

12 straipsnis Antkainių perkėlimas ir teisė gauti visą kompensaciją

„1.<...> [turi būti] užkertamas kelias tam, kad kompensacija už žalą viršytų ieškovui konkurencijos teisės pažeidimu padarytą žalą, <...> 2.<...> kad kompensacija už faktinę žalą bet kuriame tiekimo grandinės lygyje neviršytų tame lygyje patirtos žalos dėl antkainio. 3. [teisė] prašyti kompensacijos už negautas pajamas dėl dalinio ar visiško antkainio perkėlimo ir tokią kompensaciją gauti. <...>

13 straipsnis Antkainio perkėlimo argumentas kaip gynybos priemonė <...>
atsakovas [gali argumentuoti] kad ieškovas perkėlė visą dėl konkurencijos teisės pažeidimo susidariusį antkainį arba jo dalį. Pareiga įrodyti, kad antkainis buvo perkeltas, tenka atsakovui <...>.

14 straipsnis Netiesioginiai pirkėjai 1. <...> prievolė įrodyti, kad toks perkėlimas egzistavo <...> tektų ieškovui <...> laikoma, kad netiesioginis pirkėjas įrodė, kad antkainis buvo jam perkeltas, jei tas netiesioginis pirkėjas įrodė, kad: a) atsakovas įvykdė konkurencijos teisės pažeidimą; b) dėl konkurencijos teisės pažeidimo atsakovo tiesioginiam pirkėjui taikytas antkainis ir c) netiesioginis pirkėjas įsigijo prekių arba paslaugų, kurios buvo konkurencijos teisės pažeidimo objektas, arba įsigijo prekių arba paslaugų, gautų iš prekių ar paslaugų, kurios buvo konkurencijos teisės pažeidimo objektas, arba prekių ar paslaugų, apimančių tokias prekes ar paslaugas. „

15

Direktyvos 17 str. Žalos dydžio nustatymas

Nacionaliniai teismai gali apytikriai nustatyti žalos dydį, jeigu nustatoma, kad ieškovas patyrė žalą, bet remiantis turimais įrodymais praktiškai neįmanoma arba pernelyg sunku tiksliai nustatyti patirtos žalos dydį.

Taikoma nuginčijama prezumpcija, kad karteliniais pažeidimais daroma žala.

16

Direktyvos 10 str. Senatis

Senaties terminas šiose bylose - 5 metai

KĮ 49 str.2. „Ieškinio dėl žalos, padarytos dėl šio įstatymo 43 straipsnyje nurodyto pažeidimo, atlyginimo, senaties terminas yra penkeri metai (galioja nuo 2017-02-01).“

Žr. taip pat 2019 m. kovo 28 d. ESTT sprendimą byloje C-637/17, *Cogeco*.

„50 Iš tikrųjų tam, kad žalos patyręs asmuo galėtų pareikšti ieškinį dėl žalos atlyginimo, jis turi žinoti už konkurencijos teisės pažeidimą atsakingą asmenį.“

17

Direktyvos 10 str. Senatis

10 straipsnis Senaties terminai 1. <...>

2. Senaties terminai neprasideda konkurencijos teisės pažeidimo vykdymui nepasibaigus ir anksčiau nei ieškovas sužino arba pagrįstai galima manyti, kad jis žino apie: a) šį elgesį ir tai, kad juo padaromas konkurencijos teisės pažeidimas; b) faktą, kad dėl šio konkurencijos teisės pažeidimo jis patyrė žalą, ir c) pažeidėjo tapatybę. <...>

4. Valstybės narės užtikrina, kad senaties terminas būtų sustabdytas arba, <...> priklausomai nuo nacionalinės teisės, nutrauktas, jei konkurencijos institucija imasi veiksmų, kad pradėtų tyrimą arba bylos nagrinėjimą dėl konkurencijos teisės pažeidimo, su kuriuo susijęs ieškinyje dėl žalos atlyginimo. Sustabdymas nutraukiamas ne anksčiau kaip praėjus vieneriems metams po to, kai priimtas sprendimas dėl pažeidimo tapo galutinis arba bylos nagrinėjimas buvo baigtas kitu būdu.

18

Skanska byla. Už žalos atlyginimą atsakingų ūkio subjektų nustatymas – Juridinių subjektų perėmimas – Sąvoka „įmonė“ – Ekonominio tęstinumo kriterijus“

ESTT 2019 m. kovo 14 d. sprendimas byloje C 724/17, Skanska

SESV 101 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad, esant tokiai situacijai, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, kai visas bendrovių, dalyvavusių pagal tą straipsnį draudžiamame kartelyje, akcijas įsigijo kitos bendrovės, kurios likvidavo šias pirmąsias bendroves ir tęsė jų komercinę veiklą, įsigijusias bendroves galima pripažinti atsakingomis už šiuo karteliu padarytą žalą. Įsigijusios įmonės perėmė įgytų bendrovių atsakomybę už dėl nagrinėjamo kartelio padarytą žalą dėl to, kad jos, kaip juridiniai asmenys, užtikrino šių bendrovių ekonominį tęstinumą.

19

Jurisdikcija žalos bylose. 2018 m. liepos 5 d. ESTT sprendimas byloje C-27/17, AB „flyLAL-Lithuanian Airlines“. Briuselio reglamentas I

Žr. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo užtikrinimo

Atsakovių Air Baltic įmonių pagrindinėje byloje tariamai antikonkurenciniai veiksmai buvo susiję su skrydžių iš Vilniaus oro uosto ir į jį rinka ir, pasak *flyLAL*, lėmė konkurencijos iškreipimą šioje rinkoje. Tokiais veiksmais padaryta žala *flyLAL*. Labiausiai paveikta rinka turi būti laikoma tos valstybės narės, kurioje, tikėtina, ši bendrovė vykdo pagrindinę su šiais skrydžiais susijusios pardavimo veiklos dalį, t. y. Lietuvos, rinka. Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 3 punktą turi būti aiškinamas taip, kad, nagrinėjant ieškinį dėl antikonkurenciniais veiksmais padarytos žalos atlyginimo, sąvoka „vieta, kurioje įvyko žalą sukėlus įvykis“ gali būti suprantama kaip kartelio sudarymo vieta arba kaip vieta, kurioje buvo siūlomos ir taikomos grobuoniškos kainos, jeigu ši veikla yra piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi.

20

Lauras Butkevičius

ŽALOS DIREKTYVĄ PERKELIANTYS NACIONALINIAI TEISĖS AKTAI

Dr. Lauras Butkevičius

Vilniaus universiteto Teisės fakulteto lektorius

TGS Baltic advokatas

2021-05-18

ERA koordinuojamas nuotolinis seminaras Lietuvos teismų sistemai
„Esminiai Europos Sąjungos konkurencijos teisės aspektai“

1

2



Finansuoja Europos Sąjunga

**Paslaugų teikimo sutartis DG COMP/2017/015 -
SI2.778715**

Šis dokumentas parengtas Europos Komisijai. Tačiau jis atspindi tik autorių požiūrį ir Komisija negali būti laikoma atsakinga už bet kokį jame esančios informacijos naudojimą.

2

Teisinis reguliavimas iki Direktyvos perkėlimo

- Kelios bendro pobūdžio nuostatos Konkurencijos įstatyme
 - Pareiga įstatymą pažeidusiems asmenims atlyginti žalą įstatymų nustatyta tvarka
 - Teisė kreiptis į Vilniaus apygardos teismą su ieškiniu dėl žalos atlyginimo
 - Jokių materialinių ar procesinių nuostatų, detalizuojančių tokios žalos atlyginimo tvarką
- Bendrosios žalos atlyginimo nuostatos – CK ir CPK
 - Keturių deliktinės atsakomybės kilimo sąlygos
 - Visiško nuostolių atlyginimo principas
 - Sutrumpintas 3 metų ieškinio senaties terminas
 - Rungimosi principas
 - Įrodinėjimo pareiga ir pagrindinis vaidmuo įrodinėjant – įrodinėjamų aplinkybių nustatymu suinteresuotai šaliai

3

Direktyvos perkėlimo tikslai

- Konkurencijos įstatymo pakeitimais siekta perkelti materialines ir procesines nuostatas, kad nukentėję fiziniai ir juridiniai asmenys Lietuvoje turėtų *ne mažiau palankias galimybes* reikalauti visos konkurencijos teisės pažeidimais padarytos žalos atlyginimo, nei kitose ES valstybėse narėse
 - Pagrindinės bylinėjimosi jurisdikcijos – Nyderlandai, Vokietija, Didžioji Britanija
- Direktyva siekiama daugiau įgyvendinimo
 - Privatusis įgyvendinimas turi papildyti administracinį, ne pakeisti
 - Nubaudimas – atgrasymas – prevencija
 - Konkurencijos priežiūros institucijos vaidmuo procese – tik patariamasis

4

Direktyvos perkėlimo pagrindiniai principai

- Direktyvos nuostatos perkeltos tik į Konkurencijos įstatymą
 - Nuspręsta, kad nėra tikslinga keisti CPK ir CK
 - Sudėtingesnė procedūra ir nenoras keisti CPK / CK sistemos
- Įstatymų taikymas
 - *Lex specialis* → Konkurencijos įstatymas
 - *Lex generalis* → CPK ir CK
- Naujos taisyklės taikomos ne tik dėl SESV 101 ir 102 straipsnių pažeidimais padarytos žalos atlyginimo
 - Direktyvos nustatytas minimalus reikalavimas praplėstas Konkurencijos įstatymo 5 ir 7 straipsnių pažeidimais
- Išimtinė Vilniaus apygardos teismo kompetencija
 - „Vilniaus apygardos teismo teisėjai jau turi reikiamą šių pakankamai sudėtingų bylų nagrinėjimo patirtį (kompetenciją), todėl tikslinga, kad šis teismas ir toliau specializuotųsi šių bylų nagrinėjime.“

5

Europos Komisijos 2020-12-14 ataskaita dėl Žalos direktyvos perkėlimo

- Europos Komisija teigiamai vertina Direktyvos perkėlimą ES valstybėse narėse
- Nacionalinių teisės normų efektyvumas paaiškės tik vėliau, jas taikant nacionaliniams teismams
 - Tačiau aišku, kad privačių ieškinių skaičius reikšmingai padidėjo
- Nacionaliniai teismai vis dažniau kreipiasi į ESTT dėl prejudicinių sprendimų, susijusių su žalos atlyginimu dėl SESV 101 ir 102 straipsnių pažeidimų
 - Šeši sprendimai po Direktyvos priėmimo jau paskelbti
 - Penkios bylos dar nagrinėjamos
 - Ataskaitos 5.3 dalyje pateikiama esminių bylų santrauka
- Ataskaitą žr.:
 - https://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/report_on_damages_directive_implementation.pdf

6

Europos Komisijos rekomendaciniai aktai ir metodinio pobūdžio dokumentai 1/3

- Gairės nacionaliniams teismams, kaip nustatyti netiesioginiam pirkėjui perkeltą antkainio dalį (2019/C 267/07)
 - Nustatomi antkainio perkėlimo ekonominiai principai, metodai ir terminija, pateikiant įvairių pavyzdžių
 - Gairės neprivalomos ir jomis nepakeičiamos galiojančios ES teisės aktais nustatytos taisyklės ar valstybių narių įstatymai
 - Nacionalinis teismas neprivalo jų laikytis
 - Tačiau reikia įvertinti santykį su Europos Komisijos praktiniu vadovu
 - Praktiniame vadove daugiausia dėmesio skiriama antkainiui, o gairėse išsamiau nagrinėjamas konkrečiai tokio antkainio perkėlimas – abu dokumentai turėtų būti aiškinami kartu
 - Konkurencijos įstatymo 47 straipsnio 1 dalis
 - „Teismas, vertindamas netiesioginiam pirkėjui perkeltą permokos dalį, *atsižvelgia* į Europos Komisijos metodinio pobūdžio dokumentus“

7

Europos Komisijos rekomendaciniai aktai ir metodinio pobūdžio dokumentai 2/3

- Konkurencijos įstatymo 44 straipsnio 5 dalis
 - „Kai teismas žalos atlyginimo byloje yra paskyręs teismo ekspertizę, teismo ekspertai, atlikdami ekspertizę, visais atvejais *turi vadovautis* Europos Komisijos metodinio pobūdžio dokumentais dėl žalos apskaičiavimo.“
- Europos Komisijos metodinių dokumentų privalomas pobūdis
 - Įskaitant dokumentus, kuriuos priims ateityje

KOMISIJS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS

PRAKTINIS VADOVAS

ŽALOS IEŠKINIUOSE DĖL ŽALOS ATLYGINIMO, SUSIJUSIUOSE SU
SUTARTIES DĖL EUROPOS SĄJUNGOS VEIKIMO 101 ARBA 102 STRAIPSNIŲ
PAŽEIDIMAIS, DYDŽIO NUSTATYMAS

pridedamas prie

KOMISIJS KOMUNIKATO

dėl žalos ieškiniuose dėl žalos atlyginimo, susijusių su Sutarties dėl Europos Sąjungos
veikimo 101 arba 102 straipsnių pažeidimais, dydžio nustatymo

8

Europos Komisijos rekomendaciniai aktai ir metodinio pobūdžio dokumentai 3/3

- Komunikatas dėl nacionalinių teismų užtikrinamos konfidencialios informacijos apsaugos privačiojo ES konkurencijos teisės vykdymo užtikrinimo byloje (2020/C 242/01)
 - Komunikatas nėra privalomas teismams
 - Skirtas kaip informacijos šaltinis
 - Komunikatu nekeičiami galiojantys ES ar valstybių narių teisės aktai arba civiliniam procesui ar advokato profesinės paslapties apsaugai taikytinos nacionalinės procesinės taisyklės
- Europos Komisijos dokumentus galima rasti:
 - https://ec.europa.eu/competition-policy/antitrust/actions-damages_en

Įrodymų atskleidimas – Konkurencijos įstatymo 52 ir 53 straipsniai 1/3

- Teismas turi teisę išreikalauti konfidencialią informaciją
- Išreikalavimo sąlygos
 - Proporcingumo principo taikymas
 - Byloje nedalyvaujančių asmenų interesai
 - Kiek reikalavimai grindžiami turimais ir pageidaujama įrodymais
 - Išreikalavimo mastas ir vykdymo kaštai
 - Konfidencialumo mastą
 - Įrodymų apibrėžtumas
 - Tiksliai įvardyti įrodymai arba su byla susiję tam tikrų kategorijų įrodymai
 - Įrodymų kategorijos turi būti apibrėžtos kuo tiksliau ir siauriau (pobūdis, dalykas, laikotarpis)

Įrodymų atskleidimas – Konkurencijos įstatymo 52 ir 53 straipsniai 2/3

- Teismas privalo taikyti apsaugą konfidencialiai informacijai
 - Prieigos ribojimai
 - Išrašai
 - Draudimas kopijuoti ir platinti
 - Europos Komisijos rekomendacijos
- Negali būti išreikalauta informacija, sudaranti advokato profesinę paslaptį
- Konkurencijos įstatymo 52 straipsnio 10 dalis
 - Jeigu proceso šalis nepateikia teismo reikalaujamų įrodymų arba juos sunaikina, teismas turi teisę aplinkybes, kurias galėtų paneigti ar patvirtinti nepateikti arba sunaikinti įrodymai, įvertinti šių įrodymų nepateikusios ar juos sunaikinusios šalies nenaudai

11

Įrodymų atskleidimas – Konkurencijos įstatymo 52 ir 53 straipsniai 3/3

- Konkurencijos tarybos byloje esančių dokumentų išreikalavimui nustatytos specialios taisyklės
 - Tik tuomet, kai neįmanoma jų gauti iš kitų asmenų
 - Negali būti prašymas išreikalauti visą bylos medžiagą
 - Vidiniai dokumentai ir susirašinėjimas su kitų ES valstybių narių konkurencijos institucijomis negali būti išreikalauti
 - Niekada negali būti išreikalauti prašymai dėl atleidimo nuo baudų ir prisipažinimo pareiškimai prieš tyrimo baigimą

12

Nacionalinių sprendimų poveikis – Konkurencijos įstatymo 51 straipsnis

- Prejudiciniai faktai
 - Konkurencijos tarybos nutarime ar sprendime nurodytos aplinkybės dėl pažeidimo pobūdžio, jo padarymo teritorijos, trukmės ir asmenų laikomos neįrodinėtinomis aplinkybėmis (prejudiciniais faktais)
- *Prima facie* įrodymai
 - Kitoje ES valstybėje narėje priimtas teismo galutinis sprendimas arba kitos ES valstybės narės konkurencijos institucijos galutinis sprendimas dėl SESV 101 ar 102 straipsnio pažeidimo yra oficialusis rašytinis įrodymas ir turi didesnę įrodomąją galią (*prima facie* įrodymas), kad buvo padarytas pažeidimas

13

Senaties terminai – Konkurencijos įstatymo 49 straipsnis

- 5 metai
- Senaties termino pradžia
 - Kai pažeidimas pasibaigęs
 - Kai ieškovas sužino apie pažeidimą, žalą, subjektą
- Senaties termino sustabdymas
 - Kai vyksta derybos dėl taikos sutarties sudarymo – ne teismine tvarka
 - Nuo Konkurencijos tarybos pradėto tyrimo pradžios ir galutinio sprendimo priėmimo + 1 metai
- Konkurencijos įstatymo 50 straipsnis
 - Teismas nuo bylos šalių derybų dėl taikos sutarties sudarymo pradžios iki pabaigos, tačiau ne ilgiau kaip dvejiems metams, turi teisę sustabdyti bylos nagrinėjimą

14

Solidari atsakomybė – Konkurencijos įstatymo 45 straipsnis 1/2

- Bendrai pažeidimą padarę ūkio subjektai atsako solidariai
- Pažeidėjas turi regreso teisę į kitus pažeidėjus, jeigu jis atlygino didesnius nuostolius nei jo atlygintina dalis
- Nuo baudos atleisto ūkio subjekto atsakomybės ribojimas
 - Savo tiesioginiams ir netiesioginiams pirkėjams arba tiekėjams
 - Kitiems nukentėjusiems asmenims tik tuo atveju, jeigu jie negali gauti visiško žalos atlyginimo iš kitų ūkio subjektų, kurie dalyvavo tame pačiame pažeidime
- Atsakomybės ribojimas mažoms ir vidutinėms įmonėms
 - Tik savo tiesioginiams ir netiesioginiams savo pirkėjams (tiekėjams)
 - Tenkinamos dvi sąlygos
 - Rinkos dalis pažeidimo metu < 5 proc.
 - Solidariosios atsakomybės taikymas kelia grėsmę ūkinės veiklos tęstinumui ir sąlygotų visišką turto nuvertėjimą

15

Solidari atsakomybė – Konkurencijos įstatymo 45 straipsnis 1/2

- Išimtis netaikoma
 - Maža arba vidutinė įmonė skatino dalyvauti pažeidime / organizavo pažeidimą
 - Recidyvo atveju
 - Nukentėję negali gauti žalos atlyginimo iš kitų
- Ekonominio tęstinumo doktrina – ESTT byla Nr. C-724/17
 - „SESV 101 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad, esant tokiai situacijai, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, kai visas bendrovių, dalyvavusių pagal tą straipsnį draudžiamame kartelyje, akcijas įsigijo kitos bendrovės, kurios likvidavo šias pirmąsias bendroves ir tęsė jų komercinę veiklą, įsigijusias bendroves galima pripažinti atsakingomis už šiuo karteliu padarytą žalą“

16

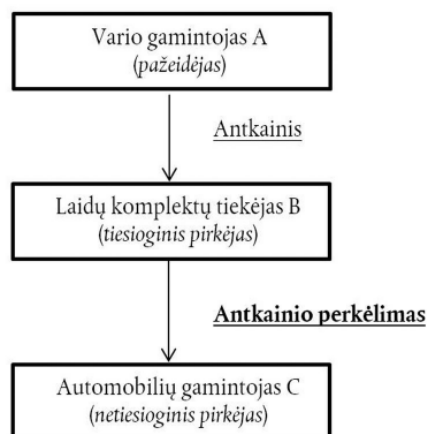
Kiekybinis žalos įvertinimas – Konkurencijos įstatymo 44 straipsnis

- Nuginčijama žalos prezumpcija – Konkurencijos įstatymo 44 straipsnio 3 dalis
 - Nėra „kartelio“ terminijos
 - Tarp konkurentų sudaryti susitarimai, ribojantys konkurenciją pagal tikslą
- Teismo teisė nenustatyti žalos tikslai
 - „remdamasis byloje esančiais įrodymais, negali nustatyti tikslaus žalos dydžio ar jam tai padaryti pernelyg sunku“
- Apytikris žalos dydis – teismo pareigos
 - Atsižvelgti į Europos Komisijos metodinio pobūdžio dokumentus
 - Atsižvelgti į aplinkybes, turinčias reikšmės įgyvendinant visiško žalos atlyginimo principą
- Teismo ekspertai *privalo vadovautis* Europos Komisijos metodinio pobūdžio dokumentais

17

Antkainio perkėlimas – Konkurencijos įstatymo 47 straipsnis 1/2

- Antkainis gali būti perkeliamas įvairiuose tiekimo grandinės lygmenyse
- Antkainis gali būti perkeltas visoms tolesnėms tiekimo grandinės grandims ir gali būti taikomas produktams arba paslaugoms



18

Antkainio perkėlimas – Konkurencijos įstatymo 47 straipsnis 2/2

- Ieškovas privalo įrodyti, kad permoka (antkainis) perkelta
- Atsakovas turi teisę kaip gynybos priemonę remtis argumentu, kad ieškovas perkėlė visą permoką ar jos dalį pirkėjams
 - Atitinkamai sumažinamas priteisiamos žalos dydis
- Netiesioginis pirkėjas, kaip ieškovas, privalo įrodyti permokos perkėlimo faktą ir mastą
- Permokos perkėlimo prezumpcija – tik netiesioginiams pirkėjams
 - Padarytas pažeidimas
 - Tiesioginis pirkėjas permokėjo už prekes
 - Netiesioginis pirkėjas įsigijo tokių galutinių, tarpinių ar komplektuojamų prekių
- Teismo pareiga *atsižvelgti* į Europos Komisijos metodinio pobūdžio dokumentus

19

Žalos direktyvos nereglamentuojami santykiai – pamatinis principas

- Nacionalinės taisyklės, skirtos direktyvos nereglamentuotiems klausimams (pvz., dėl priežastinio ryšio), turi nepažeisti *veiksmingumo ir ekvivalentiškumo principų*
 - Taisyklės neturėtų būti suformuluotos arba taikomos taip, kad būtų pernelyg sunku arba praktiškai neįmanoma naudotis SESV užtikrinta teise gauti kompensaciją, arba būti nepalankesnės negu taisyklių, taikomų panašioms ieškiniams pagal nacionalinę teisę, atveju

20

Ačiū už dėmesį!

Dr. Lauras Butkevičius
Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Viešosios teisės katedros lektorius
TGS Baltic advokatas



Finansuoja Europos Sąjunga
Paslaugų teikimo sutartis DG COMP/2017/015 - SI2.778715
Šis dokumentas parengtas Europos Komisijai. Tačiau jis atspindi tik
autorių požiūrį ir Komisija negali būti laikoma atsakinga už bet kokį jame
esančios informacijos naudojimą.

INTERNETINĖS DUOMENŲ BAZĖS

Dr. Lauras Butkevičius

Vilniaus universiteto Teisės fakulteto lektorius
TGS Baltic advokatas

2021-05-18

ERA koordinuojamas nuotolinis seminaras Lietuvos teismų sistemai
„Esminiai Europos Sąjungos konkurencijos teisės aspektai“

1

2

Atsakymai į bene visus gyvenimo klausimus 😊

Google

„Google“ paieška

Man sekasi!

2

Infoplex – ES teisės aktų paieška

Infoplex

teisė

Teisės aktai
Praktika
Rinktinė praktika
Teisėkūra
ES teisė

Svarbiausios teisės naujienos Infoplex Savaitės apžvalgoje (2021-05-03)

Jūs esate čia: Infoplex > ES teisės aktų paieška

Žodžiai pavadinime:

Žodžiai tekste: Frazė

Akto numeris:

Celex numeris:

Institucija: Taryba Parlamentas Komisija

Dokumento tipas: Reglamentas Direktyva Sprendimas

Datos tipas:

Nuo: Iki:

Dokumento kalba:

Žymės:

Ieškoti
Išvalyti

Atnaujinta: 2021-05-08

3

Infoplex – ES teismų praktikos paieška

Infoplex

teisė

Teisės aktai
Praktika
Rinktinė praktika
Teisėkūra
ES teisė

Svarbiausios teisės naujienos Infoplex Savaitės apžvalgoje (2021-05-03)

Jūs esate čia: Infoplex > ES teismų praktikos paieška

Žodžiai pavadinime:

Žodžiai tekste: Frazė

Bylos numeris:

Celex numeris:

Institucija:

Dokumento tipas:

Priėmimo data: Iki:

Dokumento kalba:

Žymės:

Ieškoti
Išvalyti

Atnaujinta: 2021-05-08

4

Lietuvos teismų informacija

- Lietuvos Aukščiausiasis Teismas
 - <https://www.lat.lt/veikla/teismu-praktika/kreipimaisi-i-es-teismus/705>
- Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas
 - <https://www.lvat.lt/veikla/teismu-praktika/kreipimaisi-i-europos-sajungos-teisingumo-teisma/213>
- Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo ESTT praktikos apžvalga
 - <https://www.lvat.lt/veikla/teismu-praktika/europos-sajungos-teisingumo-teismo-praktika/211>
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo biuletenyje pateikiamos ESTT sprendimų santraukos

5

Konkurencijos tarybos informacija

- Pagrindiniai ES teisės aktai
 - <http://kt.gov.lt/lt/teisine-informacija/teises-aktai>
- Naujienos apie esminius Europos Komisijos sprendimus ir iniciatyvas, taip pat apie Europos Komisijos sprendimus valstybės pagalbos srityje
 - <http://kt.gov.lt/lt/naujienos>

6

Europos Komisijos Konkurencijos generalinis direktoratas

- Kas skelbiama?
 - Teisės aktai
 - Reglamentai, direktyvos, sprendimai, gairės
 - Teisės aktų projektai ir parengiamieji dokumentai
 - Nacionalinių teismų sprendimai taikant ES konkurencijos teisę
- Kur skelbiama?
 - https://ec.europa.eu/competition-policy/index_en
 - Skirtingos paieškos sistemos pagal konkurencijos teisės sritis
 - Konkurenciją ribojantys susitarimai
 - Piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi
 - Koncentracijų priežiūra
 - Valstybės pagalba

7

ESTT – greitoji paieška (curia.europa.eu)

Covid-19: svarbūs pranešimai – Šalys

Naujienos

N° 75/2021 : 2021 m. gegužės 6 d.
Generalinio advokato išvada byloje C-791/19 Komisija prieš Lenkiją (Régime disciplinaire des juges)
cs de en fr it hu nl pl ro sk sl sv

N° 72/2021 : 2021 m. balandžio 29 d.
Teisingumo Teismo sprendimas byloje C-504/19 Banco de Portugal ir kt.
bg es cs da de et en fr hr it lv lt hu mt nl pl pt ro sk sl sv
Besąlygiškas reorganizavimo priemonės pripažinimas angeline daria priedėstanėje Sąjungos esėse. Jėgu, dės to silėntas nėbėgal tapti teismo proceso dės esėmis, priedėto pried "aktinq bankų", kuriam ankėšau buvo perduoti bylose nagrinėjami įsipareigojimai

N° 74/2021 : 2021 m. balandžio 29 d.
Generalinio advokato išvada byloje C-783/19 Comité Interprofessionnel du Vin de Champagne
es de en fr it est pt

Vėles naujienos

Virtualusis apsilankymas

Bylos paieška

Teisėms Teisingumo Teisėms Bendrasis Teisėms Tarnautojų teisėms

Bylos Nr.

Bylos šalyje

Data

nuo iki

Naujausi teismo sprendimai ir išvados

Teisingumo Teisėms

Bendrasis Teisėms

Teismo kalendorius

Kad galėtumėte žiūrėti šį vaizdo įrašą, turite priimti YouTube slapukus.

Teismo kalendorius

Savaitė	P	A	T	K	P	S	S
17						1	2
18	3	4	5	6	7	8	9
19	10	11	12	13	14	15	16
20	17	18	19	20	21	22	23
21	24	25	26	27	28	29	30
22	31						

Naudinga informacija

- Įdarbinimas
- Štažuotės
- Laiškai sandomi vertėjai
- Viešųjų pirkimų
- Vizitai
- Biblioteka
- Vietovės planas
- Whowho

8

ESTT – detali paieška (curia.europa.eu)

Pagrindinis puslapis - Paieškos forma

paieškini karštis: 08/05/2021

[Išvalyti laukus](#) [Ieškoti](#)

Bylos statusas: Visos bylos Baigtos bylos Dar netikrinamos bylos

Tiesmas: Visi Įstojimo Tiesmas Bendrasis Tiesmas Tarnautųjų tiesmas

Bylos numeris: (pvz.: C-1708/17/08)

Bylos šalys:

Dokumentai:

Nurodytos nacionalinės teisės nuostatos:

Nurodytos tarptautinės teisės nuostatos:

ECU:

Žodžių teikite:

Laikotarpis arba data:

nuo iki (dd/mm/aaaa)

paskutinis 6 dienų paskutinis mėnuo paskutiniai metai paskutiniai 5 metai

iki (dd/mm/aaaa)

Sritis:

Procedūra ir rezultatas:

Chuojama temo praktika arba teisės aktai: citatos vieta motyvuojamoji dalis rezoliucinė dalis reikalavimai

Kategorija:

Klasifikatoriaus rodyklė:

įskaitant ankstesnę naują schemą

Tiesmo susietis:

Tiesėjas pranešėjas:

Generalinis advokatas:

Procedūrinį klausimą pateikęs tiesmas:

Originalo kalba: proceso kalba kalba, kuria surašyta švieda

[Pastabos ir pasiūlymai](#)

[Išvalyti laukus](#) [Ieškoti](#)

9

EUR-Lex (eur-lex.europa.eu)

EUR-Lex
Prieiga prie Europos Sąjungos teisės

Lietuvių kalba [Svečias](#)

EUROPA - „EUR-Lex“ pagrindinis puslapis - ES teisė

SPARČIOJI PAIEŠKA [IEŠKOTI](#)

[Paieškos patarimai](#) Reikia daugiau paieškos galimybių? Pasinaudokite šia paieškos galimybe – išplėstinė paieška

ES ir Jungtinės Karalystės santykiai
Paskelbti nauji susitarimai

Oficialusis leidinys
Naujausias numeris: 07/05/2021
L160 L161 – C173 C174 C175
C176 C177
Daugiau >

Paieška pagal dokumento numerį

Metas: Numeris:

Visų rūšių dokumentai [Ieškoti](#)

Paieška pagal CELEX numerį

[Paieška pagal CELEX numerį](#)

ES teisė

- Sutartys
- Teisės aktai
- Suvestinės redakcijos
- Tarptautiniai susitarimai
- Parengiamieji dokumentai
- ELPA dokumentai
- Teisėkūros procedūros
- ES teisės aktų santraukos
- ES institucijos
- EuroVoc

ES Teismo praktika

- Teismo praktika
- Skaitmeniniai rinkiniai
- Teismo praktikos rodyklė

Informacija

- Aktualijos
- Naujausi „EUR-Lex“ pokyčiai
- Statistika
- ELI registras
- On line biudžetas

Nacionalinė teisė ir teismų praktika

- Perkėlimas į nacionalinę teisę
- Nacionalinių teismų praktika
- JURE teismų praktika

[e-learning](#)

[Twitter](#) [Facebook](#) [YouTube](#)

10

Naudingi šaltiniai – naujausių sprendimų komentarai ir apžvalgos

- Kluwer Competition Law Blog
 - <http://competitionlawblog.kluwercompetitionlaw.com/>
- Concurrentialiste
 - <https://leconcurrentialiste.com/>
- Chillin' Competition
 - <https://chillingcompetition.com/>
- European Law Blog
 - <https://europeanlawblog.eu/>

Ačiū už dėmesį!

Dr. Lauras Butkevičius
Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Viešosios teisės katedros lektorius
TGS Baltic advokatas

PRAKTINIAI MOKYMAI APIE SESV 101 IR 102 STRAIPSNIS

Dr. Lauras Butkevičius

Vilniaus universiteto Teisės fakulteto lektorius

TGS Baltic advokatas

2021-05-18

ERA koordinuojamas nuotolinis seminaras Lietuvos teismų sistemai
„Esminiai Europos Sąjungos konkurencijos teisės aspektai“

1

2



Finansuoja Europos Sąjunga

**Paslaugų teikimo sutartis DG COMP/2017/015 -
SI2.778715**

Šis dokumentas parengtas Europos Komisijai. Tačiau jis atspindi tik autorių požiūrį ir Komisija negali būti laikoma atsakinga už bet kokį jame esančios informacijos naudojimą.

2

Mokymų planas

- Praktinės situacijos apibūdinimas
- Klausimų aptarimas
- Savarankiška analizė
- Aptarimas

Praktinė situacija

- AB yra gerai žinomas šaldytų maisto produktų gamintojas ir didmenininkas.
- AB tiekia vartojimui skirtus ledus įvairioms mažmeninės prekybos įmonėms, įskaitant prekybos centrus ir degalines, vienoje ES valstybėje narėje.
- AB suteikia savo klientams šaldytuvus, kurių nuosavybės teisė išlieka AB ir kurių naudojimo kaina priklauso nuo to, ar tuose šaldytuvuose laikomos išimtinai AB tiekiamos prekės.
- Jeigu šaldytuvuose laikomos tik AB prekės, mažmenininkas neprivalo mokėti nuomos mokesčio.
- Remiantis standartinėmis šaldytuvų nuomos sąlygomis, bet kuri šalis turi teisę vienašališkai nutraukti sutartį bet kuriuo jos galiojimo metu apie tai raštu informavusi kitą šalį prieš du mėnesius.
- Mažmenininkai iš esmės nepatiria jokių šaldytuvų priežiūros kaštų, išskyrus atvejus, kai jie sugadinami dėl mažmenininko kaltės.
- Tokio pobūdžio išimtinumo susitarimai sudaryti su didžiąja dalimi mažmenininkų (apie 80 proc. visų su AB bendradarbiaujančių įmonių).

Klausimai

1. Ar šioje byloje išvelgiate konkurencijos ribojimą? Jei taip, paaiškinkite, kokius ribojimus būtų tikslinga vertinti.
2. Kvalifikuokite šioje byloje susiklosčiusius teisinius santykius. Paaiškinkite, kurių ūkio subjektų elgesį reikėtų vertinti kvalifikuojant teisinius santykius.
3. Paaiškinkite, kokias teisės normas manote tikslinga taikyti HB ir mažmenininkų elgesiui. Kokiais šaltiniais reikėtų vadovautis analizuojant materialinius teisinius santykius?
4. Ar analizuojami susitarimai turėtų būti priskirti ribojančių konkurenciją pagal tikslą ar poveikį kategorijai? Paaiškinkite, kaip atliktumėte tokio priskyrimo analizę.
5. Kaip vertintumėte HB ir mažmenininkų susitarimus – kiekvieną atskirai ar analizuotumėte bendrai visų susitarimų tinklo poveikį?
6. Ar būtina apibrėžti atitinkamą rinką šioje byloje? Jei taip, paaiškinkite, kurių teisės normų taikymo tikslais tai būtina atlikti. Jei ne, taip pat pagrįskite savo poziciją.
7. Jeigu nuspręstumėte, kad atitinkamos rinkos apibrėžimas yra būtinas, kokie veiksniai, Jūsų nuomone, būtų svarbiausi prekės rinkos ir geografinės teritorijos apibrėžimo tikslais?
8. Ar šioje byloje gali būti taikoma mažareikšmiškumo (*de minimis*) taisyklė?
9. Ar susitarimai ir jame įtvirtinti ribojimai patenka į Europos Komisijos bendrosios išimties reglamento taikymo sritį? Jeigu taip, paaiškinkite, kaip reikėtų taikyti individualios išimties sąlygas.
10. Ar šioje byloje galėtų būti vertinamas vienašališkas AB elgesys kaip savarankiškas konkurencijos teisės normų pažeidimas?

Ačiū už dėmesį!

Dr. Lauras Butkevičius

Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Viešosios teisės katedros lektorius

TGS Baltic advokatas

Rasa Zaščiurinskaitė

Įvadas į ES valstybės pagalbos teisę

Rasa Zaščiurinskaitė,
Konkurencijos teisės praktikos grupės
vadovė, advokatė

2021 m. gegužės 19 d.

CŪBALT



Finansuoja Europos Sąjunga
Paslaugų teikimo sutartis DG COMP/2017/015 - SI2.778715
Šis dokumentas parengtas Europos Komisijai. Tačiau jis atspindi tik autorių požiūrį ir Komisija negali
būti laikoma atsakinga už bet kokį jame esančios informacijos naudojimą.

Turinys

- I. ES valstybės pagalbos taisyklių
apžvalga
- II. Valstybės pagalbos sąvoka
- III. Išimties reglamentai

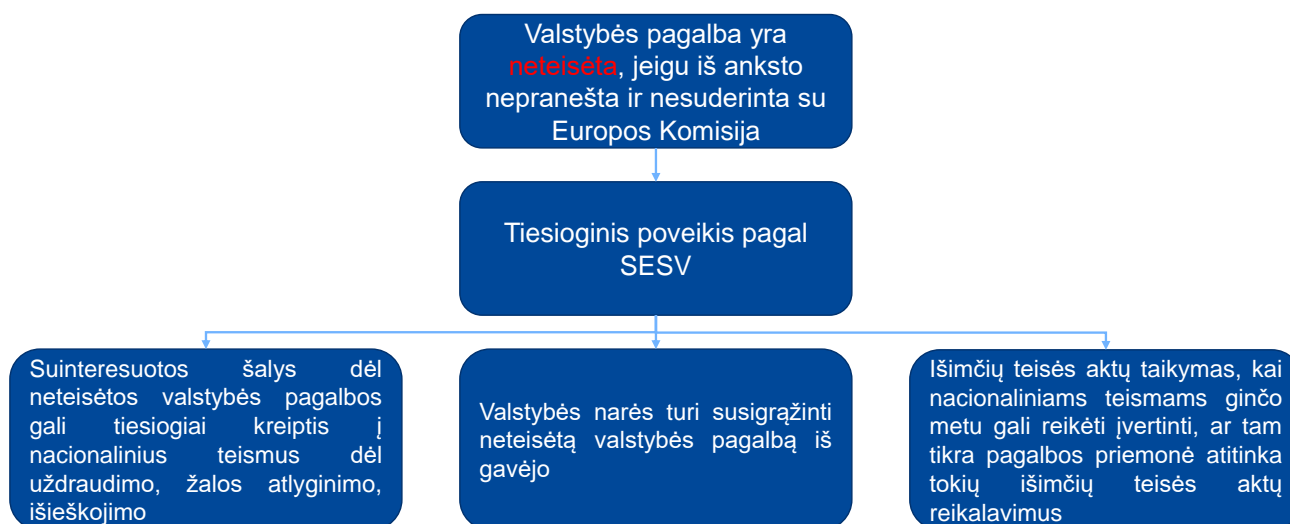


CŪBALT

I DALIS

ES valstybės pagalbos taisyklių apžvalga

Kodėl valstybės pagalba yra svarbu?



SESV 107 straipsnis: dviejų pakopų metodas

- SESV 107 str. 1 dalis: valstybės pagalbos sąvoka ir bendras draudimas:

„**valstybės narės** arba iš jos **valstybinių išteklių** bet kokia forma suteikta **pagalba**, kuri, **palaikydama tam tikras įmones** arba tam tikrų prekių gamybą, **iškraipo konkurenciją** arba **gali ją iškraipyti**, yra nesuderinama su vidaus rinka, kai ji daro įtaką **valstybių narių tarpusavio prekybai**“



- SESV 107 str. 2 dalis ir 107 str. 3 dalis, 106 str. 2 dalis, kt.: leidžiančios nukrypti nuostatos (pagalba „suderinama su vidaus rinka“)

Vidaus rinkai neprieštaraujanti pagalba pagal SESV 107 str. 2 dalį (jokios diskrecijos)

- Suderinamos šios pagalbos rūšys:
 - a) socialinio pobūdžio pagalba individualiems vartotojams, jei ji yra teikiama nediskriminuojant atitinkamų gaminių dėl jų kilmės
 - b) pagalba gaivalinių nelaimių ar kitų ypatingų įvykių padarytai žalai atitaisyti
 - c) pagalba, teikiama tam tikrų Vokietijos Federacinės Respublikos regionų, patyrusių žalą dėl Vokietijos padalijimo, ūkiui, jei tokia pagalba reikalinga dėl padalijimo atsiradusiam ekonominiam atsilikimui kompensuoti. Po penkerių metų nuo Lisabonos sutarties įsigaliojimo Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, gali priimti šį punktą panaikinantį sprendimą
- Automatiškai suderinama - nereikia iš anksto derinti su Europos Komisija (*ex post kontrolės galimybė*)

Vidaus rinkai neprieštaraujanti pagalba pagal SESV 107 str. 3 dalį

- Vidaus rinkai neprieštaraujanti **gali būti** laikoma:
 - a) pagalba, skirta regionų, kuriuose yra neįprastai žemas gyvenimo lygis arba didelis nedarbas, taip pat ir SESV 349 straipsnyje nurodytų regionų, atsižvelgiant į jų struktūrinę, ekonominę ir socialinę padėtį, ekonominei plėtrai skatinti
 - b) pagalba, skirta bendriems Europos interesams svarbių projektų vykdymui skatinti arba kurios nors valstybės narės ekonomikos dideliems sutrikimams atitaityti
 - c) pagalba, skirta tam tikros ekonominės veiklos rūšių arba tam tikrų ekonomikos sričių plėtrai skatinti, jei ji netrikdo prekybos sąlygų taip, kad prieštarautų bendram interesui
 - d) pagalba, skirta kultūrai remti ir paveldui išsaugoti, jei tokia pagalba prekybos sąlygų ir konkurencijos Sąjungoje nepaveikia taip, kad prieštarautų bendram interesui
 - e) kitos pagalbos rūšys, kurios gali būti nurodytos Tarybos sprendimuose, priimtuose remiantis Komisijos pasiūlymu
- Diskrecijos riba („gali būti“) -> Bendrasis bendrosios išimties reglamentas + gairės, komunikatai

Pagrindiniai teisės aktai:

- Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV)
- Bendrasis bendrosios išimties reglamentas
- *De minimis* reglamentas
- Visuotinės ekonominės svarbos paslaugų taisyklių paketas
- Taisyklės, taikomos specifiniams sektoriams
- Komisijos pranešimas dėl valstybės pagalbos sąvokos
- Gairės, komunikatai



https://ec.europa.eu/competition-policy/state-aid/legislation_en

II DALIS

Valstybės pagalbos sąvoka

CŪBALT

Valstybės pagalbos sąvokos kriterijai - kumuliatyvūs (SESV 107 str. 1 dalis)

- A. Suteikta „įmonei“
- B. Valstybės išteklių perdavimas ir priskyrimas valstybei („suteikta valstybės narės arba iš valstybės išteklių“)
- C. Atrankumas / selektyvumas („tam tikras“)
- D. Pranašumas („bet kokia forma“ - „palankumas / palaikymas“)
- E. Konkurencijos iškreipimo rizika
- F. (Gali) paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą



CŪBALT

Įmonė

- „... kiekvienas subjektas, vykdamasis ekonominę veiklą, neatsižvelgiant į juridinį subjekto statusą ir jo finansavimo būdą“ (C-41/90, Höfner)
- Svarbu **veiklos pobūdis**, o ne įmonės teisinė forma

Testas: ar veikla yra „ekonominė“, ar ne?

- **Ekonominė veikla:** prekių ir paslaugų siūlymas rinkoje (C-180/98-C184/98, Pavlov)
- **Neekonominė veikla:** reguliavimo, priežiūros užduotys, solidarumu grindžiama veikla, pagrindinės valstybės funkcijos (policija, muitinė, oro saugumas, elgesys su kalintais ir t.t.)
 - Dalis veiklos ekonominė?
 - Organizacija perka prekes, galėtų teikti neekonominę paslaugą?

Valstybės ištekliai (I)

- „...**valstybės narės** arba iš jos **valstybinių išteklių** bet kokia forma suteikta pagalba...“ (SESV 107 straipsnio 1 dalis)
- Du pagrindiniai klausimai:
 - ar yra valstybės išteklių perdavimas; ir
 - ar šis perdavimas priskirtinas valstybei?



Valstybės ištekliai (II)

- Kas yra valstybės ištekliai?
 - a) Valstybės kontroliuojamos ir disponuojamos valstybės lėšos (apima ES struktūrinius fondus, jei valstybė savo nuožiūra sprendžia, kaip paskirstyti fondų lėšas)
 - b) bet koku pavidalu perduotos:
 - pozityvūs pervedimai: dotacijos, paskolos, tiesioginės investicijos į bendrovių kapitalą ir išmokos natūra
 - negautos pajamos: mokesčių atsisakymas arba atidėjimas, turto pardavimas žemiau rinkos kainos (pvz., žemės pardavimas, privatizavimas), atsisakymas (neveikimas) surinkti ar priversti vykdyti skolą
 - valstybės lėšos: garantijos
- Galimybės naudotis visuomenei priklausančiais ar gamtos ištekliais arba specialiuju ar išimtinių teisių suteikimas be tinkamo užmokesčio, kuris atitiktų rinkos kainas, gali reikšti, kad atsisakoma valstybės pajamų (*Komisijos pranešimas dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 straipsnio 1 dalyje vartojamos valstybės pagalbos sąvokos*).

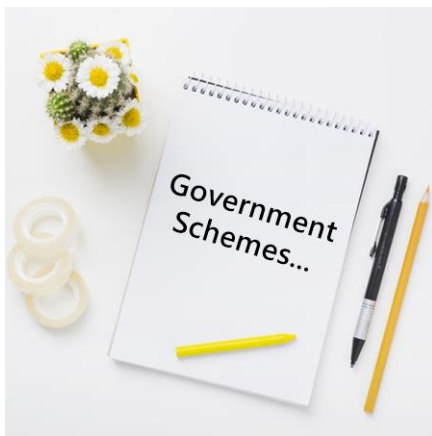
Valstybės ištekliai (III)

- Pinigai turi būti valstybės „kišenėje“ arba kitaip valstybės kontroliuojami
- Jei lėšos yra kontroliuojamos valstybės, lėšų šaltinis nėra svarbus (Klaipėdos naftos SGD terminalas - mokesčio priedo surinkimas vykdomas iš privačių vartotojų lėšų, tačiau kontroliuojant valstybei (išmokama per valstybę)/ SA.36740 (2013/N))
 - Jei pinigų suma yra surenkama iš asmenų ir sumokama tiesiogiai tam tikrai įmonei, valstybei niekada jų nekontroliuojant, tai nebus priskiriama valstybės ištekliams (net jeigu, pavyzdžiui, yra pervedama valstybės nustatyta suma) (*C-379/98, Preussen Elektra*)
- Nebūtina, kad pagalba būtų iš tikrųjų išmokėta (ar suteikta garantija) – užtenka tam sukurto pagrindo (pavyzdžiui, teisės akto, suteikiančio teisę gauti)
- Faktinis mokėjimas svarbus tik valstybės pagalbos susigrąžinimo kontekste

Valstybės išteklių - priskyrimas valstybei

- Kas yra „valstybė“? Plati valstybės samprata:
 - Centrinės, regioninės ar vietos valdžios institucijos
 - Kitos valstybės paskirtos ar įsteigtos valstybinės ar privačios įstaigos
- Ką daryti, jei yra 3 žaidėjai: valstybė - tarpinė įstaiga - paramos gavėjas?
 - Jei tarpinė įstaiga yra valstybei priklausanti įmonė, klausimas, kas iš tikrųjų priima sprendimą?
 - Viešosios ir privačios nuosavybės neutralumo principas – negalima vienodai prilyginti valstybei priklausančios įmonės ir valstybės:
 - Priklauso nuo to, ar sprendimas priskirtinas valstybei (C-482/99, *Stardust Marine*)
 - Negalima priskirti valstybei, jei tai privaloma pagal ES teisę (T-351/02 *Deutsche Bahn*; C-272/12P *Airija prieš Komisiją*)

Atrankumas (I)



- „...palaikydama **tam tikras** įmones arba **tam tikrų** prekių gamybą“ (SESV 107 str. 1 dalis)
- Nėra atrankumo – bendros priemonės:
 - Priemonės, taikomos visoms įmonėms visuose valstybės narės sektoriuose – nėra jokios diskrecijos
 - Pavyzdys: pelno mokesčio tarifas

Atrankumas (II)

Materialus atrankumas

- *De jure* atrankumas: atrankumas kyla iš „įstatymo“; tam tikroms įmonėms skirtos priemonės
- *De facto* atrankumas: nors formaliai priemonė atrodo bendra, priemonės struktūra yra tokia, kad „labai palanki tam tikrai įmonių grupei“ (C-106/09P, Komisija prieš Gibraltarą ir Jungtinę Karalystę bei Šiaurės Airiją)

Pranašumas (I)

- „pagalba, kuri, **palaikydama** tam tikras įmones arba tam tikrų prekių gamybą“ (SESV 107 str. 1 dalis)
- Praktikoje labai platus apibrėžimas, pavyzdžiui:
 - Bet kokia ekonominė nauda, kurios įmonė nebūtų galėjusi gauti įprastomis rinkos sąlygomis, t. y. be valstybės intervencijos (C-342/96, Ispanija prieš Komisiją)
 - Svarbu ne tik suteikiami teigiami ekonominiai pranašumai, pranašumas gali būti įgyjamas ir dėl palengvintos ekonominės naštos, pavyzdžiui, kai taikomos mokesčių lengvatos ar sumažinamos socialinio draudimo įmokos, valstybės garantijos (Komisijos pranešimas dėl SESV 107 straipsnio 1 dalyje vartojamos valstybės pagalbos sąvokos (2016/C 262/01))

Pranašumas (II)

- Ne tik subsidijos, bet ir priemonės, kurios įvairiomis formomis **sumažina įprastą įmonės biudžeto naštą** (30/59, *De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg prieš Europos anglių ir plieno bendrijos Aukščiausiąją valdžios instituciją*)
- Ekonominis pranašumas, kurio paramos gavėjas **nebūtų gavęs įprastomis rinkos sąlygomis** (C-39/94, *SFEI ir kt. prieš La Poste ir kt.*)
- Pagalba yra nustatoma **pagal jos poveikį** (C-480/98 *Ispanija prieš Komisiją*)



Pranašumas (III)

Įvairios formos:

- Subsidijos
- Mokesčių lengvatos, mokesčių kreditai, sumažinti mokesčio tarifai, sumažinta apmokestinamoji vertė, pagreitintas nusidėvėjimas ir t. t.
- Viešieji pirkimai, aukcionai, jeigu vykdomi neskaidriai, nėra konkurenciniai, nėra užtikrintos nediskriminacinės sąlygos ir t.t. (*Komisijos pranešimas dėl valstybės pagalbos sąvokos 89-96 p.*)
- Garantijos yra pranašumas, net jei garantija nėra pareikalauta. Tai gali būti pagalba paskolos gavėjui ir pagalba skolintojui (C-275/10, *ResidexCapital IV*)
- Arbitražo teismo sprendimas gali suteikti pranašumą (C-478/07, *Budějovický Budvar*; C-284/16, *Achmea*)

Pranašumo nėra, kai atlyginami neteisėtai nustatyti mokesčiai, nacionalinės institucijos įpareigojamos atlyginti žalą, kurią jos sukėlė tam tikroms įmonėms, ar sumokama kompensacija už turto nusavinimą (*Komisijos pranešimas dėl valstybės pagalbos sąvokos 71 p.*)

Rinkos ekonomikos veiklos vykdytojo kriterijus (I)

- **Rinkos ekonomikos veiklos vykdytojo principas:** nėra pranašumo, jei valstybė elgiasi kaip „įprasta“ rinkos dalyvė
- Pagrindimas:
 - Valstybė turi teisę veikti rinkoje kaip ir visi kiti rinkos dalyviai (*neutralumo principas*)
 - Jei valstybė elgėsi kaip privatus rinkos dalyvis, tariamas naudos gavėjas negavo nieko už „įprastų rinkos sąlygų“ ribų
- Ar valstybės intervencija atitinka rinkos sąlygas, turi būti vertinama **ex ante**, atsižvelgiant į tuo metu, kai buvo priimtas sprendimas, turėtą informaciją
- Pagrindinis klausimas: kaip rinkos dalyviai elgiasi?

Rinkos ekonomikos veiklos vykdytojo kriterijus (II)



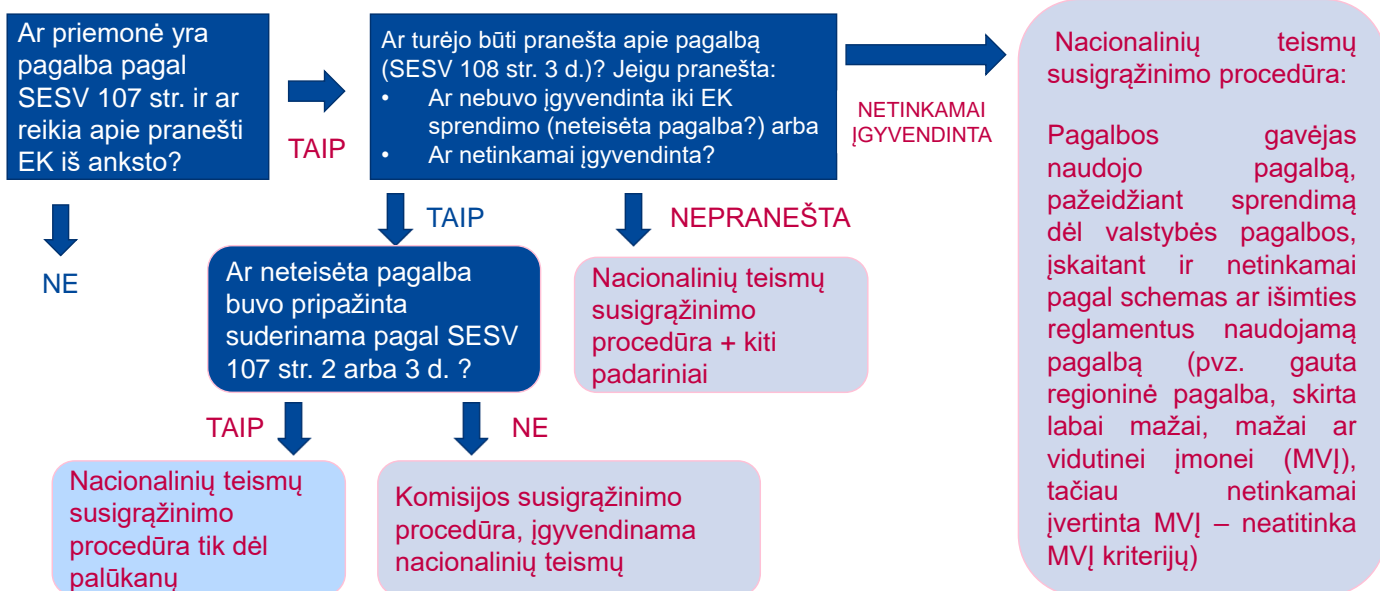
- „norint nustatyti, ar viešosios įstaigos investicija yra valstybės pagalba, būtina įvertinti, **ar esant panašioms aplinkybėms įprastomis rinkos ekonomikos sąlygomis** veikiantis panašaus dydžio privatus investuotojas būtų galėjęs įvykdyti tokią investiciją“ (T-228/99-T-233/99, *Westdeutsche Landesbank Girozentrale ir Land Nordrhein-Westfalen prieš Komisiją*)

Konkurencijos iškraipymas ir poveikis prekybai

- Du skirtingi elementai, kurie, vertinant valstybės pagalbą, **dažnai nagrinėjami kartu**, nes jie paprastai laikomi neatskiriama susijusiais
- Abi sąlygos lengvai pripažįstamos - kai kuriais atvejais teisinė prielaida:
 - Net jei pagalba gavėjas tiesiogiai nedalyvauja tarpvalstybinėje prekyboje
 - Net jei gavėjas visą savo produkciją arba didžiąją jos dalį eksportuoja už ES ribų
- Nereikia apibrėžti rinkos ar išsamiai ištirti priemonės poveikio
- **De minimis** pagalba – preziumuojama, kad nežymus poveikis prekybai ir konkurencijai tarp valstybių narių



Apibendrintas nacionalinių teismų vaidmuo



III DALIS

Išimties Reglamentai

Suderinamumas

- **Valstybės pagalba yra suderinama, kai teigiamas valstybės pagalbos poveikis** (siekiant viešojo intereso tikslo) **nusveria neigiamą poveikį** (kalbant apie konkurencijos iškreipymą ir poveikį prekybai vidaus rinkoje), išlaikant šį neigiamą poveikį iki tokios apimties, kiek tai yra griežtai būtina (*T-177/07, Mediaset prieš Komisiją; T-356/15 Hinkley Point C; T-68/15, HH Ferries prieš Komisiją*)
- Jei suderinama, priimamas Europos Komisijos sprendimas laikyti valstybės pagalbą (schemą arba individualią) suderinama
- Suderinamumas:
 1. Tiesiogiai, remiantis SESV
 2. Bendrojo bendrosios išimties reglamento nuostatos
 3. Gairės, rekomendacijos

The screenshot shows the 'State Aid Cases' search page on the European Commission's website. The page has a blue header with the Commission logo and navigation tabs for 'HOME', 'Policy areas', 'Sectors', 'Who is in charge?', 'Competition and you', and 'Cases'. The main content area is titled 'State Aid Cases' and includes a search bar with the following fields: 'Policy Area' (with a dropdown menu showing 'All', 'Antitrust / Cartels', 'Cartels', 'Merger', and 'State Aid'), 'Case Number', 'Case Title or Company Name', 'Economic sector (NACE CODE)', and 'Web Publication Date'. There are also filters for 'Date and policy analysis', 'New rulings', 'Cooperation with national courts', and 'Complaints'.

Bendrais bendrosios išimties reglamentas

- Priemonės turi atitikti sąlygas ir kriterijus, nustatytus Reglamente
- Nereikia pranešti Europos Komisijai („atleidžiama nuo pranešimo“)
- Sritis:
 - regioninė pagalba
 - pagalba MVĮ
 - pagalba MVĮ gauti finansavimą
 - pagalba moksliniams tyrimams, technologinei plėtrai ir inovacijoms
 - pagalba mokymui
 - pagalba nepalankias sąlygas darbo rinkoje turintiems asmenims ir neįgaliesiems darbuotojams; pagalba aplinkos apsaugai
 - pagalba tam tikrų gaivalinių nelaimių padarytai žalai atitaisyti
 - socialinė transporto pagalba atokių regionų gyventojams
 - pagalba plačiajuosčio ryšio infrastruktūroms plėtoti
 - pagalba kultūrai ir paveldo išsaugojimui
 - pagalba sporto ir daugiaviečių laisvalaikio infrastruktūroms
 - pagalba vietos infrastruktūroms

Bendrais bendrosios išimties reglamentas - nesuderinama

- Turi būti susigražinama, jeigu neatitinka Reglamento sąlygų:

„SESV 108 straipsnio 3 dalis turi būti aiškinama taip, kad šioje nuostatoje reikalaujama, jog **nacionalinės valdžios institucija savo iniciatyva susigražintų pagalbą**, kurią ji suteikė pagal Reglamentą Nr. 800/2008 (Bendrais bendrosios išimties reglamentas), jeigu vėliau konstatuoja, kad tame reglamente **nustatytos sąlygos nebuvo tenkinamos**.“

- Pagalbos gavėjai patys turi prisiimti atsakomybę dėl atitikimo Reglamento sąlygoms:

„Sajungos teisė turi būti aiškinama taip, kad nacionalinė valdžios institucija negali sukurti teisėtų lūkesčių dėl pagalbos teisėtumo jos gavėjui, jei pagalbą ji suteikia klaidingai taikydama Bendrąjį bendrosios išimties reglamentą.“

(2019 m. kovo 5 d. Teisingumo Teismo (didžioji kolegija) sprendimas byloje (Tallinna Ringkonnakohus (Estija) prašymas priimti prejudicinį sprendimą) Eesti Pagar AS/Ettevõtlose Arendamise Sihtasutus, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium)

De minimis reglamentai

- Mažos pagalbos sumos: manoma, kad tai neturi jokios įtakos prekybai - už valstybės pagalbos taisyklių ribų
- Didžiausia pagalba vienai įmonei per **3 mokestinių metų** laikotarpį gali siekti **200 000 EUR** (krovinių vežimo keliais veikla - **100 000 EUR**, žemės ūkio sektoriuje - **20 000 EUR**, žuvininkystės ir akvakultūros sektoriuje - **30 000 EUR**, visuotinės ekonominės svarbos paslaugas teikiančioms įmonėms - **500 000 EUR**)
- **Kiekvienai „vienai įmonei“** (ekonominiam vienetui): Reglamentai nurodo kriterijus, kuriuos atitinkantys juridiniai ar fiziniai asmenys laikomi susijusiais, t.y. viena įmone (pavyzdžiui, motininė ir dukterinės bendrovės)
- **Skaidri pagalba**: suma turi būti lengvai apskaičiuojama / įvertinama iš anksto
- Netaikoma tam tikriems sektoriams

Visuotinės ekonominės svarbos paslaugų (VESP) taisyklių paketas

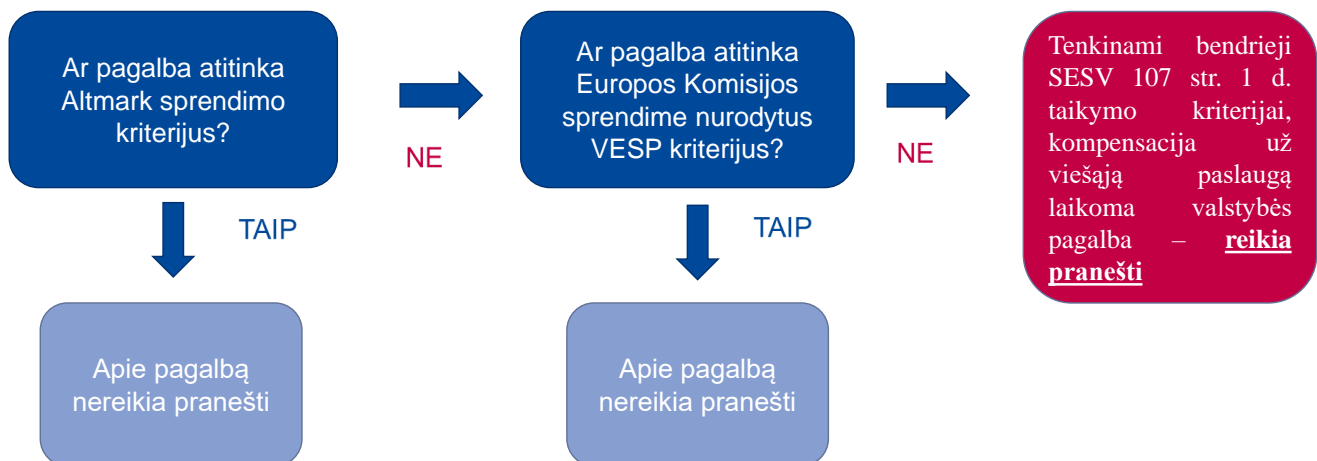
Pagrindiniai principai:

- Valstybės pagalba kompensacijos už VESP forma, kuri atitinka nustatytas sąlygas, yra **suderinama su vidaus rinka** – nėra taikomas išankstinio pranešimo reikalavimas
- **Valstybės narės pačios nustato** VESP įmones – Europos Komisija pateikia gaires / kriterijus
- Pavedimas – **valstybė narė turi pavesti teikti VESP** vienu ar keliais dokumentais (formą, procesus nustato pačios valstybės narės)
- Kompensacija - **suma negali viršyti to, kas būtina** grynosioms išlaidoms, patirtoms vykdant su viešąja paslauga susijusius įsipareigojimus, padengti, įskaitant nuosaikų pelną

VESP – Altmark kriterijai (Altmark Trans, C-280/00)

1. Įmonė turi iš tiesų **vykdyti su viešąja paslauga susijusius įsipareigojimus**, o įsipareigojimai turi būti **aiškiai apibrėžti**
2. Kriterijai, kuriais remiantis apskaičiuojama kompensacija, turi būti **objektyviai ir skaidriai iš anksto nustatyti**
3. Kompensacija **negali viršyti to, kas būtina siekiant padengti visas ar dalį išlaidų**, kurios patiriamos vykdant viešųjų paslaugų įpareigojimus, atsižvelgiant į gautas atitinkamas įplaukas ir pagrįstą pelną
4. Jei įmonė, kuriai pavesta vykdyti su viešąja paslauga susijusius įsipareigojimus, konkrečiu atveju nėra atrenkama vadovaujantis viešojo pirkimo konkurso tvarka, sudarančia sąlygas atrinkti konkurso dalyvį, galintį teikti tas paslaugas mažiausiomis bendruomenei išlaidomis, **reikalingos kompensacijos dydis turi būti nustatytas remiantis išlaidų**, kurias gerai valdoma ir turinti pakankamai išteklių vidutinė įmonė būtų patyrusi vykdydama tuos įsipareigojimus, **analize**

VESP valstybės pagalba ar ne?



Praktikoje aktuali informacija



- Suteiktos valstybės pagalbos ir nereikšmingos (*de minimis*) pagalbos registras: <https://kotis.kt.gov.lt/>
- Nuorodos į pagrindinius teisės aktus:
 - <https://kt.gov.lt/lt/veiklos-sritys/valstybes-pagalba/susijusi-informacija-2/teises-aktai-3>
 - https://ec.europa.eu/competition-policy/state-aid/legislation_en
- Europos Komisijos sprendimų registras:
 - https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/index.cfm?clear=1&policy_area_id=3



Rasa Zaščurinskaitė

Konkurencijos teisės praktikos grupės vadovė,
advokatė, partnerė

rasa.zasciurinskaite@cobalt.legal

+370 655 38008



CŌBALT

CŌBALT

Įvadas į ES valstybės pagalbos teisę: praktinė užduotis

Rasa Zaščiurinskaitė,
Konkurencijos teisės praktikos grupės
vadovė, advokatė

2021 m. gegužės 19 d.

Faktinės aplinkybės

- Bendrovė X (toliau – **Bendrovė**) priklausanti įmonių grupei, užsiima baldų gamybos verslu.
- **2019 m. spalio 11 d.** Bendrovė, remdamasi 2019 m. liepos 16 d. ministro įsakymu dėl paramos pagal *De minimis* reglamentą Nr. 1407/2013 (toliau – **Reglamentas**), pateikė už priemonės įgyvendinimą atsakingai įgyvendinančiajai institucijai - Verslo paramos fondui (toliau – **VPF**), prašymą dėl paramos suteikimo įsigyjant ir įrengiant naują baldų gamybos liniją.
- **2019 m. lapkričio 10 d.** sprendimu VPF patenkino Bendrovės prašymą ir suteikė 180 000 EUR paramą.
- **2021 m. sausio 19 d.** raštu VPF informavo Bendrovę, kad Bendrovei suteikta parama neatitinka Reglamento 3 straipsnio 2 dalies sąlygos, todėl Bendrovei buvo suteikta neteisėta valstybės pagalba.

„Reglamento Nr. 1407/2013 3 straipsnis

1. Pagalbos priemonės, kurios atitinka šiame reglamente nustatytas sąlygas, nėra laikomos atitinkančiomis visus Sutarties 107 straipsnio 1 dalies kriterijus ir todėl joms netaikomas Sutarties 108 straipsnio 3 dalyje numatytas pranešimo reikalavimas.

2. Bendra vienai įmonei suteiktos de minimis pagalbos suma kiekvienoje valstybėje narėje neviršija 200 000 EUR per bet kurį trejų finansinių metų laikotarpį. <...>

Reglamento Nr. 1407/2013 2 straipsnis

2. Taikant šį reglamentą, „viena įmonė“ apima visas įmones, kurių tarpusavio santykiai yra bent vienos rūšies iš toliau išvardytų:

a) viena įmonė turi kitos įmonės akcininkų arba narių balsų daugumą;

b) viena įmonė turi teisę paskirti arba atleisti daugumą kitos įmonės administracijos, valdymo arba priežiūros organo narių;

c) pagal sutartį arba vadovaujantis steigimo sutarties ar įstatų nuostata vienai įmonei suteikiama teisė daryti kitai įmonei lemiamą įtaką;

d) viena įmonė, būdama kitos įmonės akcininkė arba narė, vadovaudamasi su tos įmonės kitais akcininkais ar nariais sudaryta sutartimi, viena kontroliuoja tos kitos įmonės akcininkų arba narių balsavimo teisių daugumą.

Įmonės, kurios pirmos pastraipos a–d punktuose nurodytais santykiais yra susijusios per vieną ar daugiau kitų įmonių, taip pat laikomos viena įmone.“

- 2021 m. kovo 16 d. raštu VPF informavo Bendrovę, kad dėl pažeidimo pradėjo neatitikties procedūrą ir numato susigrąžinti išmokėtą 180 000 EUR dydžio paramą.
- 2021 m. balandžio 29 d. VPF priėmė sprendimą dėl paramos sumos susigrąžinimo iš Bendrovės kartu su palūkanomis už laikotarpį nuo paramos išmokėjimo dienos iki jos susigrąžinimo dienos. Kaip teigiama šiame sprendime, 2020 m. gruodžio mėn. atlikto ex post patikrinimo metu nustatyta, kad 2018 m. Bendrovės motininės bendrovės akcininkei – uždarajai akcinei bendrovei, turinčiai 100% Bendrovės motininės bendrovės akcijų, buvo suteikta 120 000 EUR parama pagal Reglamentą, todėl Reglamento 3 straipsnio 2 dalyje nurodytas sąlyga dėl vienai įmonei suteiktos de minimis pagalbos sumos neviršijimo 200 000 EUR per trejų finansinių metų laikotarpį nėra tenkinama, t.y. nebuvo tenkinamos Reglamento sąlygos paramai gauti.
- 2021 m. gegužės 7 d. Bendrovė kreipėsi į nacionalinį teismą, prašydama panaikinti VPF sprendimą dėl paramos susigrąžinimo ir palūkanų mokėjimo.

Pagrindiniai Bendrovės argumentai:

- Nėra priimtas Europos Komisijos sprendimas, reikalaujantis sugrąžinti skirtą paramą.
- Bendrovės motininės bendrovės akcininkė nėra „viena įmonė“, nes bendrovės veikia kaip atskiri ūkio subjektai, užsiima skirtingomis veiklomis.
- VPF buvo žinoma ar turėjo būti žinoma apie skirtą paramą kitai Bendrovės įmonių grupės bendrovei tuo momentu, kai buvo pateikta paraiška dėl prašomos paramos. Todėl skyrus prašomą paramą, VPF Bendrovei sukėlė teisėtų lūkesčių dėl pagalbos teisėtumo.

Užduotis

Įvertinkite, ar Bendrovei suteikta parama gali būti pripažinta neteisėta valstybės pagalba ir kokį sprendimą dėl galimos neteisėtos valstybės pagalbos sugrąžinimo turėtų priimti nacionalinis teismas. Vertindami, atsižvelkite ir atsakykite į žemiau pateiktus klausimus:

- Ar gali būti prašoma gražinti suteiktą valstybės pagalbą, kuri buvo suteikta remiantis *De minimis* reglamentu (t.y. nepranešus Europos Komisijai), jeigu paaiškėja, kad suteikta parama netenkina šiame reglamente įtvirtintų visų būtinų sąlygų?
- Jeigu valstybės narės institucija nusprendžia suteikti valstybės pagalbą darydama klaidingą prielaidą, kad tai yra valstybės pagalba, kuri atitinka *De minimis* reglamento sąlygas, nors iš tiesų teikiama valstybės pagalba yra neteisėta, ar tokiu atveju valstybės pagalbos gavėjai gali remtis teisėtais lūkesčiais?
- Ar gavėjų teisėtiems lūkesčiams pagrįsti pakanka to, kad valstybės narės institucija, suteikdama neteisėtą valstybės pagalbą, žinojo apie aplinkybes, dėl kurių *De minimis* reglamentas negali būti taikomas?

Daiwa Zukowska



Finansuoja Europos Sąjunga

Paslaugų teikimo sutartis DG COMP/2017/015 - SI2.778715

Šis dokumentas parengtas Europos Komisijai. Tačiau jis atspindi tik autorių požiūrį ir Komisija negali būti laikoma atsakinga už bet kokį jame esančios informacijos naudojimą

Nacionalinių teismų vaidmuo įgyvendinant valstybės pagalbos taisykles ir vykdant sprendimus

Nuotolinis seminaras Lietuvos teismų sistemai, 2021 m. gegužės 19 d.

Daiwa Żukowska

*Europos Komisijos Konkurencijos generalinis
direktoratas*

Šiame pranešime išsakytos nuomonės yra tik kalbėtojos nuomonės ir jokiomis aplinkybėmis negali būti laikomos oficialia Europos Komisijos pozicija

Competition

1

Apžvalga

- Komisijos ir nacionalinių teismų vaidmuo
- Neveikimo pareiga
- Komisijos sprendimų vykdymas

2

Komisijos ir nacionalinių teismų vaidmuo



3

Komisijos vaidmuo

- Vertina, ar priemonė laikoma valstybės pagalba
- Nagrinėja, ar priemonė yra suderinama su vidaus rinka (išimtinė Komisijos kompetencija)
 - preliminarus nagrinėjimas
 - oficialus tyrimas
- Komisija gali savo nuožiūra taikyti laikinąsias priemones, kol užbaigs suderinamumo vertinimą
- Priima sprendimus dėl pagalbos susigrąžinimo



4

Nacionalinių teismų vaidmuo

- Vertina, ar priemonė laikoma valstybės pagalba
 - kilus abejonų dėl valstybės pagalbos elementų, nacionaliniai teismai gali paprašyti Komisijos pateikti savo nuomonę
 - turi galimybę arba pareigą kreiptis į Teisingumo Teismą dėl prejudicinio sprendimo
- Nustato, ar priemonei taikoma neveikimo pareiga
- Užtikrina veiksmingą trečiųjų asmenų teisinę apsaugą
- Įgyvendina neigiamus Komisijos sprendimus dėl valstybės pagalbos susigrąžinimo

Neveikimo pareiga

SESV 108 straipsnio 3 dalis

Neveikimo pareiga

Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 108 straipsnio 3 dalis:

Apie visus ketinimus suteikti ar pakeisti pagalbą Komisija turi būti laiku informuojama, kad ji galėtų pateikti savo pastabas. Jei Komisija mano, kad tokie ketinimai pagal 107 straipsnį yra nesuderinami su vidaus rinka, ji nedelsdama pradeda šio straipsnio 2 dalyje nustatytą procedūrą. Atitinkama valstybė narė savo pasiūlytų priemonių neįgyvendina tol, kol nepriimamas galutinis sprendimas.



7

Neveikimo pareiga

Reikalavimas pranešti apie pagalbą netaikomas:

- De **minimis** pagalba (Reglamentas Nr. 1407/2013, riba EUR 200,000 per trejus finansinius metus)
- Pagalba, kuriai taikomas **Bendrasis bendrosios išimties reglamentas** (Reglamentas Nr. 651/2014)
- **Esama pagalba**, kuri buvo suteikta iki SESV įsigaliojimo atitinkamose valstybėse narėse, arba pagal anksčiau Komisijos patvirtintą pagalbos schemą
- Pagalba suteikta **remiantis kitu Komisijos reglamentu, kuriuo tam tikros** kategorijos pagalbai netaikomas reikalavimas pranešti



8

Teisių gynimo priemonės

Draudimas išmokėti neteisėtą pagalbą

- Neteisėtos priemonės įgyvendinimą galima sustabdyti panaikinant aktą, kuriuo ji buvo suteikta
- Nacionaliniai teismai gali pripažinti niekine sutartį, pagal kurią suteikiama pagalba
- Nacionaliniai teismai gali panaikinti sprendimą dėl pagalbos skyrimo arba sustabdyti jos įgyvendinimą
- Kai pagalba teikiama dalimis, nacionaliniai teismai turėtų nurodyti sustabdyti būsimus mokėjimus

Neteisėtos pagalbos sugražinimas

- Nacionalinių teismų užduotis patiems imtis priemonių, kurios ištaisytų pagalbos įgyvendinimo neteisėtumą, kad pagalbos gavėjas negalėtų ja laisvai disponuoti laikotarpiu, kol Komisija priims sprendimą (*CELF*, C-199/06)
- Nacionaliniai teismai turi pareigą priimti sprendimą grąžinti neteisėtai suteiktą pagalbą, jei nėra Komisijos sprendimo, kuriuo pagalba buvo pripažinta suderinama (*SFEI*, C-39/94)
- Nacionalinių teismų pereinama priimti grąžinimo sprendimą nėra absoliuti
 - Teisėti lūkesčiai
- Nacionaliniai teismai turi nurodyti grąžinti pagalbos pagrindinę sumą ir palūkanas dėl neteisėtumo



11

Neteisėtų palūkanų sugražinimas

- Valstybės pagalbos ekonominis pranašumas
- Neteisėtos palūkanos (*CELF*, C-199/06)
 - nacionalinio teismo pareiga pareikalauti grąžinti neteisėtas palūkanas išlieka net ir tada, kai Komisija priima sprendimą, jog pagalba yra pripažinta suderinama
- Neteisėtų palūkanų skaičiavimas
 - apskaičiavimo metodas negali būti mažiau griežtas nei nustatytasis Procedūriniame reglamente
 - pradinė palūkanų skaičiavimo diena visada bus diena, kai neteisėta pagalba buvo perduota pagalbos gavėjui disponuoti



12

Žalos atlyginimas

- Neveikimo pareigos pažeidimas gali būti pagrindas pareikšti ieškinius dėl žalos atlyginimo
- Sąlygos (*Francovich*, C-6/90 ir C-9/90; ir *Brasserie du Pêcheur*, C-46/93 ir C-48/93):
 - pažeista teisės norma siekiama suteikti fiziniams asmenims teisių
 - pažeidimas yra pakankamai sunkus, ir
 - egzistuoja tiesioginis priežastinis ryšys tarp valstybės narės pareigos pažeidimo ir nukentėjusių asmenų patirtos žalos
- Žalos atlyginimas nepriklauso nuo tuo pat metu Komisijos atliekamo tyrimo, susijusio su ta pačia pagalbos priemone



13

Laikinosios apsaugos priemonės

- Nacionaliniai teismai privalo patvirtinti laikinąsias apsaugos priemones, jei
 - nėra jokių abejonių dėl valstybės pagalbos buvimo
 - pagalba bus arba yra įgyvendinta, ir
 - nenustatyta jokių išimtinių aplinkybių, dėl kurių pagalbos grąžinimas būtų netinkamas
- Teismai gali nurodyti grąžinti pagalbą su neteisėtomis palūkanomis arba laikinai pervesti pagalbos sumą, įskaitant palūkanas už laikotarpį nuo pagalbos įgyvendinimo iki jos perdavimo, į blokuotą sąskaitą



14

Deutsche Lufthansa, C-284/12

- 2006 m. – ieškinys sugrąžinti sumas, sumokėtas Ryanair 2002–2005 m. kaip „pagalba rinkodarai“, ir nutraukti bet kokios pagalbos Ryanair teikimą
- 2008 m. – Komisijos sprendimas pradėti formalią tyrimo procedūrą
- Prašymas Komisijai pateikti nuomonę
- 2012 m. – prašymas priimti prejudicinį sprendimą

Klausimas: *“Ar nacionalinis teismas, nagrinėjantis ieškinį, kuriuo siekiama, kad būtų sugrąžinti atlikti ir nutraukti visi būsimi mokėjimai, turi atsižvelgti į Komisijos sprendime pradėti procedūrą išdėstytą teisinę nuomonę, kiek tai susiję su klausimu, ar ginčijama priemonė gali būti pripažinta pagalba?”*



15

Deutsche Lufthansa, C-284/12

- Aplinkybė, kad Komisija pradėjo formalią tyrimo procedūrą pagal SESV 108 straipsnio 2 dalį, neatleidžia nacionalinių teismų nuo pareigos apsaugoti teisės subjektų teisių, jeigu buvo pažeista SESV 108 straipsnio 3 dalis
- Šios pareigos apimtis gali keistis atsižvelgiant į tai, ar Komisija pradėjo formalią tyrimo procedūrą dėl priemonės, kuri yra nacionaliniame teisme nagrinėjamo ginčo dalykas
- **Nacionaliniai teismai turi vengti Komisijos sprendimams prieštaraujančių sprendimų, net jei jie yra laikino pobūdžio**
- 2 scenarijai:
 - Komisija nėra pradėjusi formalaus tyrimo – nacionaliniai teismai vertina ar priemonė yra valstybės pagalba
 - Komisija yra pradėjusi formalų tyrimą:
 - Ne valstybės pagalba – teismas nenurodo grąžinti suteiktos paramos
 - Valstybės pagalba – sprendimas sustabdyti priemonės įgyvendinimą ir nurodyti grąžinti jau pervestas sumas



16

Eesti Pagar, C-349/17

- 2008 m. Eesti Pagar suteikta 526 000 EUR valstybės pagalba, kad pagerintų savo gamybos liniją
- 2013 m. pagalbą suteikianti institucija pranešė Eesti Pagar, kad pagalba pažeidžia BBIR sąlygas;
- Sprendimas dėl paramos gražinimo su palūkanomis apskūstas teismui;
- Prašymas dėl prejudicinio sprendimo
- Klausimai:
 - Ar Estijos valdžios institucijos gali priimti sprendimą susigražinti paramą be Komisijos sprendimo?
 - Ar galima išvengti paramos susigražinimo remiantis gavėjo teisėtų lūkesčių apsaugos principu?



17

Eesti Pagar, C-349/17

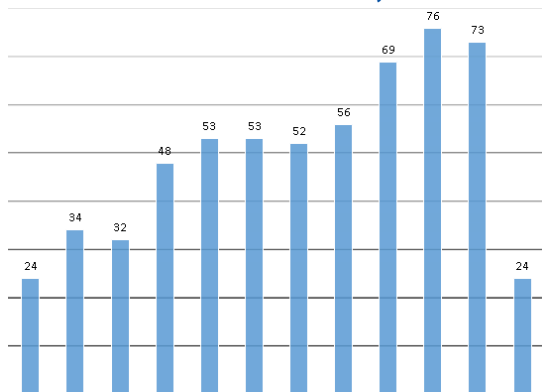
- Prieš suteikdamos pagalbą remiantis BBIR, nacionalinės valdžios institucijos privalo patikrinti, ar laikomasi šio reglamento nustatytų sąlygų
- Nacionalinė valdžios institucija savo iniciatyva turi susigražinti pagalbą, kurią ji suteikė pagal BBIR, jeigu vėliau konstatuoja, kad tame reglamente nustatytos sąlygos nebuvo tenkinamos
- Nacionalinės valdžios institucija negali sukurti teisėtų lūkesčių dėl pagalbos teisėtumo jos gavėjui, jei pagalbą ji suteikia klaidingai taikydama BBIR



18

Neveikimo pareiga – teismų praktika

Bylų skaičius nacionaliniuose teismuose 2007-2018 m, ES 28



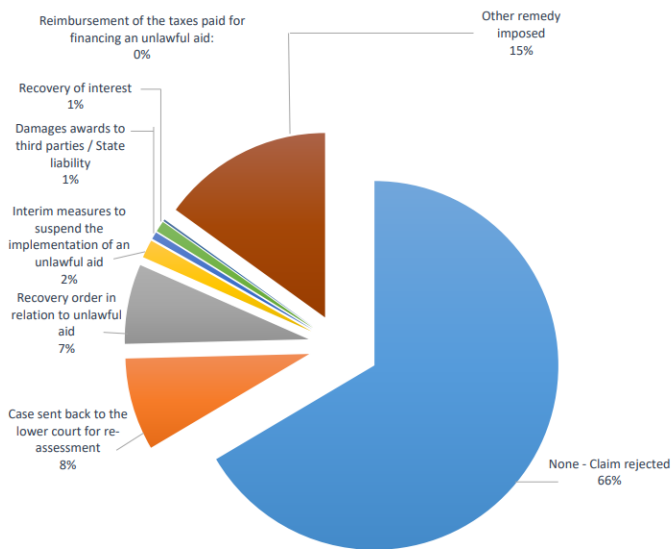
Šaltinis: Tyrimas, kaip nacionaliniai teismai užtikrina valstybės pagalbos taisyklių ir sprendimų vykdymo užtikrinimą, Europos Komisija, 2019 m.

Ieškovas

- Paramos gavėjo konkurentas (36%)
- Nacionalinės valdžios institucijos (18%)
- Pagalbos gavėjas (14%)
- Vartotojų asociacija (2%)
- Trečiosios šalys (9%)
- Kiti (21%)



Teisių gynimo priemonių taikymas



Šaltinis: Tyrimas, kaip nacionaliniai teismai užtikrina valstybės pagalbos taisyklių ir sprendimų vykdymo užtikrinimą, Europos Komisija, 2019 m.



Komisijos sprendimų įgyvendinimas

Nurodymas susigrąžinti pagalbą



21

Pagalbos susigrąžinimo ginčijimas

- Pagrindinės su susigrąžinimu susijusios bylinėjimosi kategorijos:
 - ieškiniai, kuriuos reiškia pagalbos susigrąžinimą vykdanči institucija, siekdama, kad pagalbos grąžinti nenorintis pagalbos gavėjas teismo sprendimu būtų priverstas grąžinti pagalbą
 - ieškiniai, kuriuos reiškia pagalbos gavėjai, siekdami ginčyti vykdomąjį raštą, nurodantį grąžinti pagalbą
- Nacionalinis vykdomasis raštas dėl pagalbos susigrąžinimo
 - Nacionalinio teismo priemonėmis negalima ginčyti pagrindinio Komisijos sprendimo galiojimo, kai ieškovas galėjo šį sprendimą ginčyti Teisingumo Teisme



22

Laikinosios apsaugos priemonės

- Pagal Teisingumo Teismo praktiką (*Zuckerfabrik*, C-143/88 ir C-92/89; ir *Atlanta*, C-465/93), nacionalinis teismas gali nustatyti laikinąsias apsaugos priemones, jeigu įvykdomos visos šios sąlygos:
 - rimtos abejonės dėl Komisijos sprendimo galiojimo (jeigu Teisingumo Teismas nebenagrinėja bylos, nacionalinis teismas pats turi perduoti bylą Teisingumo Teismui)
 - skubumas (siekiama išvengti didelės ir nepataisomos žalos)
 - nacionalinis teismas tinkamai atsižvelgia į Europos Sąjungos interesą
 - nacionalinis teismas atsižvelgia į visus Teisingumo Teismo sprendimus dėl Europos Sąjungos akto teisėtumo



23

Naudingos nuorodos

- Komisijos pranešimas dėl nacionalinių teismų įgyvendinamos valstybės pagalbos teisės (2009/C [85/01](#))
- Tarybos reglamentas (ES) 2015/1589 nustatantis išsamias Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 108 straipsnio taikymo taisykles
- Komisijos pranešimas dėl neteisėtos ir nesuderinamos valstybės pagalbos susigražinimo ([2019/C 247/01](#))
- Tyrimas, kaip nacionaliniai teismai užtikrina valstybės pagalbos taisyklių ir sprendimų vykdymo užtikrinimą, Europos Komisija, [2019 m.](#)



24

Ačiū už dėmesį



© European Union 2020

Unless otherwise noted the reuse of this presentation is authorised under the [CC BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) license. For any use or reproduction of elements that are not owned by the EU, permission may need to be sought directly from the respective right holders.





Finansuoja Europos Sąjunga

Paslaugų teikimo sutartis DG COMP/2017/015 - SI2.778715

Šis dokumentas parengtas Europos Komisijai. Tačiau jis atspindi tik autorių požiūrį ir Komisija negali būti laikoma atsakinga už bet kokią jame esančios informacijos naudojimą

Bendradarbiavimas su Europos Komisija

Nuotolinis seminaras Lietuvos teismų sistemai, 2021 m. gegužės 19 d.

Daiwa Żukowska
Europos Komisijos
Konkurencijos generalinis direktoratas

Šiame pranešime išsakytos nuomonės yra tik kalbėtojos nuomonės ir jokiomis aplinkybėmis negali būti laikomos oficialia Europos Komisijos pozicija

Competition

1

Teisiniai pagrindai

2

Teisiniai pagrindai

- Europos Sąjungos Sutartis
 - 4 straipsnio 3 dalis
- Procedūrų reglamentas (ES) Nr. 2015/1589
 - 29 straipsnis
- Komisijos pranešimas dėl nacionalinių teismų įgyvendinamos valstybės pagalbos teisės

Bendradarbiavimo būdai

Bendradarbiavimo būdai

- Informacijos perdavimas nacionaliniams teismams
- Nuomonės dėl klausimų, susijusių su valstybės pagalbos taisyklių taikymu
- Amicus curiae pastabų teikimas

Prašymas pateikti informaciją

- Komisijos pareiga pateikti turimą informaciją
- Informacija apie procesą arba faktines aplinkybes
- Atsisakymas, kai informacijos susijusi su Komisijos vidaus sprendimų priėmimo procesu, arba kai nacionalinis teismas nesuteikia garantijos dėl konfidencialios informacijos ir verslo paslapčių apsaugos
- Komisija stengiasi pateikti informaciją per 1 mėnesį

Prašymas pateikti nuomonę

- Nuomonės gali būti susijusios su bet kuriuo ekonominiu, faktiniu ar teisiniu klausimu:
 - Pranešimas apie pagalbą, atleidimas nuo pranešimo, pagalbos sugražinimas ir t.t.
 - Ieškinio dėl žalos atlyginimo pareiškimo pagal Sąjungos teisę sąlygos; klausimai, susiję su patirtos žalos apskaičiavimu
- Komisijos nuomonės nacionaliniams teismams nėra privalomos
- Komisija neišklauso susijusių šalių
- Komisija stengiasi pateikti nuomonę per 4 mėnesius



7

Amicus curiae pastabos

- Komisija gali veikti savo iniciatyva, nacionalinio teismo arba bylos šalių prašymu
- Prieš oficialiai pateikdama savo pastabas apie tokį ketinimą, Komisija informuoja atitinkamą valstybę narę
- Tais atvejais, kai svarbu užtikti nuoseklumą SESV 107 straipsnio 1 dalies arba 108 straipsnio nuoseklumą taikymą
- Rašytinės arba žodinės pastabos (teismo leidimu)
- Pareiga pateikti Komisijai būtinus teismo dokumentus pastaboms parengti



8

Statistika

9

Prašymų pateikti nuomonę skaičius kiekvienoje valstybėje narėje (2009 - 2018)



https://ec.europa.eu/competition/court/requests_opinions.html

10

Amicus curiae skaičius kiekvienoje valstybėje narėje (2014 - 2017)



Praktinė informacija

Prašymų pateikimas

European Commission
Directorate-General for Competition
COMP Amicus State Aid
1049 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË

Telefonas: 0032 2 29 76271

Fax: 0032 2 29 53584

El. paštas: COMP-AMICUS-STATE-AID@ec.europa.eu



13

Ačiū už dėmesį



© European Union 2020

Unless otherwise noted the reuse of this presentation is authorised under the [CC BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) license. For any use or reproduction of elements that are not owned by the EU, permission may need to be sought directly from the respective right holders.



14

Viktorinos sesija - gegužės 17 d.

1. Rinkos apibrėžimas yra (nurodykite neteisingą teiginį!):

- a) priemonė nustatyti ir apibrėžti konkurencijos tarp įmonių ribas.
- b) siekia nustatyti konkurencijos apribojimus, su kuriais susiduria įmonės.
- c) pagrindinis konkurencijos teisės tikslas ir yra paprastai pasiekiamas nustatant tam tikroje rinkoje veikiančių firmų rinkos dalis.

2. Atitinkama produktų rinka (nurodykite neteisingą teiginį!):

- a) gali būti apibrėžta naudojant vadinamąjį „SSNIP testą“.
- b) apibrėžiama kaip „sritis, kurioje susijusios įmonės užsiima produktų ar paslaugų pasiūla ir paklausa, kurioje konkurencijos sąlygos yra pakankamai vienodos ir kurias galima atskirti nuo kaimyninių sričių, nes jose konkurencijos sąlygos pastebimai skiriasi.
- c) apima visus tuos produktus ir (arba) paslaugas, kuriuos vartotojas laiko pakeičiamais arba pakeičiančiais dėl produktų savybių, jų kainų ir numatomo naudojimo.

3. „Įmonės“ (ang. „*undertaking*“) sąvoka yra svarbi ES konkurencijos teisei, nes:

- a) įmonės vaidina svarbų vaidmenį ekonomikoje.
- b) Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 101 ir 102 straipsniai taikomi antikonkurenciniam subjektų, kurie pagal šias nuostatas gali būti laikomi įmonėmis, elgesiui.
- c) įmonės dažnai vykdo antikonkurencinę veiklą.
- d) jos vykdo ekonominę veiklą.

4. Ar teisingas teiginys, kad susitarimas dėl kainų nustatymo ir geografinių rinkų paskirstymo turi būti faktiškai įgyvendintas ir privalo turėti realų antikonkurencinį poveikį rinkai, kad būtų apribota konkurencija?

- a) Taip, turi būti pastebimas poveikis konkurencijai.
- b) Ne, nes pagal savo pobūdį jis turi didelį potencialą sukelti neigiamus padarinius.

5. Remiantis SESV 101 straipsnio apibrėžimu, „susitarimas“ gali būti sudaromas tik kaip rašytinė sutartis, kurią pasirašo visos susijusios šalys.

- a) Tiesa
- b) **Netiesa**

6. Vertikalus susitarimas yra:

- a) susitarimas arba suderinti veiksmai, sudaryti tarp dviejų ar daugiau įmonių, kurios yra to paties vieno ūkio subjekto dalis.
- b) **susitarimas ar suderinti veiksmai, sudaryti tarp dviejų ar daugiau įmonių, kurių kiekviena, vykdydama susitarimą ar suderintus veiksmus, veikia skirtingu gamybos ar platinimo grandinės lygiu ir yra susijęs su sąlygomis, kuriomis šalys gali pirkti, parduoti ar perparduoti tam tikras prekes ar paslaugas.**
- c) susitarimas, kuriame derinami įvairūs bendradarbiavimo etapai, pvz., moksliniai tyrimai ir plėtra (MTP) ir jų rezultatų gamyba ir (arba) komercializavimas.

7. Nurodykite teisingą teiginį:

- a) **Nėra laikoma savaimė neteisėta įmonei užimti dominuojančią padėtį ir tokia dominuojanti įmonė turi teisę konkuruoti remiantis pasiekimais. Tačiau atitinkama įmonė yra atsakinga už tai, kad jos elgesys nepakenktų tikrai neiškreiptai konkurencijai bendrojoje rinkoje.**
- b) Dominavimas yra draudžiamas pagal SESV 102 straipsnį, nes yra didelė tikimybė, kad bet koks elgesys, apsaugantis šią poziciją, sukeltų antikonkurencinį galimybių apribojimą konkurentams.
- c) Dominuojanti įmonė negali pateisinti savo elgesio, lemiančio konkurentų galimybių ribojimą.

8. Remiantis SESV 102 straipsnio apibrėžimu, kuri iš šių praktikų gali būti laikoma piktnaudžiavimu dominuojančia padėtimi?

- a) Rinkos pasidalijimas
- b) Kainų nustatymas
- c) **Agresyvi kainodara (ang. predatory pricing)**

9. Remiantis SESV 102 straipsnio apibrėžimu, kuri iš šių praktikų nėra laikoma piktnaudžiavimu:

- a) **horizontalūs ir vertikalūs apribojimai**
- b) kainomis pagrįstas antikonkurencinis elgesys ir ne kainomis pagrįstas antikonkurencinis elgesys
- c) išnaudojimo ir antikonkurencinio galimybių ribojimo piktnaudžiavimo praktikomis

Viktorinos sesija - 2021 m. gegužės 19 d.

1. Kai Europos Komisija nagrinėja skundą dėl valstybės priemonės taikymo, ar nacionalinis teismas turėtų sustabdyti bylos dėl SESV 108 straipsnio 3 dalies pažeidimo nagrinėjimą kol Europos Komisija patvirtins, kad taikyta priemonė yra valstybės pagalba?

- a. Taip
- b. Ne

2. Koks yra nacionalinių teismų ir Europos Komisijos vaidmenų santykis remiantis ES valstybės pagalbos teise?

- a. Jie sutampa
- b. Jie papildo vienas kitą
- c. Jie yra alternatyvūs

3. Ar nacionalinis teismas gali nuspręsti dėl valstybės pagalbos priemonės suderinamumo su ES teise?

- a. Taip
- b. Ne

4. Ar nacionalinis teismas gali nuspręsti dėl valstybės pagalbos priemonės neteisėtumo pagal ES teisę?

- a. Taip
- b. Ne

5. Neteisėta pagalba yra pagalba, teikiama be išankstinio Europos Komisijos leidimo, pažeidžiant SESV 108 straipsnio 3 dalyje nustatytą sustabdymo pareigą.

- a. Tiesa

b. Netiesa

6. Pagalba, kurią Europos Komisija paskelbė suderinama, vis tiek būtų neteisėta, jei ji būtų suteikta iki Komisijos sprendimo, kuriuo ji paskelbta suderinama, priėmimo.

a. Tiesa

b. Netiesa

7. Trečioji šalis gali pareikšti valstybės pagalbos ieškinį nacionaliniame teisme prieš:

a. Valstybę narę

b. Paramos gavėją

c. Valstybę narę ir paramos gavėją

8. Koks yra susigrąžinimo tikslas?

a. Skirti baudą nesuderinamos pagalbos gavėjams.

b. **Atkurti padėtį, buvusią rinkoje prieš suteikiant pagalbą.**

c. Užtikrinti papildomas pajamas valstybėms narėms, tokiu būdu leidžiant sumažinti mokesčius ar padidinti išlaidas.

d. Likviduoti įmonę, kuri pasinaudojo nesuderinama pagalba.

9. Kokie pagrindiniai skirtumai tarp ESTT preliminarinių sprendimų ir prašymų pateikti nuomonę Komisijai?

a. Prašymas pateikti nuomonę yra susijęs su ekonominiais, faktiniais ir teisiniais klausimais, o preliminarūs sprendimai - su Europos Sąjungos teisės aiškinimu ir antrinės teisės aktų galiojimu.

b. Komisijos nuomonės nėra privalomos nacionaliniams teisėjams, priešingai nei autoritetingi Teisingumo Teismo ES teisės aiškinimai.

c. Prašymai pateikti nuomonę paprastai nagrinėjami greičiau nei preliminarūs sprendimai.

d. **Visi aukščiau išvardyti variantai.**

Pagrindinė informacija/ Background Documentation

Dokumentacija
ESMINIAI ES KONKURENCIJOS TEISĖS ASPEKTAI:
NUOTOLINIS SEMINARAS LIETUVOS TEISMŲ
SISTEMAI



Nuotolinis seminaras vyks 2021 m. gegužės 17-19 d.

A. ĮVADAS Į ES KONKURENCIJOS TEISĘ

A.01	Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo: straipsniai 101 , 102 , 103 , 104 , 105 , 106 , 107 , 108 , 109
A.02	KOMISIJOS PRANEŠIMAS dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo Bendrijos konkurencijos teisės tikslams
A.03	COMMISSION NOTICE Guidelines on the effect on trade concept contained in Articles 81 and 82 of the Treaty (EN)
A.04	TARYBOS REGLAMENTAS (EB) Nr. 1/20032002 m. gruodžio 16 d.dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų Sutarties 81 ir 82 straipsniuose, įgyvendinimo (konsoliduota versija)
A.05	KOMISIJOS REGLAMENTAS (EB) Nr. 773/2004 2004 m. balandžio 7 d.dėl bylų nagrinėjimo Komisijoje pagal Sutarties 81 ir 82 straipsnius tvarkos (konsoliduota versija)
A.06	Komisijos pranešimas dėl Komisijos ir ES valstybių narių nacionalinių teismų bendradarbiavimo taikant EB sutarties 81 ir 82 straipsnius
A.07	KOMISIJOS KOMUNIKATAS Komisijos pranešimo dėl Komisijos ir ES valstybių narių teismų bendradarbiavimo taikant EB sutarties 81 ir 82 s traipsnius pakeitima
A.08	KOMISIJOS KOMUNIKATAS Pranešimas dėl nedidelės svarbos susitarimų, kuriais nėra reikšmingai ribojama konkurencija pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnio 1 dalį (de minimis pranešimas)

A.09	<p><u>Commission Staff Working Document – Guidance on restrictions of competition “by object” for the purpose of defining which agreements may benefit from the De Minimis Notice</u> Accompanying the document</p> <p>Communication from the Commission Notice on agreements of minor importance which do not appreciably restrict competition under Article 101(1) of the Treaty on the Functioning of the European Union (De Minimis Notice)</p> <p>(konsoliduota versija)</p>
A.10	<p><u>COMMUNICATION FROM THE COMMISSION</u> <u>Guidelines on the application of Article 81(3) of the Treaty</u> (EN)</p>
A.11	<p><u>TARYBOS REGLAMENTAS (EEB) Nr. 2821/711971 m. gruodžio 20 d.dėl Sutarties 85 straipsnio 3 dalies taikymo kai kurioms susitarimų, sprendimų ir suderintųveiksmųrūšims</u> (konsoliduota versija)</p>
A.12	<p><u>KOMISIJOS KOMUNIKATAS Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnio taikymo horizontaliesiems bendradarbiavimo susitarimams gairės</u></p>
A.13	<p><u>KOMISIJOS REGLAMENTAS (ES) Nr. 330/2010 2010 m. balandžio 20 d.dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnio 3 dalies taikymo vertikaliųjų susitarimųir suderintų veiksmų rūšims</u></p>
A.14	<p><u>Vertikaliųjų apribojimų gairės</u></p>
A.15	<p><u>KOMISIJOS KOMUNIKATAS Rekomendacijos dėl Komisijos įgyvendinimo prioritetų taikant EB sutarties 82 straipsnįdominuojančiųjmonių piktnaudžiaujamam antikonkurenciniam elgesiui</u></p>
A16	<p><u>EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVA (ES) 2019/1 2018 m. gruodžio 11 d. kuria siekiama įgalinti valstybių narių konkurencijos institucijas, kad jos būtų veiksmingesnės vykdymo užtikrintojos, ir kuria užtikrinamas tinkamas vidaus rinkos veikimas</u></p>

B. PRIVATUS ES KONKURENCIJOS TEISĖS ĮGYVENDINIMAS

B.01	<u>EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVA 2014/104/ES 2014 m. lapkričio 26 d. dėl tam tikrų taisyklių, kuriomis reglamentuojami pagal nacionalinę teisę nagrinėjami ieškiniai dėl žalos, patirtos dėl valstybių narių ir Europos Sąjungos konkurencijos teisės nuostatų pažeidimo, atlyginimo</u>
B.02	COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT on the implementation of Directive 2014/104/EU of the European Parliament and of the Council of 26 November 2014 on certain rules governing actions for damages under national law for infringements of the competition law provisions of the Member States and of the European Union (14.12.2020) (EN)
B.03	<u>KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲKOMITETUI Europos horizontaliosios kolektyvinio teisių gynimo sistemos kūrimas</u>
B.04	<u>2013 m. birželio 11 d. Komisijos rekomendacija dėl Sąjungos teisės aktuose įtvirtintų teisių pažeidimo atvejais taikytinų valstybių narių įpareigojamųjų ir kompensacinių kolektyvinio teisių gynimo mechanizmų bendrųjų principų</u>
B.05	<u>Komisijos komunikatas dėl žalos ieškiniuose dėl žalos atlyginimo, susijusiuose su Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 arba 102 straipsnių pažeidimais, dydžio nustatymo</u>
B.06	<u>European Commission: Study on the passing-on of overcharges - Final report (2016)</u> (EN)
B.07	<u>KOMISIJOS KOMUNIKATAS Gairės nacionaliniams teismams, kaip nustatyti netiesioginiam pirkėjui perkeltą antkainio dalį</u>

B.08	<p><u>KOMISIJOS KOMUNIKATAS Komunikatas dėl nacionalinių teismų užtikrinamos konfidencialios informacijos apsaugos privačiojo ES konkurencijos teisės vykdymo užtikrinimo bylose</u></p>
------	--

C. ES VALSTYBĖS PAGALBOS TEISĖ

C.01	<p><u>Komisijai teatis riiqiabi mōiste kohta ELi toimimise lepingu artikli 107 lōike 1 t̄ahenduses</u> (2016/C 262/01)</p>
C.02	<p><u>REGLAMENTAS (ES) Nr. 651/2014 2014 m. birželio 17 d.kuriuo tam tikrų kategorijų pagalba skelbiama suderinama su vidaus rinka taikant Sutarties 107 ir 108 straipsnius</u> (konsoliduota versija)</p>
C.03	<p><u>KOMISIJOS REGLAMENTAS (ES) Nr. 1407/2013 2013 m. gruodžio 18 d.dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo de minimis pagalbai</u> (konsoliduota versija)</p>
C.04	<p><u>TARYBOS REGLAMENTAS (ES) 2015/1588 2015 m. liepos 13 d.dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo kai kurioms horizontalios valstybės pagalbos rūšims (kodifikuota redakcija)</u> (konsoliduota versija)</p>
C.05	<p><u>TARYBOS REGLAMENTAS (ES) 2015/1589 2015 m. liepos 13 d. nustatantis išsamias Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 108 straipsnio taikymo taisykles</u> (kodifikuota redakcija)</p>
C.06	<p><u>KOMISIJOS REGLAMENTAS (EB) Nr. 794/2004 2004 m. balandžio 21 d.įgyvendinantis Tarybos reglamentą (ES) Nr. 2015/1589, nustatanti išsamias Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 108 straipsnio taikymo taisykles</u> (konsoliduota versija)</p>

C.07	<u>Geriausios praktikos vykdant valstybės pagalbos kontrolės procedūras kodeksa</u>
C.08	<u>Komisijos pranešimas dėl nacionalinių teismų įgyvendinamos valstybės pagalbos teisės (2009/C 85/01)</u>
C.09	<u>KOMISIJOS KOMUNIKATAS</u> <u>Komisijos pranešimo apie nacionalinių teismų atliekamą valstybės pagalbos taisyklių vykdymo užtikrinimą projektas</u>
C.10	<u>KOMISIJOS KOMUNIKATAS Komisijos pranešimas dėl neteisėtos ir nesuderinamos valstybės pagalbos susigrąžinim (2019/C 247/01)</u>
C.11	<u>Study on the enforcement of state aid rules and decisions by national courts</u> (EN)

D. NACIONALINIAI TEISĖS AKTAI

D.01	<u>LIETUVOS RESPUBLIKOS KONKURENCIJOS ĮSTATYMAS</u>
------	---

E. Teismų praktika

E.01	<u>C-179/16 F. Hoffmann-La Roche Ltd ir kt. prieš Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato (2018)</u>
------	---

E.02	C-194/14 P AC-Treuhand AG prieš Europos Komisiją (2015)
E.03	C-286/13 P Dole Food Company, Inc. ir Dole Fresh Fruit Europe prieš Europos Komisiją (2015)
E.04	T-587/08 Fresh Del Monte Produce, Inc. prieš Europos Komisiją (2013)
E.05	T-588/08 Dole Food Company, Inc. ir Dole Germany OHG prieš Europos Komisiją (2013)
E.06	C-32/11 Allianz Hungária Biztosító Zrt. ir kt. prieš Gazdasági Versenyhivatal (2013)
E.07	C-226/11 Expedia Inc. prieš Autorité de la concurrence ir kt (2012)
E.08	GlaxoSmithKline Services Unlimited prieš Europos Bendrijų Komisiją (C-501/06 P) ir Europos Bendrijų Komisija prieš GlaxoSmithKline Services Unlimited (C-513/06 P) ir European Association of Euro Pharmaceutical Companies (EAEPC) prieš Europos Bendrijų Komisiją (2009)
E.09	C-8/08 T-Mobile Netherlands BV, KPN Mobile NV, Orange Nederland NV ir Vodafone Libertel NV prieš Raad van bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit (2009)

E.10	C-209/07 Competition Authority prieš Beef Industry Development Society Ltd ir Barry Brothers (Carrigmore) Meats Ltd (2008)
E.11	C-238/05 Asnef-Equifax, Servicios de Información sobre Solvencia y Crédito, SL prieš Asociación de Usuarios de Servicios Bancarios (Ausbanc)(2006)
E.12	T-325/01 DaimlerChrysler AG prieš Europos Bendrijų Komisiją (2005)
E.13	T-41/96 Bayer AG prieš Europos Bendrijų Komisiją (2000) (english)
E.14	C-309/99 J. C. J. Wouters, J. W. Savelbergh ir Price Waterhouse Belastingadviseurs BV prieš Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten, dalyvaujant Raad van de Balies van de Europese Gemeenschap (2002)
E.15	T-185/00 Métropole Télévision SA (M6) (T-185/00), Antena 3 de Televisión, SA (T-216/00), Gestevisión Telecinco, SA (T-299/00) ir SIC - Sociedade Independente de Comunicação, SA (T-300/00) prieš Europos Bendrijų Komisiją (2002)(tik angliška versija)
E.16	T-112/99 Métropole télévision (M6), Suez-Lyonnaise des eaux, France Télécom et Télévision française 1 SA (TF1) prieš Europos Bendrijų Komisiją (2001)
E.17	C-395/96 P Compagnie maritime belge transports SA (C-395/96 P), Compagnie maritime belge SA (C-395/96 P) ir Dafra-Lines A/S (C-396/96 P) prieš Europos Bendrijų Komisiją (2000)(tik angliška versija)

E.18	T-374/94 , T-375/94 , T-384/94 ir T-388/94 European Night Services Ltd (ENS), Eurostar (UK) Ltd, anksčiau European Passenger Services Ltd (EPS), Union internationale des chemins de fer (UIC), NV Nederlandse Spoorwegen (NS) ir Société nationale des chemins de fer français (SNCF) prieš Europos Bendrijų Komisiją (1998)(tik angliška versija)
E.19	C-359/95 P Europos Bendrijų Komisija ir Prancūzijos Respublika prieš Ladbroke Racing Ltd (1997) (tik angliška versija)
E.20	C-73/95 P Viho Europe BV prieš Europos Bendrijų Komisiją (1997) (tik angliška versija)
E.21	T-528/93 , T-542/93 , T-543/93 ir T-546/93 Métropole télévision SA, Reti Televisive Italiane SpA, Gestevisión Telecinco SA ir Antena 3 de Televisión prieš Europos Bendrijų Komisiją (1996) (tik angliška versija)
E.22	T-275/94 Groupement des cartes bancaires "CB" prieš Europos Bendrijų Komisiją (1995) (tik angliška versija)
E.23	C-250/92 Gøttrup-Klim ir kt. Grovwareforeninger prieš Dansk Landbrugs Grovareselskab AmbA (1994)(tik angliška versija)
E.24	C-89/85 A. Ahlström Osakeyhtiö ir kt. prieš Europos Bendrijų Komisiją (1994)(tik angliška versija)
E.25	T-68/89 Società Italiana Vetro SpA, Fabbrica Pisana SpA ir PPG Vernante Pennitalia SpA prieš Europos Bendrijų Komisiją (1992)(tik angliška versija)

E.26	C-234/89 Stergios Delimitis prieš Henninger Bräu AG (1991) (tik angliška versija)
E.27	C-161/84 Pronuptia de Paris GmbH prieš Pronuptia de Paris Irmgard Schillgallis (1986) (tik angliška versija)
E.28	C-107/82 Ilgemeine Elektrizitäts-Gesellschaft AEG-Telefunken AG prieš Europos Bendrijų Komisiją (1983) (tik angliška versija)
E.29	C-26/76 Metro SB-Großmärkte GmbH & Co. KG prieš Europos Bendrijų Komisiją (1977) (tik angliška versija)
E.30	C-48/69 Imperial Chemical Industries Ltd. prieš Europos Bendrijų Komisiją (1972) (tik angliška versija)
E.31	C-56/64 , C-58/64 Établissements Consten S.à.R.L. ir Grundig-Verkaufs-GmbH prieš Europos ekonominės bendrijos Komisiją (1966)
E.32	C-56/65 Société Technique Minière (L.T.M.) prieš Maschinenbau Ulm GmbH (M.B.U.) (1966) (tik angliška versija)
E.33	C-525/16 MEO – Serviços de Comunicações e Multimédia SA prieš Autoridade da Concorrência (2018)

E.34	C-413/14 P Intel Corp. Inc. prieš Europos Komisiją (2017)
E.35	C-177/16 Biedrība „Autortiesību un komunikēšanās konsultāciju aģentūra / Latvijas Autoru apvienība” prieš Konkurences padome (2017)
E.36	C-295/12 P Telefónica SA ir Telefónica de España SAU prieš Europos Komisiją (2014)
E.37	C-549/10 P Tomra Systems ASA ir kt. prieš Europos Komisiją (2012)
E.38	C-209/10 Post Danmark A/S prieš Konkurrenserådet (2012)
E.39	C-457/10 P AstraZeneca AB ir AstraZeneca plc prieš Europos Komisiją (2012)
E.40	C-109/10 P Solvay SA prieš Europos Komisiją (2011)
E.41	C-52/09 Konkurrensverket prieš TeliaSonera Sverige AB (2011)

E.42	T-155/06 Tomra Systems ASA ir kt. prieš Europos Komisiją (2010)
E.43	C-280/08 P Deutsche Telekom AG prieš Europos Komisiją (2010)
E.44	C-202/07 P France Télécom SA prieš Europos Bendrijų Komisiją (2009)
E.45	T-271/03 Deutsche Telekom AG prieš Europos Bendrijų Komisiją (2008)
E.46	C-95/04 P British Airways plc prieš Europos Bendrijų Komisiją (2007)
E.47	T-201/04 Microsoft Corp. prieš Europos Bendrijų Komisiją (2007)
E.48	T-203/01 Manufacture française des pneumatiques Michelin prieš Europos Bendrijų Komisiją (2003) (tik angliška versija)
E.49	T-65/98 an den Bergh Foods Ltd prieš Europos Bendrijų Komisiją (2003) (tik angliška versija)

E.50	C-241/91 etc Radio Telefis Eireann (RTE) ir Independent Television Publications Ltd (ITP) prieš Europos Bendrijų Komisiją (1995) (tik angliška versija)
E.51	C-393/92 Commune d'Almelo ir kiti prieš NV Energiebedrijf Ijsselmij (1994) (tik angliška versija)
E.52	C-62/86 AKZO Chemie BV prieš Europos Bendrijų Komisiją (1991) (tik angliška versija)
E.53	C-322/81 NV Nederlandsche Banden Industrie Michelin prieš Europos Bendrijų Komisiją (1983) (tik angliška versija)
E.54	C-85/76 Hoffmann-La Roche & Co. AG prieš Europos Bendrijų Komisiją (1979) (tik angliška versija)
E.55	C-22/78 Hugin Kassaregister AB ir Hugin Cash Registers Ltd prieš Europos Bendrijų Komisiją (1979) (tik angliška versija)
E.56	C-27/76 United Brands Company ir United Brands Continentaal BV prieš Europos Bendrijų Komisiją (1978) (tik angliška versija)
E.57	C-127/73 Belgische Radio en Televisie ir société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs prieš SV SABAM ir NV Fonior (1974) (tik angliška versija)

E.58	C-6/72 Europemballage Corporation ir Continental Can Company Inc. prieš Europos Bendrijų Komisiją (1973) (tik angliška versija)
E.59	C-48/69 Imperial Chemical Industries Ltd. prieš Europos Bendrijų Komisiją (1972) (tik angliška versija)
E.60	C-451/18 Tibor-Trans Fuvarozó és Kereskedelmi Kft. prieš DAF TRUCKS N.V (2019)
E.61	C-617/17 Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie S.A. prieš Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (2019)
E.62	C-637/17 Cogeco Communications Inc prieš Sport TV Portugal SA ir kt (2019)
E.63	C-724/17 Vantaan kaupunki prieš Skanska Industrial Solutions Oy ir kt (2019)
E.64	C-557/12 Kone AG ir kt. prieš ÖBB-Infrastruktur AG (2014)
E.65	C-536/11 Bundeswettbewerbsbehörde prieš Donau Chemie AG ir kt (2013)

E.66	C-199/11 Europese Gemeenschap prieš Otis NV ir kt (2012)
E.67	C-360/09 Pfeleiderer AG prieš Bundeskartellamt (2011)
E.68	T-437/08 DC Hydrogene Peroxide Cartel Damage Claims (CDC Hydrogene Peroxide) prieš Europos Komisiją (2011)
E.69	C-295/04-C-298/04 Vincenzo Manfredi prieš Lloyd Adriatico Assicurazioni SpA (C-295/04), Antonio Cannito prieš Fondiaria Sai SpA (C-296/04) ir Nicolò Tricarico (C-297/04) bei Pasqualina Murgolo (C-298/04) prieš Assitalia SpA (2006)
E.70	C-453/99 Courage Ltd prieš Bernard Crehan ir Bernard Crehan prieš Courage Ltd ir kt (2011)
E.71	C-127/16 P SNCF Mobilités prieš Europos Komisiją (2018)
E.72	C-579/16 P Europos Komisija prieš FIH Holding A/S ir FIH Erhvervsbank A/S (2018)
E.73	C-300/16 P Europos Komisija prieš Frucona Košice a.s.(2017)

E.74	C-228/16 P Dimosia Epicheirisi Ilektrismou AE (DEI) prieš Europos Komisiją (2017)
E.75	T-219/14 Regione autonoma della Sardegna prieš Europos Komisiją (2017)
E.76	C-415/15 P Stichting Woonpunt ir kt. prieš Europos Komisiją (2017)
E.77	C-100/16 P Ellinikos Chrysos AE Metalleion kai Viomichanias Chrysou prieš Europos Komisiją (2017)
E.78	T-103/14 Frucona Košice a.s. prieš Europos Komisiją (2016)
E.79	T-233/11 ir T-262/11 Graikijos Respublika ir Ellinikos Chrysos AE Metalleion kai Viomichanias Chrysou prieš Europos Komisiją (2015)
E.80	C-63/14 Europos Komisija prieš Prancūzijos Respubliką (2015)
E.81	C-527/12 Europos Komisija prieš Vokietijos Federacinę Respubliką (2014)

E.82	C-284/12 Deutsche Lufthansa AG prieš Flughafen Frankfurt-Hahn GmbH (2013)
E.83	C-287/12 P Ryanair Ltd prieš Europos Komisiją (2013) (tik angliška versija)
E.84	C-615/11 P Europos Komisija prieš Ryanair Ltd (2013) (tik angliška versija)
E.85	C-610/10 Europos Komisija prieš Ispanijos Karalystę (2012)
E.86	T-80/06 and T-182/09 Budapesti Erőmű Zrt prieš Europos Komisija (2012) (tik angliška versija)
E.87	T-88/09 Idromacchine Srl, Alessandro Capuzzo ir Roberto Capuzzo prieš Europos Komisiją (2011)
E.88	C-507/08 Europos Komisija prieš Slovakijos Respubliką (2010)
E.89	C-369/07 Europos Bendrijų Komisija prieš Graikijos Respubliką (2009)

E.90	C-199/06 Centre d'exportation du livre français (CELF) ir Ministre de la Culture et de la Communication prieš Société internationale de diffusion et d'édition (SIDE) (2008)
------	--